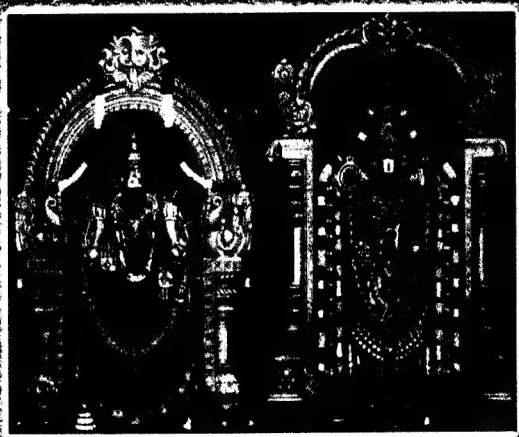

శ్రీవేంకటేశ్వరపాఠ్యానము

శ్రీ వేంకటేశ్వరోపాఖ్యానము

ఇది

శ్రీ మహాలక్ష్మీ పరిణయాధ్యనేక శృంగార ప్రబంధరచనా
ధురీణుండును కవితాసాగ్ర చిరుదాంతియగును అగు

వత్తిపర్తి కోనరాట్టచీంద్రునిచే

(క్రీ.శ. 1754 మండి 1834 వరకు)

రచియింపఁబడినది

ప్రచురణకర్త కవిపాత్రజ పాత్రుఁడగు

వత్తిపర్తి కోనరాజు

Retd. Senior Accounts Officer

(S.E. Rly.)

మొదటి కూర్పు 1000 ప్రతులు

పర్యవ్యాప్త్య సంకలితము

మూల్యము రూ 25/-

ఓం

నమో శ్రీ వేంకటేశ్వరాయ

THIS BOOK IS
PUBLISHED WITH THE FINANCIAL ASSISTANCE OF
TIRUMALA TIRUPATI DEVASTHANAMS
UNDER THEIR SCHEME
AID TO PUBLISH RELIGIOUS BOOKS

ఈ ప్రబంధమును ముద్రింప జేయుటకు కారణభూతులైన తిరుమల తిరు
పతి దేవస్థాన కార్యనిర్వహణాధికారులకును, అత్యంత శ్రద్ధ వీసుకొని నాలో
మనస్ఫూర్తిగా సహకరించి అతితక్కువ కాలంలో దీనిని ముద్రింప జేసిన
శ్రీ మల్లంపల్లి రాజా లక్ష్మణరావుగారికిని, శిర్సాడే ప్రింటర్స్ వారికిని నా
హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతలు ఇందుమూలముగా అందజేయుచున్నాను.

- ప్రచురణ కర్త

శ్రీరస్తు

శ్రీ వేంకటేశ్వరోపాఖ్యానము

అను నీదివ్య ప్రబంధరాజము కవిపాత్రజుండగు వద్దిపర్తి వీరరాఘవ స్వామిచే మున్ను ముద్రితంబైన శ్రీ మహాలక్ష్మీ పరిణయప్రబంధ కృతి కర్తయు, నవరసాలంకార దివ్య ప్రబంధ నిర్మాణచాతురీ ధురీణుండును, శ్రీరామ పాదారవింద భజనానందుండును నగు వద్దిపర్తి కోనంరాట్కవి శిఖామణి పాత్రుండును వేంకటరెడ్డమాత్యుని పుత్రుండునగు వేంకట రాజాఖ్యుని, తృతీయాత్మ జాతా విజయ లక్ష్మ్యంబాసుపుత్రుండును కాశ్యప సగోత్రుండును, కాన్యప, వత్సర, నైథ్యవ, రేప, రైప, శండిల, శాండిల్య సప్తార్షేయ ప్రవరుండునగు, గుడిపాటి సుబ్బరాయ మంత్రి తనూజుండగు నీలకంఠేశ్వరునిచే తొలిసారి 1941వ సంవత్సరమున ముద్రితంబై ప్రచురింపఁబడియె.

శ్రీ వేంకటేశ్వరహిఖ్యానము

విషయసూచి

ప్రిక్షప్తి	vii
పీఠిక	viii
మా వంశపరిచయము	ix
రచయిత వంశవృక్షము	xiii
సమర్పణ	xiv
శ్రీ వేంకటేశ్వరాష్టకము	xvi

ప్రథమా అధ్యాయము

1. శ్వాదేవతా ప్రార్థన ...	18
2. కృతినాయకుని వర్ణన ...	23
3. వస్త్రాంతములు ...	26
4. వేంకటాచలపట్టణ వర్ణన ...	27
5. వేంకటేశ్వరుండు కొల్వొందుట ...	39
6. శ్రీ వేంకటేశ్వరుండు వేడుకేగుట ...	42
7. చిలుక రాయబారము ...	49

ద్వితీయా అధ్యాయము

8. చిలుక చెంచుకన్య వరితంబు వేంకటేశ్వరునకుఁ దెల్పుట...	54
9. శబరచక్రవర్తి వరిత్రము ...	55
10. శబరచక్రవర్తి తపంబున కేగుట ...	57
11. బ్రహ్మ శబరేంద్రునకు వరంబులిచ్చుట ...	59
12. చంద్రరేఖ శబరేంద్ర సంచారము ...	63
13. శబరేంద్రుండు చంద్ర రేఖయందుఁ బుత్రికనుఁ గనుట ...	66
14. శబరేంద్రునకు మలయధ్వజుండు జనించుట ...	68
15. చిలుక మోహన సౌందర్యంబు వేంకటేశ్వరునకుఁ దెల్పుట ...	69
16. చిలుక మోహన చెస్సమిష రహస్యంబులు వేంకటేశ్వరునకు దెల్పుట ...	77
17. వేంకటేశ్వరుండు చిలుకను గారించుట ...	81
18. చిలుక వేంకటేశ్వరు నంగీకారంబు చెంచుకన్యకకుఁ దెల్పుట ...	84

19.	చెంచుకన్య చిరుక రాయబారంబునకు సంభవించి గంపంతులు ...	88
-----	--	----

శ్చతీయం శ్చానిము

20.	వసంతకాల వర్ణనము ...	94
21.	మోహన విరహ వేదనదే వనంబున కేగులు ...	98
22.	యోహన చెలికత్తెలతో జలకేళి పల్పులు ...	104
23.	చంద్రోదయ వర్ణనము ...	117
24.	మోహన చంద్రుని దూరులు ...	121
25.	మోహన మన్మథునిదూరి పాగుడులు ...	125
26.	సూర్యోదయ వర్ణనము ...	129

చతుర్థా శ్చానిము

27.	నారదుండు లక్ష్మీదేవికిఁ జెంచుకన్య పరిణయంబుఁ దెల్పులు ...	138
28.	వేంకటేశ్వరుండు చెంచుకన్యతో నూరేగులు ...	146
29.	వేంకటేశ్వర వివాహము ...	152
30.	1వ అనుబంధము ...	} రచయిత యొక్క అద్భుత దివ్యశక్తి వంపవృత్తిను దెలుపు సంఘటనలిందు పొందుపరచబడినవి....
31.	2వ అనుబంధము ...	
32.	3వ అనుబంధము ప్రచురణకర్తయొక్క తండ్రిగారగు వేంకటరెడ్డి పంతులుగారు "జ్ఞానసాధనము" అను శీర్షికతో రచించిన శ్రీ మహావిష్ణుని దశావతారాభివర్ణనము	164
		172

ఓం సమోవారాయణాయ

విజ్ఞప్తి

సుజనులారా!

మదీయ ప్రప్రపితామహులగు కవిచంద్ర చిరుదాంకితులైన కోనం రాఘవేంద్ర విరచితంబైన, వరుసకి మా పైతృష్వసేయులు (మేనత్తగారి కుమారులు)ను, నాకు స్వయముగ మామగారును అగు గుడిపాటి సీలకంఠేశ్వరునిచే 1941లో ముద్రింపబడిన యీ శ్రీవేంకటేశ్వరోపాఖ్యానమును నేను ధనార్జన నిమిత్తము ప్రచురింప జేయుట లేదు. అయితే వెలలేకుండా దీనిని అందరికినీ ఉచితంగా పంచి న యుడల దీనియందు శ్రద్ధ ఎవరికినీ ఉండదు. కనుక దీని వెల తక్కువలో తక్కువగా రూ॥ 25-00 (ఇరువది యైదు రూపాయలుగా) నిర్ణయించడమైనది.

ముద్రించిన 1000 ప్రతులలోను 500 ప్రతులు ఆ తిరుమలాధీశునకు సమర్పించబడును. వద్దిపర్తి వంశజులగు మా కుటుంబ సభ్యులకును, ఇతర బంధువులకును, సన్నిహితులకును, ఈ గ్రంథమును ముద్రింప జేయుటలో నాకు సహకరించిన వారికినీ నాయభినందనములతో నీయగా మిగిలిన ప్రతుల వలనవచ్చు ఆదాయము నేను అనువదించిన శ్రీమచ్చంకర భగవత్పాద విరచితంబైన భగవద్గీతా భాష్యమును ముద్రింపజేయుటకు వినియోగించబడును. ఆ గ్రంథమువలన వచ్చు ఆదాయమేమి మిగిలినను అది సద్వినియోగమే చేయబడును.

పిశాఖపట్నం

1-3-2000

ఇల్లు సుజన విధేయుడు

వడ్డిపర్తి కోవంరాజు

Retd. Senior Accounts Officer
(S.E. Rly.)

పీఠిక

శ్రీ వేంకటేశ్వరోపాఖ్యానము అను నీ దివ్య ప్రబంధమును రచించిన కవీచంద్ర చిరుదాంకితులైన వద్దిపర్తి కోనరాజు గారు ఆరువేల నియోగి బ్రాహ్మణులు. భాగవత, చ్యవన, ఆఘ్రవాన, భారవ, జమదగ్నిః, పండ్వా ఋషేయ ప్రవరాన్విత శ్రీవత్స గోత్రీకులు ఆపస్తంభ సూత్రులు. శ్రీ||శ|| 1754వ సం॥ర ప్రాంతమున జన్మించి, ఎనుబది సం॥లు జీవించి 1834వ సం॥న దివంగతులైరి. వీరు వేంకట తమ్మయ్యామాత్యునికి వారి సతీమణి రామాంబయందు జనించిన మువ్వురు పుత్రులలో మూడవ వారు. మాతాతగారగు కోనరాజుగారికి తాతగారైన కోనరాట్కవింద్యుని బాల్యము, విద్యాభ్యాసము మొ॥గు వాటిని గూర్చి ఏమియు తెలియరాకు న్నది. విద్యాబుద్ధులు నేర్చి పెరిగి పెద్దవారైన పిదప కులక్రమాగతముగ వచ్చు కరిణీకమును జేకొని పిత్రమగు 300 ఎకరముల పరిమితి గల నౌఖరీ ఇనాం భూముల వలన వచ్చు నాదాయముతో సుఖముగా జీవయాత్ర గడిపిన ధన్యులు. అందువలననే కవితావృత్తిని జీవనాధారముగ జేసికొన నగత్యము లేనివారై గాలము గడిపిరి. గ్రామాధికారిగనుండియును, కవిత్యకళయందు అత్యధిక ఆదరము కలవారై కృషిచేసి సరస కవితృవైభవములను జూపు ప్రబంధరత్నములను రచించి కీర్తికాయులయ్యిరి.

పూర్వము నెల్లూరులో నెరజాణలు' అని ప్రసిద్ధి నొందిన మహాయుక్తి పరులుండేవారట. నెల్లూరు నుండి వారు పంపించిన ఉత్తరములకు యెచ్చటనుండియు ప్రత్యుత్తరములు గానక సర్వసిద్ధి గ్రామమునకు వచ్చిన పిదప కోనకవిగారు వాటికి సదుత్తరంబులిచ్చి పంపిన పిదప వారు సంతసించి “శ్రీమత్సకలకవితా చాతుర్య ప్రవీణులైన సర్వసిద్ధి సరసులుగారికి నెల్లూరు నెరజాణలు సాష్టాంగ కర్తలు” అని యారంభించి ప్రత్యుత్తరము వ్రాసినారట. వీటిని గుఱించి మా పసతండ్రి గారగు వీరరాఘవస్వామిగారు శ్రీ.శ. 1917లో ముద్రింపజేసిన కోనకవీంద్రవిరచితమగు శ్రీమహాలక్ష్మీ పరిణయమున వ్రాసియున్నారు. దానిని ఇచట గ్రంథవిస్తరణ భీతిచేత పొందుపరచలేదు.

కోనకవిగారు మహాభక్తులు గను, అద్భుతదివ్యశక్తి సంపన్నులు గను ఆరోజులలో కీర్తితులైనారు. వీరి గురించి ఇతర వివరములకు 1,2

అను బంధములు చూచెదరు గాక !

కోనకవిచంద్రులు జానకీరామ కృతులను, శ్రీ మహాలక్ష్మీ పరిణయము, రేవతీ పరిణయము అను దివ్యప్రబంధములను గూడ రచించి యున్నారు. ఆ జానకీరామ కృతులు, రేవతీ పరిణయముయును, గూడ ఇప్పుడెచ్చటను కానరాకున్నవి.

శ్రీ మహాలక్ష్మీ పరిణయమున ప్రథమాశ్వాసము నందలి 35 నుండి 41వ పద్యముల నుండియు, మా పెదతాతగారగు అప్పలనరసింహ దాసు గారు (జననము క్రీ॥శ॥ 1805 నిర్యాణము 1885) రచించిన మహాప్రభుశతకమునందలి 18వ పద్యము నుండియు, మా పితృదేవులగు వేంకటరెడ్డి పంతులు (జననం క్రీ॥శ॥ 1867 దేహత్యాగము 1954) గారు 1930లో ముద్రింపజేసిన మహాప్రభుశతకము యొక్క పీఠిక యందలి సీసపద్యమునుండియు గ్రహించిన మా వంశ వివరములు ఈ క్రింద పొందు పరచడమైనది.

వంశ పరిచయము

ఇప్పటికి 4,5 వందల సం॥ల క్రిందటి రోజులలో ఆరు వేలనియోగి బ్రాహ్మణులు అనేక సంస్థానములలో అమాత్యులుగా నుండే వారు. వారిని గుఱించి కోనకవి చంద్ర విరచితంబైన శ్రీ మహాలక్ష్మీ పరిణయమున ఈ క్రింది విధముగ చెప్పబడియున్నది.

సీ॥ సకల భూపాలకాస్థానమండల మాన్య
విబుధ సంపూజ్యలార్వేలవారు।
సురరత్న సురభూజ సురభామల హసించు
వితరణోదారు లార్వేలవారు।
ఘటనా ఘటనరాజ కార్యమంత్రాంగ ప్ర
విద్యాదురీణు లార్వేలవారు।
బలవద్విరోధిరాట్కూలగాఢతరతమా
విదళనాదిత్యు లార్వేలవారు।

గీ॥ విధికులాంభోధిచంద్రు లార్వేలవారు ।
వివిధలోకోపకారులార్వేలవారు।

పీనుతసత్కార్యదుర్యలాత్వేల వారు।

విమలులు నియోగి వర్యలాత్వేల వారు॥ (1-33)

మ॥ ఓటివార్యేల్లనియోగి పుంగవులలో శ్రీ వత్సగోత్రోద్భవుల్
చతురోహాయసమర్థ వైభవకళా చతుర్యవంతుల్ జగ
ద్విత్త సత్కర్త కళానిధుల్ సగుణ సందీప్త ప్రభావోన్నతుల్
మలి మంతుల్ హితకార్యవంతులు మహామంత్రీశ్వరగ్రామణుల్॥
(1-34)

ఇక వద్దివర్తివారి మూలపురుషుడై వెలసిన వేంకటరాజాభ్య (బహుశ
16వ శతాబ్దమునకు చెందియుండవచ్చు) విషయమున

3. మ॥ వర శ్రీ వత్సపవిత్ర గోత్రజులలో వాచాఫలీంద్రుఁడు శ్రీ
వరపాదాంబుజ పూజకుఁడు విమలావస్తంభమాత్రుఁడు భూ
వరసన్మాన్యల సద్గుణుఁడు బహుసుపద్వైభవేష్టుఁడు శ్రీ
కరుణాప్సారెను వద్దివర్తికుల వేంకట్రాజ చంద్రుడిలన్॥ (1-35)
వారి సతీమణిదేవళాంబ

4. నీ॥ ఆదంపతుల కిద్ద ఆధిక భద్రాత్ములు రతిశచీపతులన రామరాజ
కామరాజులనంగఁ గలిగిరందగ్రజుండగు రామరాజనకమరెపత్ని
విస్సమాంబయనంగ; వెలయు వారికి సముద్భవ మొందెవేంకట
తమ్మయాభ్యుఁ
డతనికాంతరామాంబ పుణ్యకదంబ; వారికి శ్రీరామువరము పేర్మి

గీ॥ పుత్రకులు మువ్వరోక పుత్రిపాడమిరందు
ఘనుఁడు సర్వయమంత్రి, వేంకట విభుఁడు
వారికనుజుండనై ధరావలయమందుఁ
గోనకవిచంద్రుఁడనిపేరు గొంటినిపుడు ॥ (1-37)
(వీరే వద్దివర్తివంశవర్ధనుడగు కోనరాజగారు)

5. నీ॥ ఇట్టి వంశఖ్యాతి వెలయంగ నలరారి
కులకాంత పాపాంబ గుణకదంబ
పుత్రత్రయంబును బుత్రికాషట్కంబుఁ
గాంచె నందగ్రఘనసుతుండు ।

మూర్తిన్ విభుండు సత్కీర్తి శీతాంశుండు
వేంకటరెడ్డి పృథ్వీతలేంద్ర
సామంత పూజ్యుండు సకల విద్యాశాలి
రాజమత్రాంగ నిర్వాహకుండు. ॥

గీ॥ సర్వయాభ్యుండు వరసత్కళత్ర
పుత్రపాత్రాభివృద్ధి సద్గోత్రవృద్ధి
గలిగి నేవింపఁగాదాత్ర నలరినాఁడ
రమ్యగుణరాజఁ గోనమరాజనంగ ॥ (1-38)

6. మా ప్రసిత మహాలగు యావేంకటరెడ్డి నార్యుని పుత్రద్వయం బునఁదగ్రజాఁడగు అప్పల నరసింహదాసు విష్ణుభక్తుడు. మహాప్రభు శతకమును, రామశతకమును అనేక రామకీర్తనలను రచించడమే గాక కాశీ రామేశ్వరాది పుణ్యక్షేత్రములను పలుమారు దర్శించి ఆయాక్షేత్రముల మహాత్మ్యములను గూర్చి కీర్తనలు రచించిరి. వీరి జీవితకాలము 1805 నుండి 1885 వరకు.

7. ఇక ద్వితీయ పుత్రుడును అత్యుదార మానసుఁడుగా పరిగణించబడుచుండెడి వారును అగు కోనంరాజు (వీరేమా పితామహులు)న కాయనసతి మాపితామహులుగు నర్పమాంబ యందుద్భవించె వేంకటరావు, వేంకటరెడ్డి (వీరేమాపితరులు), వీరరాఘవస్వామి, పేర్ని పుత్రత్రయంబు నొక పుత్రీ బుచ్చయ్యమ్మయున్.

8. మా పితృదేవులగు వేంకటరెడ్డి పంతులుగారు 1867 నుండి 1951వరకు) జ్ఞానసాధనమును శీర్షికతో శ్రీ మహావిష్ణుని దశావతారాభివర్ణనమును రచించియున్నారు. ఆ కృతి ఇందు మూడవయను బంధముగా జేర్చబడినది.

మా మాతృదేవత పేరిందేవి గారు, మేము నలుగురు అన్నదమ్ములము, ముగ్గురు అక్కచెల్లెండ్రు, వారిలో నిప్పుడున్న వారు ద్వితీయ పుత్రుడగు నేనున్ను. మా సహోదరి పర్వత వర్ధనమ్మయును మాత్రమే.

మాయన్నగారగు పంచముఖేశ్వరరావు “హేమకుంభము అను కృతిని రచించినారు.

9. మా పినతండ్రగారగు వీరరాఘవస్వామి గారికిని మాపిన్నిగారగు సత్యన్నారాయణమ్మగారికిని ప్రకాశరావు, రామచంద్రరావు, అన్నా

జీరాపుయను పుత్రత్రయమును నర్పమాంబయను నొకపుత్రికయును గల్గిరి.

10. మాయన్నగారు పంచముఖేశ్వరరావు (1915 నుండి 1993 వరకు) మా వదినగారు నారాయణమ్మ, వారికి వేంకటరెడ్డి పంతులు, వేంకటరావు, నరసయ్య, రామకృష్ణ, జగన్నాథస్వామి, రాజేశ్వరయ్యయను పుత్రషక్త్యాంబును, పేరిందేవియను నొకపుత్రికయును గల్గిరి.

11. South Eastern Railway యందు Senior Accounts officerగా పదవీ విరమణ గావించిన కోనరాజును నేను 1924లో జన్మించినాను నా ప్రథమ కళత్రమగు రాజేశ్వరికి పేరిందేవి, వేంకటరామకృష్ణ, జోగులాంబ కమలాబాయి శారదాదేవియును (ఈమె 1963లో దివంగతురాలైనది) శారదాదేవియును, కలిగిరి. నా ద్వితీయ కళత్రమగు నర్పమాంబకు నరసింహమూర్తి, రాజేశ్వరరావు; వేంకటరమణియను నొక పుత్రికయును గల్గిరి.

శ్రీ మచ్చిక్కర భగవత్పాదవిరచితంబైన దేవనాగరిలిపిలో నున్న భగవద్గీతా భాష్యమును మన మాతృభాషయగు తెలుగులోనికి స్వేచ్ఛానువాదము చేయుటయేగాక నేను పరబ్రహ్మస్తోత్రమును రచించి, మోక్ష సాధనమును శీర్షికతో శంకర భాష్యానుసార భావతాత్పర్య సహితముగా శ్రీ మద్భగవద్గీతయందలి భక్తియోగమునుద్బోధించు శ్లోకముల మూలమును కూడ రచించియున్నాను.

విశాఖపట్నం

1-3-2000

వడ్డిపర్తి కోవంరాజు

(ప్రచురణకర్త)

వేంకటరాజు = దేవాలం

రామరాజు = విష్ణుమాంబ కామరాజు
వేంకటమ్మ యామామ్మ = రామాంబ

సర్వయ్య వేంకట కవివంధ్ర కోనరాజు = హాసంబ (వీరికి ముగ్గురు కుమారులు, ఆరుగురు కుమార్తెలు)
(1754-1834)

వేంకట రెడ్డి (ప్రథమ పుత్రుడు)

అప్పలనరసింహదాసు (1805-1885) కోనరాజు = సర్వమాంబ

వేంకటరావు కవివేంకటరెడ్డి (1867-1951) = వీరిందేవి వీరరామమహామి = సర్వనారాయణమ్మ

కవివంశములేశ్వరరావు (1915-1993) = సర్వనారాయణమ్మ

వేంకట వేంకట పెరిందేవి సరసయ్య రామ అగస్త్య రాజేశ్వరయ్య
రెడ్డి రావు కృష్ణ హస్తే రయ్య

సరసింహమూర్తి నరసింహరావు వేంకట
రమణి

వేంకటరాజు = దేవాలం

రామరాజు = విష్ణుమాంబ కామరాజు

వేంకటమ్మ యామామ్మ = రామాంబ

సర్వయ్య వేంకట కవివంధ్ర కోనరాజు = హాసంబ (వీరికి ముగ్గురు కుమారులు, ఆరుగురు కుమార్తెలు)

వేంకట రెడ్డి (ప్రథమ పుత్రుడు)

అప్పలనరసింహదాసు (1805-1885) కోనరాజు = సర్వమాంబ

వేంకటరావు కవివేంకటరెడ్డి (1867-1951) = వీరిందేవి వీరరామమహామి = సర్వనారాయణమ్మ

కవివంశములేశ్వరరావు (1915-1993) = సర్వనారాయణమ్మ

వేంకట వేంకట పెరిందేవి సరసయ్య రామ అగస్త్య రాజేశ్వరయ్య
రెడ్డి రావు కృష్ణ హస్తే రయ్య

సరసింహమూర్తి నరసింహరావు వేంకట
రమణి

ఓం నమోశ్రీవేంకటేశ్వరరాయ సమర్పణ

శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామి ఆదిత్య పురాణమందు మహా విష్ణువుగాను, స్కాంధపురాణమందు సుబ్రహ్మణ్యుడుగాను, మార్కండేయ పురాణమందు సుబ్రహ్మణ్యత్మక విష్ణువుగాను వర్ణించబడియున్నాడు.

శ్లో॥ కృతేతునరసింహోఽమృతః శ్రీతాయాంరమునందనః ।
ద్వాపరేవాసుదేవశ్చ । కలౌవేంకటనాయకః ॥

(ఆదిత్యపురాణము)

తా: ఆ మహావిష్ణువు కృతయుగమున శ్రీవరాహనరసింహుడును, శ్రీతాయుగమున శ్రీరాముడును, ద్వాపరయుగమున శ్రీకృష్ణుడును కలియుగమున శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామియును ఆయెను.

శ్లో॥ కృతేసేనపతి స్కందః । శ్రీతాయాంతు కుమారకః ।
సుబ్రహ్మణ్యోద్వాపరేతుః కలౌవేంకటనాయకః ।

(స్కాంధపురాణము)

తా: కృతయుగమున స్కందుడును, శ్రీతాయుగమున కుమార స్వామియును, ద్వాపరయుగమున సుబ్రహ్మణ్య స్వామియును, కలియుగమున శ్రీవేంకటేశ్వర స్వామియును మోక్షమార్గ దర్శకులు.

శ్లో॥ కలౌకుమారరూపేణ । షణ్ముఖో భగవాన్ హరిః ।
దృశ్యవికముఖేనైవ । వేంకటాచల నాయకః ॥

(మార్కండేయ పురాణము)

తా: కలియుగమునందు భగవానుడగు శ్రీహరి ఆరు ముఖములతో గూడిన కుమారస్వామి (సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరుడు)యగుచు ఒక్కముఖముతోనే వేంకటాచల నాయకుడుగా కనబడిన వాడాయెను.

శ్లో॥ వినావేంకటేశం ననాథోననాథః ।

సదా వేంకటేశం స్మరామి స్మరామి॥

హరే వేంకటేశ ప్రసీద ప్రసీద ।

ప్రియం వేంకటేశ ప్రయచ్చ ప్రయచ్చ ॥

(శ్రీవేంకటేశ్వర సుప్రభాతము)

తా.. శ్రీ వేంకటేశ్వరుడుకాక నాభుడైనవాడు లేడు, దిక్పై న వాడులేడు. ఎల్లప్పుడును వేంకటేశ్వరుని స్మరించు చున్నాను. ఓ శ్రీహరి! ఓ వేంకటేశా! ప్రసన్నుడవు కమ్ము. అనుగ్రహించుము. ఓ వేంకటేశా ఇష్టమును అనగా కోరిన దానిని ఇమ్ము ఇమ్ము.

శ్లో॥ కామలోకకామతోవాపయత్కరోమి శుభాశుభమ్ ।

తత్సరం త్వయి విన్యస్య త్వత్ప్రయుక్తః కరోమ్యహం ।

(శ్రీమచ్చంకరాచార్య విరచితమగు వివేకచూడామణికి

శ్రీ చంద్రశేఖర భారతీస్వామివారు వ్రాసినవ్యాఖ్యనుండి)

తా.. కోరికతోగాని, కోరిక లేకుండాగాని ఏ శుభాశుభ కార్యములను చేయుచున్నానో దాని సంతను నీచే ప్రేరేపింబడినవాడనై నీయందే సమర్పించి నేను చేయుచున్నాను.

వద్దివర్తి కోవందాళ

(ప్రచురణకర్త)

శ్రీ వేంకటేశ్వరాష్టకమ్

కీ॥శే॥ శ్రీ ఆకెళ్ల అమృతరామం (Former FA ■ CAO S.E. Rly ■ and Retired General manager BHEL Secunderabad) నారు రచించిన నీ యష్టకమునువారి సతీమణి సూర్యకాంతంగారి యొక్క ఆంగీకారముతో నివట ముద్రించబడినది. -

- ★ కౌముదీసితకాంతి విస్ఫుర దూర్వ పుండ్రవిభాసితం
శత్రు దర్పవిదారణోజ్జ్వల శంఖచక్ర విరాజితం
సర్వలోక విమోహనాత్మక దివ్యరూప విశోభితం
వేంకటేశ్వర మాశ్రయే ప్రణమామి తత్పదపంకజే॥
- ★ రత్నభూషణ పుష్పదామ విరాజితాద్భుత విగ్రహం
కౌస్తుభాంచిత సుందరాయత దివ్యమంగళ వక్షసం
ఇందిరామణి మందిరాయిత పావనోత్తమ హృత్పటం
వేంకటేశ్వర మాశ్రయే ప్రణమామి తత్పదపంకజే॥
- ★ బృహిపంఠ విభూషణం బహుగోపికా ప్రేయసాయకం
వేణునాద విమోహిత ప్రజకామినీప్రీతదాయకం
కోటిమన్మథ సుందరం వసుదేవపుత్ర జగద్గురుం
వేంకటేశ్వర మాశ్రయే ప్రణమామి తత్పద పంకజే ॥
- ★ హీరమాక్తిక హారభూషిత నీలగాత్ర విభాసురం
దైత్యనాశక లోకరక్షక దివ్యవాన విరాజితం
దారుణీతనయా ప్రేయం రఘునాయకం పురుషోత్తమం
వేంకటేశ్వర మాశ్రయే ప్రణమామి తత్పదపంకజే॥
- ★ కోమలారుణ రాగరంజిత సుందరాంఘ్రి సరోరుహం
పంకజాసన ఫలలోచన పూజితాంఘ్రి విరాజితం
పాపమాచక మోక్షదాయక పాపనాంఘ్రి సుశోభితం
వేంకటేశ్వర మాశ్రయే ప్రణమామి తత్పద పంకజే ॥

- ★ శ్యామలోన్నత శాంతి సంవృత సప్తశల నివాసినం
స్వామి పుష్కరిణీతటస్థిత హేమమందిరవాసినం
సర్వలోక నివాసినం నిజభక్తమానస వాసినం
వేంకటేశ్వర మాశ్రయే ప్రణమామి తత్పదపంకజే॥
- ★ చంద్రికాసమ మందహాస సుశోభితానన భాసితం
శాంత శీతల మోదపూర్ణ దయాద్ర వీక్షణలోచనం
హస్తసూచిత నైజపాద శరణ్య సద్గతి సంపదం
వేంకటేశ్వర మాశ్రయే ప్రణమామి తత్పదపంకజే॥
- ★ సర్వమంగళ సర్వమోహన రూపవైభవ శోభితం
సర్వదేవ మునీశ్వరస్తుత దివ్యశక్తి సమన్వితం
రామమాది సుభక్తలోక కృపాకరం కరుణా నిధిం
వేంకటేశ్వరమాశ్రయే ప్రణమామి తత్పదపంకజే ॥

శ్రీ వెంకటేశ్వరపాఖ్యానము

ప్రథమోఽధ్యాయము

శా॥ శ్రీ మద్రాజతలైలవంకజ పణిక్రీడానిశాంతాద్రిజా
శ్రీమాప్రాంచదుర్జసాంకవమద శ్రీపత్రసువ్యక్తవ
క్షోమధ్యతతరత్న హారవిలస త్కుంభిష్ణు ధాత్రామ్యత
త్రైమూర్త్యాత్మక రామనామక పరబ్రహ్మంబు సేవించెదన్.

1

ఇ త్త దే వ తా ప్రా థ వ

సీ॥ శ్రీధరులకలంక చిన్మయాకారులు
ప్రణవస్వరూపులు పరమధాము
లబ్ధిలోచనులు ధరాత్మజాత్మేశులు
వేదాంతవేద్యులు విశ్వమయులు
నిర్జితకాములు నిఖిలలోకేశ్వరు
లఘుసంహారులు సంత తాబ్ధధరులు
ఘనసారనిభగాత్రు లసుపమ తేజులు
పురుషోత్తములు సర్వభూతపతులు

గీ॥ నిర్గుణబ్రహ్మమూర్తులు నిర్వికారు
లభవులక్షరులాది మ ధ్యాంతరహితు
లైనశివకేశవులు మదీ యాత్మనిలించి
కరుణదళుకొత్తఁబ్రోతు రుత్కలికతోడ.

మ. అమితానందముతో సీతాంబురుహ సీంహస్తానమందుండి చి
త్రముగావిశ్వముదివ్యయోగమున నిర్మాణంబుగావించి శి
శ్రుమ తత్రాణిలలాటపబ్బులనువర్ణ వ్రాతమున్ వ్రాయు వా
గ్రమణీభర్తచిరాయురున్నతులు భద్రంబౌపుమాకీపుతన్.

సీ॥ అవతంసకుసుమ కైరవహితామృతముచే
నుదుటికుంకుమచుక్క కుదురుదడియ
మనగాత్రచందన గంధమాస్వాదించు
ఫణిరాజహారంబు పడగలెత్త
నిగమంపుఁబేరులు నెమ్మివఱ్ఱోజాగ్ర
పాలియందముల వైభవముచెలుప
మహనీయరుద్రాక్ష మాలికతనుదానె
తారకబ్రహ్మచుంత్రమువరింప

గీ॥ సకలసురమౌని నికరంబు సన్నుతింప
సంతతంబెడబాయక శంభుమూర్తి
వామభాగంబుఁదాల్చు శివావధూటి
సీరులుసమకూర్చి మమ్ము రక్షించుగాత.

4

సీ॥ మిసిమిబంగరు తేట మెయితలుక్కనపాల
మున్నీటఁబుట్టిన మోహనాంగి
యలఘునిత్యవిభూతి నలరారుహరిముద్దు
పట్టంపు రాణియౌ పద్మగంధి
దివ్యవైకుంఠమందిరలసద్యోగిత
ల్పంబునశయనించు పల్లవాంఘ్ర
పలుకువార్లంటి కొండలరాచలేఁబట్టి
తోడనాడెడుపూపుఁబోడిమిన్న

గీ॥ పద్మగర్భపురోమజా ప్రాణనాథ
వందితపదారవింద పూర్ణేందువదన
యైన శ్రీ వైష్ణవీరత్న మాదిలక్ష్మి
మించువేడుక మమ్మురక్షించుగాత.

5

సీ॥ రమణీయతరమైన రాయంచగుఱ్ఱంబు
 బంగారువీణీయ పలుకుదోడు
 కబరిపైనున్న చక్కనిపువ్వుజాబిల్లి
 భద్రాసనముపాండు పంకజంబు
 వేదాంతమార్గముల్ విహరణస్థలములు
 ముంజేలి రాచిల్ల ముద్దుపాప
 యఖిలవిద్యలు మనోహరమైన రూపంబు
 సకలాక్షరము లక్ష సరముగాఁగ

గీ॥ ధవునితోఁ గూడికేరు మందారహీర
 క్షీర తారపటీర శుషారహార
 సారవర్ణవిభాసిత శారదాంబ
 నిండువేడుక నాజిహ్వ నుండుగాత

6

మ. బలవద్వైరినిశాటరాడ్గహనమ పృథ్వాక్షుఁడుగ్రాంబక
 జ్వలనజ్వాలలనేర్చునత్తఱి జయధ్వానంబుగా నొత్త ది
 ప్పులకున్ మర్చులకున్ భుజంగులకు న త్యుల్లాస మోహభయం
 బులుగావించెడి పాంచజన్య మనిశంబు గూర్చునిష్ఠార్థముల్. 7

చ. సరకమురాదిదైత్యకుల నాయకమూర్తు విభేదకాల భీ
 కరరణధారుణీస్థలి నఖండపరిస్ఫుటరశ్మీభూనభోం
 తరయుతదిబ్బుఖప్రళయ దావశిఖామయమైన చక్రముం
 జరతరభక్తిశోభిలంగఁ జిత్తములోనఁదలంచికొల్పెదన్. 8

చ. ధరమగధేంద్ర వీరభట దర్పమహీధర చక్రపక్ష సం
 హగణ సురేంద్ర హస్తకలి తాంచిత వజ్రసమాన చండభీ
 కరపటుశాత దైత్యహర కాండసమూహ విముక్తశారణ్ణ ముం
 గరమనురక్తిచక్తిని దగంబ్రణుతించి తలంచి కొల్పెదన్. 9

చ. ఉరక సమిద్ధరాస్థలి మ హోగ్రనిశాటకదంబమత్తకుం
 జరనికరోత్త మాంగచయ జ్వర్ణరితక్షత జాతరక్తవి
 స్తరయుత భూతలాంబర దిశావలయాంతరచండదీధితి
 స్ఫురణగదామహత్త్వము వచోనిపుణంబునఁ బ్రస్తుతించెదన్. 10

క. మధుకైటభ దానవరా

బృథుకంఠవిలుంఠ సమయభీకరలయకా

లథనంజయ నిభధారా

ప్రథితంబగు నందకంబుఁ బ్రస్తుతిచేతున్.

11

మ. గిరిజాశంకరు లాత్మమెచ్చంగ జలక్రేడారతన్ సప్తసా

గరముల్ తుండమునందుఁ బీల్చెనన క్రగ్రహముల్ జూపి గ్ర

మ్మరనిండింపుచు బాల్యచేష్టలఁగడున్ బాసిల్లి కైలాస భూ

ధరమందున్ విహరించు దంతిముఖ నిత్యంబాత్మఁగీర్తింపెదన్. 12

సీ॥ వల్మీకనంభవ వ్యాస మా నీంద్ర వా

జ్ఞాదుర్య నైపుణ్య మహిమఁబొగడి

కాళిదాసమురారి కవిరాజబాణ స

త్రుజ్ఞావిశేషంబుఁ బ్రస్తుతించి

శ్రీహర్షభారవి శివభద్రభవభూతి

విద్యామహాత్మ్యంబు వినుతిచేసి

మాఘదండి మయూర మల్లణ బిల్వణ

కవితావిలాస విఖ్యాతఁగాంచి

గీ॥ శబ్దశాసను శ్రీనాథు శంభుదాసు

సోముభాస్కరుఁదిక్కున సోమయాజి

బీమకవిఁ బెద్దనార్యుని రామభద్రు

సంతతంబు మదీయాత్మ సంస్మరింతు.

13

వ. అని యివ్వధంబున నిష్టదేవతా ప్రార్థనంబును సుకవిజన స్తోత్రంబును

గావించి నవరసాలంకారఁ చమత్క్రియా బంధబంధురంబుగా

నొక్కశృంగార ప్రబంధంబు నిర్మింపంబూని యున్న కార్తీకమాస

శుక్లపక్షంబున శ్రీహరివాస రోపవాసంబుఁ గావించి లక్ష్మీనారాయణ

పూజావిధానం బాచరించి భగవత్కృతా సుధా రసాకర్ణ నోల్లాసమన

స్కంఢనై యున్న తదీయ నిశీధినీ చతుర్థ యామంబున. 14

సీ. ఘననీల మేఘసంకాశ దేహముతోడ
 ధవళంబుజాతనే త్రములతోడ
 రమణీయకౌస్తుభ రత్నహారముతోడ
 లాలితమణికుండలములతోడ॥
 జండకాండయుత కోదండహస్తముతోడఁ
 గమనీయ శంఖచక్రములతోడ
 శతకోటి సూర్య భాస్వత్కీరీటముతోడ
 మురిపెంపుఁ జిఱునవ్వు మొగముతోడ

గీ. సరససల్లాపచాతుర్య సరణిఁదెలుపు
 మాటలాడెడు సీతాప ధూటితోడ
 రఘుకులీనుండు రామచంద్ర ప్రభుండు
 కృపను సాక్షాత్కరించినా కిట్లులనియె.

15

వ. మదీయ భక్తిపరతంత్రుండవు, సంస్కృతాంధ్ర భాషాకుశలుండవు, నీవాంధ్రభాష రచయింపబూనిన ప్రబంధంబు మాకు మనఃప్రియంబుగాఁ గృతియొనర్చుము నీకు, మహాభ్యుదయంబగునని యానతిచ్చిన లేచి సాష్టాంగదండ ప్రణామంబు లాచరించి, యానంద బాష్పబిందు సందోహపులకితగాత్రుండనై తదీయ పాదారవింద సేవారతుండనై మహాప్రసాదంబని, నిటల తటఘటితాంజలి పుటుండనై యున్న నద్దేవుండు కరుణించి యంతర్హితుండయ్యె; సంతట మేల్కొని విస్మేతుండనై మదీయ జన్మ సాఫల్యంబుఁ గంటినని సూర్యోదయానంతరంబునఁ గాల్యకరణీయంబులు దీర్చి స్నాన సంధ్యాద్యనుష్ఠానంబు లాచరించి యానంద కందళి తాంతరంగుండనై శ్రీమన్నారాయణార్చితంబుగా నే రచయింపంబూనిన యిమ్మహాశృంగార ప్రబంధంబునకు శ్రీరామదేవునిఁ గృతి నాయకునింజేసి తత్రారంభంబునకు మంగళ ప్రదంబుగా గృతినాయకుని పుణ్యచరిత్రం బభివర్ణించెద.

16

కృతివాయకుల వర్ణన

- నీ. పటుతర బ్రహ్మాండ భాండపట్నాలుహస్త
కందుకంబులుగ నింపాందువాఁడు
వైష్ణవముఖ్య భవ్యవ్యూహములు కేరి
కాలయంబులుగఁ జెన్నలరువాఁడు
శరణుఁబొందిన విభీషణుని లంకారాజ్య
పట్టబద్ధుని జే యునట్టివాఁడు
నిండుభక్తినిఁగుచే లుండిచ్చు పృథుకముల్
గొని పలించనిసిరుల్ గూర్చువాఁడు
- గీ. పరమ కళ్యాణగుణములఁ బరగువాఁడు
నిత్య లీలానుభూతుల నెగడువాఁడు
చెలఁగి రసికత్వమిగురొత్తఁ జిత్తగించు
మచ్చమత్స్యలి కావ్యోక్తి మధురిమములు 17
- చ. వెరవుగఁ దల్పులెక్కనర వేయుటఁ బెంచి తలంచురెట్టి చే
నరుదుగ భాగవోరమిడి యయ్యది నల్పదినాలుగింట నె
చ్చరిక గుణించవచ్చిన ప్రశస్తపు లద్వైపులబ్ధముల్ వసుం
ధర పరిపాలనేలు పరదైవముఁ గొల్పు నబీష్టసిద్ధికిన్. 18
- సీ. సప్తార్థవాప్తత శ్మశల విజయేంది
రాసమాలింగితో రస్థలుండు
దశ దిగ్వధూపాల తటగంధ తిలక ప్ర
హసితోద్యదమల మహాయశుండు
దైత్య సంపన్నహీ ధరగరుణ్డండనా
ఖండలాసేనమాన ఖడ్గధరుండు
నిజసత్కథాద్యోధు నీజల శాలనో
ద్ధూత నానాజగ ధ్వుష్కృతుండు
- గీ. సకల దేశాధినాథ శ శ్వత్కీరీట
మఠిత నవరతా సంభవ గాడకాంతి

కలిత కమనీయ పాదపంకరుహయుగళుఁ
డిన కులీనుండు రామ భూమీశ్వరుండు.

19

సీ. చండ కోదండోరు కాండయుక్త భుజుండు
ఖండేందు ధరధనుః ఖండనుండు
కుండలి రాట్టణా మండలిశయనుండు
గురురత్నయుత కర్ణకుండలుండు
పాండు ప్రభాజాల భవ్యకీర్తిధనుండు
రణ శుంభ దుగ్ర పరాక్రముండు
నండజేంద్ర గురుత్వమారోహనిత్యుండు
రంగత్పితౄజ్ఞనేత్రద్వయుండు

గీ. దశగళాది సురద్విష ధ్వరుణేంద్ర
పక్ష విశేషకులిశాభ పటుకరస్థ
శాత ఖడ్గుండు దశరథేశ్వర తనూజఁ
డినకులీనుండు రామ భూమీశ్వరుండు.

20

సీ. జంభఘ్నజిత్కుంభ సముదగ్ర ఘనతమః
వటల నిర్దళనాట్ట పతికరములు
కుంభకర్ణ నికుంభ ఘోరాసుగంధవా
హాస్వాద నిశితదంష్ట్రాహితతులు
వహ్నిరుగ్ద్రామాక్ష పవనభుః కాండ్ర
హలివైనతేయ పా దాంతరములు
ఖర విరూపాక్షాతి కాయ ధాత్రీధర
వ్రాత భిత్కులిశ ధారాగణములు

గీ. శక్రసంభూత దశకంఠ సమదకుంభి
కుంభ నిర్పిన్న హర్యక్ష గురుకఠోర
నఖరములు రాఘవ కర విన్వస్తదివ్య
వైష్ణవ ధనుర్విముక్తైక పటుశరములు.

21

సీ. శ్రీధరామర భునీ శీతాద్రి రోచుల
విహసించు నేదేవు విమలయశము

మరరత్న మరధేను మరభూజముల యుప్పు
 విహసించు నేదేవు వితరణంబు
 భృగు పుత్ర మిత్ర కుబేర మిత్రులశక్తి
 విహసించు నేదేవు విక్రమంబు
 కంతు జయంత వసంత రాజుల సౌంధ్య
 విహసించు నేదేవు మహితరూప

గీ. మట్టి లోకాభిరాము నీ లాభదాము
 రాక్షస విరాము శివధను ర్భంగభీము
 వినుత సుత్రాము రవికుల వనదిసోము
 జానకీరాము శ్రీరాము సన్నుతింతు.

22

నీ. ఎవని తారకమంత్ర మెల్ల లోకస్థుల
 కక్షయం బైనట్టి మోక్ష మొసంగు
 నెవని మహాశక్తి యిద్దరా భారంబు
 ధరియించె నవనభూ దార మగుచు
 నెవని దివ్యాస్త్రంబు లెందు దాగినవైరి
 జనముల వెంటాడి సంహరించు
 నెవని సత్కరుణారసేక్షణంబు విభీష
 చార్క సూనులకు రాజ్యం బొసంగు

గీ. నెవని లీలావిభూతి ననేక కోటి
 పద్మ గర్భాండ సంభవ పాలన లయ
 కారణం బగునట్టి భాస్కరకులాబ్ధి
 చంద్రు శ్రీరామచంద్రునే సన్నుతింతు..

23

నీ. సంపుల్ల కుంభ ద్విశాలాబ్జ నేత్రాయ
 సేవితాయ తుభ్యన్న మోస్తు
 కీరాబ్ధిసంభవ స్త్రీరత్న వజ్రాయ
 భక్తరజాయ తుభ్యన్న మోస్తు
 శతకోటికందర్ప సన్నిభరూపాయ
 పద్మోదరాయ తుభ్యన్నమోస్తు

చారుఘనాఘన శ్యామల దేహాయ
భవమోచనాయ తుభ్యన్న మోస్తు

- గీ. కాలకంఠ శరాసన ఖండనాయ
పక్షిరాట్కీటనాయ తుభ్యన్నమోస్తు
ఞ్మానుతాపృత్సరోజవికర్తనాయ
భద్రగిరి రాఘవాయ తుభ్యన్న మోస్తు. 24

షష్ఠ్యంతములు

- క. ఏవం విధసుగుణాబ్ధికి
శ్రీవత్సాంకునకు భక్తచింతామణికిం
బావనచారిత్రునకు
శ్రీవైకుంఠాధిపునకు సీతాపతికి 25

- క. హీరఘనసారహార ప
టీరసుధాకర తుషారడిండీర శర
త్సారఘనాభ్రయురీ మం
దారామరకరిమరాళ తారయశునకు 26

- క. కౌశికమఖ రక్షణునకు
గౌసల్యగర్భ సింధుకమలాంకునకుం
గేసరికుమార సేవిత
భాసురపదపంకజునకు భానుకులునకు. 27

- క. హోటక రేతః కేతు ని
శాటకబంధాహిరోమ సామజకుంభో
త్పాటన కంఠీరవ నఖ
కోటిసమ్మనైక చండగురు విశిఖునకు. 28

- క. కోసలరాజ్య శ్రీ సిం
హాసనసంవాసునకు శరాసన దీక్షో
ల్లాసునకు దాసబృందకు
శేశయవన భాస్కరునకు శ్రీరామునకు 29

- వ. సద్భక్తి సమర్పితంబుగా నే రవియింపంబునిన శ్రీ వేంకటేశ్వరోపాఖ్యా
నంబునకుఁ గథావిధానం బెట్టిదనిన. 30

వేంకటాచలపట్టణ వర్ణన

సీ. బ్రహ్మలోకముభాతి రాజహంసలఁగేరి
ఖతలంబు వైఖరి మనులనలరి
గ్రహమండలము లీల కవిరాజులఁదనర్చి
వాయుదేవుని తేవబలము గలిఁగి
వసుగిరిమాడ్కి సువర్నాలిఁ జెన్నొంది
శ్రీలిజంబువిధిపత్ర వితతిఁదనరి
శరథిపోలిక సురుచిరమణులఁజెలంగి
బలిసద్మమల్లుభోగులఁబెనంగి

గీ. గగనగంగానదీస్వర్ణ కంజభావ
రాజమణిసాధపాలి వరద్విలోల
గంధవారణ గమనాముఖ ప్రకాశ
భాసురము వేంకటాచల పట్టణంబు. 31

సీ. అణిమాదులకు రాజ తాచల స్థానంబు
ధనసంపదకు దేవతానగంబు
సకలభోగములకు జంభారివాసంబు
కమలావధూటికిఁ గలశవార్తి
మహితగంధములకు మలయమహీధరం
బఖిలరత్నంబుల కాలయంబు
వివిధవిద్యార్థాలికి విధిజాయాపీఠి
రహస్యత్యపటిమ కురంగశాల

గీ. కామితార్థంబులకు నెల్లఁ గల్పవల్లి
భూరిపుణ్యంబులకుఁ బెనుప్రోపు నిత్య
భక్తజన సంచయమునకు ముక్తివాటి
పుడమిఁజెన్నొందు శేషాద్రిపురవరంబు. 32

సీ. రాజహంసలచేత రాజహంసలచేత

రాజిల్లు రాజమార్గములు గలిగి
వరకుందములచేత వరకుందములచేత

భాసమానాంగణ ప్రతతిగలిగి

పుష్పాగములచేతఁ బుష్పాగములచేతఁ

బొలుపొందు ప్రాకార భూమిగలిగి

స్త్రీరత్నములచేత శ్రీరత్నములచేత

రమణీయమగు మందిరములు గలిగి

గీ. భర్మహర్త్యా గ్రదీధితి పటలమబ్జ
బాంధవునిగప్పి శశధర ప్రభలునిగుడి
తారకావళి రుచిమించి ధరణీఁదనరు
భవ్యమగు దివ్యతిరుపతి పట్టణంబు.

33

మ. వరపంకేరుహరాగ హీరకృత శుంభస్పారమూలాగ్ర భా
స్వరతౌహ్యోయతచారు దుర్గమమరెన్ వాణీవధూనాథ ది
గ్వరకోటీరకలాప రత్నమృణి సంపద్వేష్టి తాంఘ్రుండునై
పురిలోనిల్చిన భోధునీధరుఁడనాఁ బొల్పొరియత్సున్నున్. 34

క. పురిసాలసంఘటిత భా

స్వరరత్నద్యుతులు ఋక్షసముదయ మనుచున్

నిరతం బురు రత్నంబుల

నరయుదురెంతయు గ్రహంబులని జ్యోతిష్కృత్.

35

గీ॥ నగరివప్రంబు గను పట్టె జగతిజనుల
కన్నుదోయికేఁ గాంచన ఖగముఁబోలి
భాసురకవాటయుగ్మంబు పక్షయుగము
చారురత్న ధ్వజస్తంభ చంచువుదగి.

36

గీ. శైవలేందీవరని కరా చ్ఛాదనమున
వజ్రమణిరుచిబొలుపారు పరిఘజలము
వీటివరణంబురంగుకై విశ్వకర్మ
రహినిబిండిననీలాకు రసమనంగ.

- మ. పరిపూర్ణంబునమేతగోరిజగతి భాగంబుజేరంగ
త్పరిదుర్గష్టశిఖావళోరునినదం బుంగాంచి భీతిల్లి దు
ర్పరత్పష్టంబిలమందు జొచ్చినదయం బద్మోద్భవుండశుగం
బురహింబెట్టంగమారుతాశనపదంబుంగల్గె సర్పాశికి
- మ. పురిసాధస్థితహీరఖండములగుంపున్ గారుడశ్శుచ్చపుల్
నెరివీక్షించి సితాజ్ఞైవలలతా నీక ప్రభాంచత్పరో
వరమంచాత్మఁ దలంచి డాయవడిబోపం బ్రీతిఁగాకున్కి బం
భరముల్ నివ్వరనిల్పెనాఁడనరె జంభధ్వంసి రత్నాంకముల్.
- మ. మనసాధ స్థితరత్న కాంతులెదు రెక్కంగాంచి రత్నాకరం
బని మందాకిని సంభ్రమంబునఁ దదీయావాసముం జేరి భ
ర్తను గానన్ వెరవేదిలేక కడుఁజింతన్ నిల్పెన్ నాఁగ నొ
ప్పును రాజోపలనిర్మితాయత మహాభూయిష్ట సోపానముల్. 40
- మ. మనవేశ్యాజన హేమసాధ పరివర్గస్థాపితాదర్శ పా
లిని జాలాంతరదృశ్య ఋక్షగణలాలితోరు ముక్తావరీ
ధనమొప్పించి రమించఁ దద్దనమురిక్తంబైన కాలవృధం
గనిమిధ్యావిటులంచుఁ గట్టిరనఁగాఁ గన్పట్టుఁజిత్రాకృతుల్. 41
- మ. మనజాంబూనదనీల వజ్రకృతరంగ తృప్తపాశీచర
ద్యనితావ్రాతముఖాజ్ఞగంధకలనాస్వాదేచ్చ రాఁదేఁటులం
గని తత్కాంతలు నేత్రవైరమునఁ జిక్కంబట్టఁ బల్కాలలం
జోనుపన్ జాలములందుఁదోఁ చెనన సంతోభిల్లధూమావళుల్. 42
- శ. జేమూతంబులు తత్పురీవరమునం జెన్నారుసాధాద్రులన్
భీమప్రాధిని గప్పగంతల సతుల్ వీక్షించి రోషాత్మలై
యామేఘంబులఁ బట్టికొట్టి నుద్యద్దీర్ఘవక్త్రీచక
స్తోమాగ్రంబులనిల్పిరోయనఁ దనర్పుంగేతన వ్రాతముల్. 43

క. ఉన్నత సాధాగ్రంబులఁ
జెన్నగు పాంచాలికల విశేషము లెన్నం

గిన్నెరలు మీటివేలుపుఁ

గిన్నెలు తానములఁ జొక్కుకరణిందనరున్

44

గీ. సౌధ శిఖరస్థహేమ భాస్వత్కలశము

లభ్రభాగీరధీ సంభ వాష్టకోర

కంబులని దేవకాంతలు కరతలములఁ

ద్రెంపరాకున్కిప్రీడఁ జింతింతురాత్మన్

45

మ. కనకోద్యన్మణిసౌధరశ్మి చపలౌఘంబంచుధారాధరా
శినిజ స్త్రీలనిడాయ తద్దనుల నాశీకాక్షులాత్మీయ నూ
తన ధమ్మిల్ల సమానవైరజని తాత్మక్రోధులై త్రుంచి గె
ల్చినవేడ్కన్ ధ్వజకోటినిల్పిరనఁ బొల్పెన్ నీల చేలౌఘముల్.

మ. వరసౌధాంతర నిర్మితైందవ శిలావర్గంబు చంద్రప్రభం
గరగందత్కమలాశి దీములగుచుం గాత్రవృఁగాఁదోచెఁగా
కరవిప్రాంశుపులంటు వారిగ్రహసంఘం బాధరామండలిం
దొరగంజేయుట తత్రుభావ గరిమందూఁగున్ దవీకౌఘముల్. 47

మ. వరకేశీవన చంద్రకాంత కుసుమాంభఃపూరయంత్రంబు
స్వరమైయిప్పె సువర్ణరత్నమయ శుంభత్పట్టణ శ్రీధ్వజాం
బర హస్తంబుల పాద్యమిచ్చి బహుపుష్పశ్రేణిఁ బూజించె నో
కరమంభోజ దళాయతాక్షుపద ముత్కర్షేచ్చనానిత్యము. 48

చ. పురితరుణీకుచంబులను బూసిన కుంకుమ గంధసారముల్
నిరతము కేశికార్పరము నీటమునుంగఁ గరంగితజ్జలం
బిరవుగఁజేలనాని ఫలియించె ననందగె రాజభోగ నుం
దరతర చిత్రధాన్యములు తద్దరణీభువన ప్రకాశత. 49

మ. కలితాభ్రంకషసౌధ సంఘటిత రంగత్స్వర్ణకుంభావృతో
జ్జ్వలతారోపల చిత్రపఞ్చదనరెన్ శైలాగ్రమందుండి యు
త్కలికానూన వినూతనామ్ర ఫలసంఘ భ్రాంతినట్టిగి యం
తల సచ్చూతఫలాలిగా కునికెఁ జింతన్ నిల్చు కీరాశినా. 50

సీ. వేదశాస్త్రపురాణ వివిధ విద్యాధ్వర
 ప్రాణిజెన్నలరు విప్రప్రజంబు
 గజతురంగాంధోళి కాన్యందనారోహ
 పటిమ భాసిల్లు భూపాల జనము
 ధన ధాన్య రత్న గోధన కృషి వాణిజ్య
 భాగ్య సంపద నొప్పు వైశ్యగణము
 అగ్రజన్మనిరంత రాజ్ఞాప్రవర్తన
 భద్రవృత్తిఁ జెలంగు శూద్ర కులము

గీ. భూరి నిత్యాన్నదానతపో విభూతిఁ
 బ్రకట కీర్తిపరాక్రమ ప్రాభవమున
 దాన ధర్మాభిరతిని శ్రీ ధరునిసేవఁ
 బరగి విహరింతు రిట్లు లప్పట్టణమున. 51

బి. విలసత్కుంభ విజృంభణంబు లబలల్ వీక్షించి కూర్చాస కం
 బులలో దాచిరటంచు శేషనగరాడ్పూజానికిందెల్పు సం
 చలతం బొంది ధరాపరాగమునిజాం చర్ధండభాగంబులం
 దలరందుండములెత్తి కోట గవనిన్ వ్యాపించు మత్తేభముల్. 52

సి. పురికంఠాణ కదంబధాటినిలస త్సుంఖాఖురోద్భూతదు
 ర్భరధాత్రీరజమెల్ల సాగరములం బంకాకృతిం జేయున
 త్రతీమాతంగ నితాంతకర్ణవమధు ద్రాఘస్థవాలాహతిన్
 విరియం జేయఁగ వరణంబులనఁగా విఖ్యాతఁగాఁచెంగరుల్. 53

. మునినయనాగ్ని పక్షయుగముల్ దెగిపడ్డ నిరాకరించున
 ప్పనమ్మగ కోటులంచునట వానింగనుంగొనరోసి నిల్చెన్
 యనగరుడాద్రివాసినగ రాంతరభూముల హేమపట్టముల్
 కనుగవలందు రంజిలఁగఁ గానఁగనయ్యెఁ దురంగరత్నముల్. 54

క. రంగ మ్నిశాంగనాధప
 సంగతి మప్పొంగు దుగ్ధసాగరజనిత
 భంగ తరంగమ్ములనసె
 సంగుహారంగు తురంగసంఘము లెలమిన్. 55

సీ. గంధసింధురయాన కాంచన సుమనాన
 బిసటాహువల్లరి భసలనేత్ర
 కోమలాంభోజాంఘ్రి గురునైకతనితంబ
 క్రముకప్పద్వీజాత కంఠచూత
 వల్లవపాణి, పం పుల్లగుచ్చ ప్రసి
 పున్నాగనాభి క రూరగంధి
 పాండుకోరకదంత పాశి, కోకిలవాణి
 రంభోరు యుగమృగరాజ మధ్య

గీ. నవలతాతన్వీయ్మియిట్లు నాతిలీల
 నలరెళి కాయసంఘటి తానెల
 సాలకాసార చారు మ రాశమృగ వి
 శాలభాసుర కేళివ నాయుచట

56

సీ. కమనీయ వజ్రకం కణకాంతిఁ దగురక్త
 జలజముల్ ధవళాంబు జంబులనుచుఁ
 గురువింద ముద్రికాం కురదీప్తిపుండరీ
 కంబులు నరుణాంబు జంబులనుచు
 వరపువ్యరాగభా సురహారరుచి నీల
 కైరవంబులు చంప కంబులనుచు
 నీలంపు ముంగర డాలుభాసీలు చంప
 కంబులు నీలోత్య లంబులనుచు

గీ. నిటునటుఁ గలంచి విటకోటి నటుభ్రమించి
 చాటుచతురంపు మాటల నూటిన్ నొనఁగి
 ధనముఁగొని మానధనము పెం బనెహరింతు
 రనిశమును బుష్పలావిక లప్పురమున.

57

సీ. అలకంధరముఁబోలు బరిదియే పాదముల్
 కమనీయతరసిర జములఁబోలు
 నలపాదములబోలుఁబరిది యే నేత్రముల్
 మంజుల రాజీవ మహిమఁబోలు

నలనేత్రములఁబోలుఁ బరిది యే గమనంబు
రమణీయసారంగఁ రాజఁబోలు
నలగమనముఁబోలు బరిది యే ఘనవేణి
ప్రాంచదండజ వంశ భర్తఁబోలు

గీ॥ శంఖకూర్మ సరోజ వైసారిణాళి
కరిమరాళ భుజంగ మ ఖ్యాతినవయ
వప్రకాశత శోభిల్లి వారసతులు
వేద్యవిహరింతు రప్పుర వీధులందు. 58

౨. వళులను మెట్టులూరులను వంతరనిల్పిన రంభలున్ దనూ
జ్వలించివారి పూరవిభవంబునుగా గణికాలలామలన్
బలువగు వేట కాండ్రధరపల్లవముల్ గదియించి మోహకం
దళమను తొండమందు విటదంతులఁజేర్చుదు రప్పురాటవిన్. 59

౩. రంగుచెలంగ కిన్నెర లురంబునఁజేర్చి నఖాళిమీటిసా
రంగ సమాఖ్య రాగ మలరం బలికించి మృగాళిరాఁగవా
రాంగనలెల్ల సాధశిఖ రాగ్రములం బెనఁగింతు రెంతయున్
నింగినిలింప భామినుల నేకవిధంబుల గ్రీణిసేయఁగన్. 60

సీ. జంభారిమణి విభా దంభజంబూభుక్త
బహులదంతచ్చిన్న భల్లుకంబు
పటుపద్మరాగ ప్రభావ్యాజబింబికా
స్వాదచంచూభంగ వనశుకంబు
వరదివ్యగారుడో పలకాంతి కపటరం
భాతుండనిర్పిన్న వారణంబు
వజ్రదీప్తిభ్రమా వారిసంస్కారస
క్షతవిషాదోదగ్ర సైరిభంబు

గీ. చారు విద్రుమరుచిరమృ షారసాల
కోమలదళౌఘ వైఫల్య కోకిలంబు
నభ్రమంబిత చక్రదే వాలయంబు
మానిసేవ్యంబు వేంకట శ్లాధరంబు. 61

- మ. ధరశేషాచల బద్ధగారుడలన తొప్పాన సంఘాత సు
 స్థిరసంధ్యాసమయ ప్రదీపతతి బొ ల్పెన్ స్వామికైరాత్రియన్
 దరహాక్షిన్ గగనస్థలంబున శర త్పైరంద్రి కై సేత
 త్తరుణీ కంఠ విలంబమాన కురు విం దస్పార హారాకృతిన్. 62
- మ. సరిగా నచ్చరు లిచ్చ కెన్నెర లుర స్థానంబులం జేర్చి య
 త్తటిగుండ క్రియమేఘ రంజయను గీతం బొప్పగఁదంత్రులం
 బరిపాటింబలికింపఁ దజ్జనిత శుంభస్నేర దారానినా.
 గిరి గండోపలపచ్చుల న్వెడలె నక్షణారుణోద్యజ్ఞురుల్. 63
- గీ. భాసురాంబోజ రాగ రు కృటలి వెలుఁగ
 నున్నతంబైన తీవిచే నొప్పి దేవ
 తాల యాగ్రస్త కనక కుంభాళి గగన
 తరళ నేత్రకుఁ జెందమ్మి దండఁబోలె. 64
- సీ. దంభోళి ధర చతు ర్దంతి సంతతిమత్త
 దంతులనా వజ్ర దంతిచయము
 రథభారమున కతి శ్రమ నిల్చు మార్తాండ
 హరుల నా గరుడాశ్వ హరి నికరము
 స్వర్ణదీ క్రిడాని సర్గ శైవల యుక్త
 హంసల నీల హంసతతులు
 గజ కుంభ రక్తార్ద్ర గాత్ర సింహముల నాఁ
 జెలువారు కురువింద సింహగణము
- గీ. గారుడ త్రాసకంటక శత శరీర
 కలిత ఫణులన గోమేధి కంపుఫణులు
 హోట రద్వార కుడ్య కవాట చిత్ర
 భాసుర మూర్తి ప్రాకార పటిమఁదనరు. 65
- సీ. సతత సుగంధ మి శ్రిత వాయు భరమాను
 హరిణంబులన నీల హరిణగణము

జింక మోములు దక్క జిక్కునంగములు మె
 క్కినపులు లన పచ్చ పని మెకములు
 బెబ్బలి కొదమల నుబ్బడంపఁ గడంగు
 సింహంబులన వజ్ర సింహవయము
 పారిమధ్యముల కుత్త రాంగముల్ సగమిగి
 కబళించు శరభ సం హతములును

గీ. జారు గోమేధి కంబుల శరభ సమితి
 శరభములఁ గట్ట గమకించు జలజ రాగ
 వీర భటకోటులఁ జెలంగి వివిధ చిత్త
 మహిమఁ జెన్నొందు ప్రభుదివ్య మందిరంబు 66

మ. భువిజేగంబుల నాద మెప్పినఁగె కం బువ్వాసె సంయుక్తఘ్న
 రవికాంతాతత భూమి దేవనిలయ ప్రాకార లక్ష్మీన్ స్వరీ
 దృవన బ్రాజితలక్ష్మి జాచుతఱి గా ధారింగనాంగ ద్వయో
 దృవ బాహించితభూషణ స్వనమనాఁ బ్రత్యూషసాయంబులన్. 67

మ. ధరణిన్ వేంకటభర్త పార్వ కురువిందద్వంద్వ కాంతిచ్చుటల్
 మెఱయున్ గాన కళావిధిజ్ఞులు నఖిలీ మేళనాభ్యాస బం
 ధురతన్ వీణలయందు దీపకలికం దోద్దోడఁ బల్కింప సు
 స్థిరతన్ పెల్లెడి తైలరిక్త విలస ద్దీపాలినా నిత్యమున్. 68

చ. గిరిసుత వామహస్తమునఁ గన్నెరందాల్చి నఖిల శంకరా
 భరణముమీట, గానరతి బాము లనేకము జాట్టఁబన్నగా
 భరణుఁ డనంగసార్థకము బాటిలె నట్టి గజాసురేంద్ర సం
 హరణుఁ డఖాంతకుం డభవు డప్పురినిల్చెను క్షేత్రపాలుఁడై. 69

సీ. అక్షరాలంకార లక్షణకలిత గాం
 ధ ర్వేతి హాసవే దండ వైద్య
 గణిత సాముద్రికా గమవైద్య గోచర
 వహ్ని జలస్థంభ వాణి శాస్త్ర
 భరత కళాశాస్త్ర వాయుబంధన శిల్ప
 మార సంజీవనీ మంత్ర యంత్ర

యోగ తర్క కర్ణ చోచ్చాట నాంజన
గజకర్ణ గోకర్ణ గమకవాస్తు

గీ. లక్షహృదయ మహేంద్ర లాస్త్ర శస్త్ర
జ్యోతిషా నిలవేగ న్యాది వద
గాన రసవాదమణి పర కాయ ముఖ్య
విద్యలందును నేర్పరుల్ వేనవేలు.

70

క. ఆపట్టణమున కధిపతి
యై పరగును వేంకటేశుఁ డతఁ డమి తారి
జ్ఞాపాలకుంఁచి దళన
వ్యాపార నిశాత బాణహరి నఖరుండై.

71

సీ. తనదివ్య ఖడ్గ ప్ర తా పాగ్ని కన్య రా
బృంహదల్ కాంతార చయముగాఁగఁ
దనశుభకీర్తి వి స్తారహంసమునకు
శత్రుకాంతాశ్రువుల్ సరసిగాఁగఁ
దన భుజాబల సముద్భవ జయేందిరకరి
పట్టణంబులు నాట పట్టుగాఁగఁ
దన మహా దాన జీవనరుష ధ్వజానకు
విమత వర్గమునైకతములు గాఁగఁ

గీ. దన సుగుణభవ్య మందార తరు లతాళి
కఫిల తారాగ్రహంబు లుదారకుసుమ
గుచ్ఛములుగాఁగఁ దనరు వైకుంఠ పట్ట
ణేశ్వరుండగు శ్రీ వేంకటేశ్వరుండు.

సీ. విదళించునెవ్వని విమలనమాభ్ర గం
గాజలంబునజగ త్కల్మషంబు
భరియించునెవ్వని భాసురోదరమునఁ
బంకజాతభవాండ భాండనమితి
ఖండించునెవ్వని కరుణారసంబున
చక్రంబుననిశాట సముదయంబుఁ

గలిగించునెవ్వని మనహస్తవిన్యస్త
భక్త సంతతికిఁగై వల్యపదము

గీ. జగములెవ్వని సత్త్వర జన్తమాగు
ణములసంభసంస్థితి నాశములగు
నట్టి వైకుంఠపురవాసుఁ డైన విష్ణుఁ
డవతరించెను శ్రీ వేంక లాఖ్యనలరి.

సీ. వితతసోపాన సం తతియ్యునెవ్వని
కరఖడ్గమరులు నాశమున కరుగఁ
జెదరి దిక్కులఁబర్వఁ జేసె నెవ్వనిబాణ
గరుదనిలముపైరి కంఠరముల
వెలయుచీకల్లు గా వించెనెవ్వని సైన్య
పాదధూళివిరోధి పట్టణముల
దావానలస్ఫూర్తిఁ దనరానెవ్వని
మనకోపమన్య రా ధ్గహనమునకు

గీ. ననుచు బ్రహ్మాదిసురలెల్ల నభినుతింప
మహిఁదనరుచుండు శేషాద్రి మందిరుండు
హయసుపర్ణుండు జలధల శ్యామలుండు
హేమచేలుండు శ్రీ వేంకంటేశ్వరుండు

74

సీ. అలఁతపాల్వడదహో ర్యదీప్తముద్రి తా
ఖిల సముద్రములు లంఘించువేళ
భయముఁజెందదుతమః పటల దుర్గాంత పా
తాళలోకంబునఁ గేళినలువ
జంకదించుక నిరా తంకవృత్తిననంత
కమల జాండంబుల గంతులిడఁగఁ
గాంతిఁ దప్పదుకోటి కల్పముల్ జన్న ను
ద్యద్దీప్తిగాడమై తనరుచుండు

గీ॥ ననుపమవిలాసవైఖరి నతిశయిల్లి
యిట్టి ప్రాగల్భ్యరీతిఁ దా నెట్టునేర్చె
గారుడాచల విభుహస్త కమలజనిత
దివ్యమంగళనవ్య స త్కీర్తికన్య.

75

మ. ధరణిన్ వేంకట భూధరప్రభుసము ద్యత్కీర్తియన్ రాశిన
య్యరవిందోద్భవునంగుళద్యయమితం బబ్రష్టలింగైరవీ
వరుడన్ బస్తముచేఁ వ్యయింప నచటన్ వర్తిల్లెశీతాద్రి య
త్తటిపంజ్జార్థమునిడ్డప్రపులనఁగాఁ దారామముప్పారెడిన్. 76

మ. ధరణిన్ గారుడశైలభర్త కరజాతంబైన సత్కీర్తివ
ల్లరితారావధమన్న చపురమునిం డంబ్రాకి తద్విక్రమ
స్ఫురణంబన్ మధువండుఋక్షకలికల్ శోభిల్లెచంద్రుండనా
నెర మొగ్గొక్కటి పూయవెల్లెనిఁకన న్నింబూయ నెట్లుండున్ 77

క. ధరమీద వేంకటేశ్వరు
సురుచిరతరమైనకీర్తి శోభిలె హిమవ
త్పుర శైవలినీపురజి
త్కీర్తిభిచ్చరదబ్ధచంద్రికానిభమగుచున్.

78

నీ. అర్కోదయంబున కటమున్న పంగీత
నిగమపాఠకవాద్య నృత్యగోష్ఠి
యామంపుప్రాద్దున కటమున్న మజ్జన
పూజావిలేపన భోగగోష్ఠి
యామద్వయంబున కటమున్నదర్శనో
ద్యోగధనార్జన స్తుతులగోష్ఠి
యామత్రయంబున కటమున్నదధ్యాజ్య
శర్కరాపూపప్ర సాదగోష్ఠి

గీ. సంజజామున కటమున్న సకలదాస
మాని గణికాప్రదీపికా యానగోష్ఠి
యర్తనిశి లక్ష్మి తోడనే కాంత గోష్ఠి
తనరు వేంకట భర్తకి ట్లనవతరము.

వంకటేశ్వరుండు కొల్పుండుట

సీ. రాజీవములకన్నఁ దేజరిల్కన్నుల
 పక్కబింబాధరుల్ పాడుచుండ
 సంచలేనిసుపుల మించుయానంబుల
 పూర్ణేందుముఖులు తాంబూలమీయ
 మించుతీపెల ధిక్కరించు గాత్రంబుల
 పద్మపాణులువింత పడగఁబట్ట
 జ్జమాతపత్తిదీ త్వేయుకచంబుల
 తరుణులు తాళవృం తములువీవఁ

గీ. బసిఁడిబెత్తంబు పాపజోడు
 వరుసఁదాల్చివిలాసిని వతులుగొల్వ
 నమలనవరత్న కనక సిం హాసనమున
 నిండుకొల్పుండె మధుదైత్య ఖండనుండు.

80

సీ. ఒక వంకపైష్ణపు లకలంకద్రవిడ ప్ర
 భాషాప్రబంధాలిఁ బల్కాచుండ
 నొకపత్తి భూసుర ప్రకరమత్యంతాభి
 లాషపైఖరివేద హోషనింప
 నొకపష్టఁబండితుల్ ప్రకటపురాణీలి
 హాస తర్కాది విద్యలు పరింప
 నొకయిక్కునుకవి గాయకసమూహము నిజ
 బిరుదాంకములుభక్తి నెరపు చుండ

గీ. నొకదిశ నమాత్యదండనాయకులు గొల్వ
 సరసచక్రాది సాధన సమితి మెఱయ
 మహిమఁజెన్నొందు నాస్థాన మంటపమున
 నఖిలభక్తులు సేవించు నవసరమున

81

సీ. కాంచి పాంచ లాండ్ర గాండర కాశ్మీర
 వంగ ప్రాగ్జ్యోతిష వత్సలాట

కల్లాట మహరాష్ట్ర కల్లాటసావీర
కామరూపత్రిగర్త గౌడద్రవిడ
కోంకణటేంకణ కోసల కర్ణాట
బంగాళకేరళ పాండ్యమగధ
మద్ర బర్మర సింధు మలయాళ బాహ్లిక
నేపాలకాంభోజ నిషధ యవన

గీ. కుంతలావంతి కేకయ కురు విదర్బ
మూర్ఛర కళింగ దాశార్థ కుకురభోజ
సాళ్యమిథిల పులింద మత్స్య నృపముఖ్య
జనములర్పించు ముదువులు సంగ్రహించు. 82

మ. వరరక్తాంశుక దీప్తిమిన్నలమశ్రా వస్త్రైరతాటంక రం
ధరవిప్రాంశుపులోపు కొప్పుముసుగుల్ రంజిల్ల నీరాడి భ
క్తిరహిన్ వేంకటభర్తగాన కరముల్ గీలించి భర్తృంబులన్
గురురత్నంబులఁ బాశ్చమాత్య యువతుల్ గొంపోదురె
క్కాలమున్ 83

మ. కటులన్ వల్వలుజాట్టి చగ్గవలఁజిక్కన్ లేపముల్ బూసి సం
పుటహస్తంబుల రొప్ప కాంచనసుమం బుల్ కాన్కకై పూని వేం
కటభర్తంగనదాక్షిణాత్య యువతుల్ కౌతూహలస్వాంతలై
పటుసోపానములందు మ్రుక్కలిడుచుం బ్రాపింతురెక్కాలమున్. 84

ఉ. పాలములందుచందనము భాసీలగౌడల పేర్లు కంఠ స
న్మూలములన్వెలుంగఁగరము ల్మృకులించి సమాధియొగ లీ
లాలసేతాత్మభక్తి కమలావిభుఁగొల్పుచు భూసురోత్తముల్
ప్రేలుదురన్నగాగ్రమణి వేదికలందును మోక్షకాములై. 85

నీ. అరుణోదయంబున కటమున్నమజ్జనం
బాడియాచమన కృత్యములుదీర్చి
తిరునామములు చాంది తిరుమంత్రము జపించి
సారిదినీర్కావివే ఘృపులుగట్టి
తులసి పేర్లుధరించి నిలయముల్ వెలువడి

కోపల కేగు బెంద్రోవగురుల
కన్యోన్యదాసోహ మమరసంసేవించి
పద్మాక్షుకైంకర్య పరతఃదీర్చి

గీ. పడిప్రసాదముల్ గొని తిరువలిమకెరిగి
ద్రవిడనూక్తులు నొడివి సాదములుమెక్కి
దంపతీయుక్తముగ నిరంతరముఁబొల్చు
రనఘ శ్రీ వైష్ణవోత్తము లప్పురమున.

చ. తిరుమణి పాలభాగములఁ దీర్చికరంబుల దంతిక్లర్ణముల్
మెలయఁగఁగావి పస్త్రములు మేదులకింపఁగఁ దామ్రపాత్రముల్
శిరములఁబూని పద్మతుల సీవనమాలిక లొప్పనిందిరా
వరురమణీయకీర్తనలు బాడుమ దాసరులుందురప్పురిన్. 87

నీ. గతమయ్య కలికాల కలుష సంఘాతంబు
బహుదురాచార సంపర్కమడఁగె
సమవృష్టి భూమినన్య సమృద్ధిఁజెన్నొందె
జ్ఞామంబు పంచబంగాళమాయె
నఖిలవర్ణాళి సదాచార రతిఁబొల్చె
పరబాధకము పటా పంచలయ్య
వన రాజిపలపుష్ప భరితమైతనరారె
జనలోకమానంద సరణిఁగాంచె

గీ. గవిగణంబు పయఃపూర కలనఁబొదలె
నిత్యకళ్యాణ యుక్తమై నెగడెలోక
మంబుజోదరుండైన శేషాద్రివాసుఁ
డింపుదళుకొత్త తామ్ర బాలింపుచుండ 88

గీ. శంఖచక్ర గదా ఖడ్గశా రథ సమితి
హస్తములఁదాల్చి గరుడ వాహనము నెక్కి
వేంకటాచలవాసుండు వేటగోరి
మలయగిరికాన కేగంగ మదిఁదలంచి 89

శ్రీ వేంకటేశ్వరుండు వేఁటకేగుట

వ. ఇట్లు సంత వైభవంబున మృగయావినోదార్థం బంగీకరించి వేంచేయునడ శ్రీమన్నారాయణ చరణకమలసేవా (కైంకర్య) ధురీణులగు వైష్ణవ సహస్రంబులును, శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠాన క్రియాపట్కార్థ ప్రవీణులగు యజ్ఞ సౌరాణిక తార్కిక తాంత్రిక పండిత కవిశేఖర పురోహితాది మహీసుర సహస్రంబులును, పరమభాగవత మంత్ర సామంత భృత్యమిత్ర సైన్యాధిప సహస్రం బులును, వంది మాగధ వైతాళికగాయక గణికాఫణిహార వేత్ర హస్త చామరాతపత్ర ధర్మ దాసవర్తావహ పరిచార పరిహాసక సహస్రంబులును, గంధ కర్పూర కస్తూరి కాగరు చందన మరభి కుసుమ వీటిపేటికాది వస్తు సంభరిత భరణ వైభవులగు విలాసినీ సహస్రంబులును, భాస్కర హయంబులను విడంబించు వేగవంతంబులైన వారుంబులంబూన్చిన దివ్యకనక రథసహస్రంబులును, వియ ద్ధునీతరంగంబులం దెగడు జవవత్తురంగ సహస్రంబులును, తిరస్కృతాశాదంతి నికరంబగు దంతావళ సహస్రంబులును, చక్రచాపబాణ కుంతశక్తి పరశు తోమ రభిండివాలగదాముద్గర ఘరికాశతఘ్ని, ప్రాస ముసలకృపాణ ప్రముఖాది వివిధాయుధ పాణులగు వీరభటు సహస్రంబులును, బలిసి యిరు కెలంకుల వెనకముంగలఁ బరివేష్టించి తత్తదుచిత యానంబుల మణి విరాజి తానే కభూషణా లంకృతులై కొలువ భేరీమృదంగాది పంచమహావాద్యంబు లులియ ననంత వాహినీ పరివృతుండగు సాగ రేంద్రుండునుం బోలివెలుంగ నయ్యవసరంబున.

సీ. కలిత భేరీమృదం గధ్యాసముద్గండ

బ్రహ్మాండ పంక్తులు బగులనడువ

బహువిచిత్రధ్వజాంబర మారుతాహతి

నాసోదములఁబట్టా టోపముడువ

శితశస్త్రసాయకాం చితదీప్తి మార్తాండ

కిరణజాలంబులఁ గ్రిందుపటుప

ఘనచమూపాద నిర్ఘాతఘట్టనముల

ధరణీధరాహిమూర్తుములు చెదర

గీ. గంధసింధుర దానాస్ర కర్తమాధ్వ
మధిగమించుచు శీఘ్రప్ర యాణగరిమఁ
జనియె జందన్నశైల విశాలకాన
నాంతరమునకు మధుకైట భాంతకుండు.

91

మ. ఆటఁగాంచెన్ గరుడధ్వజుండు రమణీయ స్వర్గరత్నప్రభా
పటలాక్రాంత దిగంతరాళము, లస త్పాటీరవృజావృత్
త్కుటభోగీంద్ర మణిస్ఫుటి స్థగిత రంగధ్వార వ్రాతముం
జటులోదార సుగంధమారుతము చం చచ్చందనగ్రావమున్. 92

మ. పటుకుంభి స్ఫుటకుంభనిర్దళన శుంభత్సంహసంరంభమున్,
కటకధ్వంతగుహ సమీరణమృదంగ ధ్వననాట్యైకశా
పటికవ్రాతము, నిర్ఘరోరుసికతా ప్రాంతస్తముస్తాగణ
స్ఫుటనిర్దేవరాహజాలము మహా భోగీంద్రసంచారమున్. 93

మ. గిరిపాంతం జనికాంచేశవనగరా ధ్గహస్తితుండంతశా
బరకాంతోరు కుచాగ్రరత్నమటిత ప్రాంచద్విపంచీలతా
కరశాఖోద్భవ మధ్యమస్వరభయా క్రాంతాపనీభృత్తలో
పరిసంజాత నదీస్తలాంత చలన భ్రంశాండజ వ్రాతమున్. 94

ఉ. హీరదరీముఖంబు నరు జేందుశిలామయ మండజేంద్రసం
చారసరోవరాంతరము పట్టదగాన విలాసమామ్రరం
భారమణీయ మభ్రగవి భాసురమున్ త్రిదివేశ రాట్పురీ
చారుముఖీ ప్రవర్తన విశాలము తద్గిరిసానుదేశమున్. 95

ఉ. చారుమరంద పాన వివశద్రృమరాంకము నీలకంఠ వి
స్తారనితాంత నాదము ర సాలపలప్రజభాద్యశాక శృం
గారవచో విలాసము, సు గంధతరు ప్రసవాభిరామ సం
చారనవీనవాత మురు చందన్నశైల వనీనికాయమున్. 96

గీ. రతివిభుండేయు మల్లికా ప్రసవశరము
లాత్మదగిలినఁగడునొచ్చి యలఁతనొందు
పాంథతతి మాడ్కినంచలు బాటివ్రాల
కంపమొందు సరోజాశిఁ గాంచె విభుఁడు

97

సీ. గొజ్జంగి తెలినీట మజ్జనంబాడిచెం
 గలువపూవన్నె వల్వలు ధరించి
 గోవజవ్యాదిబా గుగడావిదులకింపఁ
 గమ్మకన్నూరి నిగారమ్ము చెలఁగఁ
 బసమించుపచ్చ కప్రపుదుమారముచింద
 సాగసుగేదఁగి పూల శోభదనర
 నేలాలతాతన్వి నెనయఁగొఁగిఁటఁ జేర్చి
 నరసాళు లుభయ పార్వములనడువ

గీ. మల్లెపాదరిండ్ల ద్రాక్షపందిళ్లఁజేరి
 విమలకాసార చారుతీరములఁదారి
 సకలపల సాంద్ర వృక్షవాటికలఁగేరి
 యచట విహరించు గంధవాహస్రభుండు 98

గీ. ఇట్టి కాంతారవీధి ననేకశరభ
 గండభేరుండ శార్కూల కరిమృగేంద్ర
 ఖడ్గచమరీ లులాయ సూకరకులాది
 బహుమృగంబుల వధియింప భటులుగడఁగి. 99

సీ. బాహుబలోద్వృత్తి పరశుధారల మహా
 ద్ధండ గండకములఁ జెండి చెండి
 పదములు ఘట్టించి పటుగదాతాడనం
 బులఁ గుంజరంబుల మొత్తి మొత్తి
 యట్టపోసన్నూర్చి గట్టిఖడ్గంబులఁ
 జమరీమృగంబులఁ జంపి చంపి
 భీషణాచోపతభిండి వాలంబులఁ
 గొదమ సింగంబులఁ గొట్టికొట్టి

గీ. నిశిత శరస్పష్టే శరభాళి నిగ్రహించి
 చక్రముల గండభేరుండ సమితి నేర్చి
 తోమరంబులఁ గిటికోటిఁ దునిమ్మివైచి
 వెలసి రిప్పాలుకానలో వీరభటులు. 100

సీ. దండిమైనొక్కఁడు ద్దండచండకరాజు
 పదలామవంబునఁ బట్టి తెచ్చె
 సూటిమీఱంగబ లోటరియొక్కఁడు
 కమ్మకస్తూరిమ్మ గమ్ముదెచ్చెఁ
 చిన్నవయస్సునఁ బెంపొందు వాఁడొక్కఁ
 డేనుఁగుఁ కడకాలి నీడ్చి తెచ్చె
 బలిమిమై నొక్కఁడు పటుజవంబున గబ్బి
 కడిచిదిసింగఁపుఁ బిల్లఁ గట్టి తెచ్చెఁ

గీ. బలు తెఱంగుల నురులోడ్డి భటుఁడొకఁడు
 గోవజలవ్యాది పిల్లలఁ గూల్చి తెచ్చె
 మఱియు నిప్పొటఁ దెచ్చిరి వరుసతోడ
 భక్తిదళుకొత్త వేంకటప్రభుని కడకు. 101

సీ. చంద్రికారుచిమించు చమరువాలంబులు
 నెర్రపైనగోవకస్తూరిబిడారు
 పరిపక్వమైవ్రాలు చెఱకుముత్తైయుములు
 పసగుల్కూపచ్చక ప్రపుదుమారు
 కొనలు మల్లనిమంచి వనకరిదంతముల్
 తేవమీఱడి చిన్ని పూవుదేనె
 జోకలీనెడిమేల్మ లాకిగంధపు తుండ్లు
 ముదురు చెట్లనుబండు పెదురుబ్రాలు

గీ. వారుతరమైన నెమలి పింఛములబారు
 పొండురంబగు నివ్వరితండులాళిఁ
 దెచ్చిదేవాదిదేవుని దివ్యపాద
 సన్నిధి నొసంగి మృగయు లుత్సాహమునను 102

క. సేనాసమేతముగ న
 క్కాననమునఁ గొంతప్రాద్దుగడిపి పటుధను
 ర్జ్వనాదశంఖ భేరి
 ధ్వానంబులుజెలఁగఁ జనివెఁ దత్సమయమునన్. 103

మ. అలగంధాచల హేమ శృంగరచితో ద్యుద్రత్నధామంబునం
గలకంఠీమణులెందఱేనిఁ గొలువంగాఁ జెంచుపూబోఁడి రా
చిలుకం గేలధరించి ముద్దుపలుకుల్ జెన్నారవేడ్కన్ సము
త్పల్లికానూనవిలాస వైభవవినోద వ్యాప్తిఁగ్రీడించుచున్ 104

ప్రగ్విణి. భేరికానాదముల్ పిక్కటిల్లన్ వనిన్
ఘోరసింహంబు లాక్రోశముంజేయఁగా
నీరవంబెద్ది యూహించి వేరమ్మనం
జారుకీరంబు నాంచారు కార్యార్థమై. 105

క. చని యక్కంతారంబున
వనజాయతఁ నేత్రసుభట వర్గంబున ద
ద్దనచుగు విచిత్రచరితము
వినయంబునఁగాంచి మరలి వేడుకతోడన్ 106

గీ. వచ్చిశాబరకన్యా నివాసభూమిఁ
జొచ్చి నెచ్చెలులెల్లఁ దన్నెచ్చి చూడ
నతిమధురవాక్యవటిమ నయ్యతివతోడ
విన్నవించె శుకేంద్రుఁ డవ్విధముఁ దెలియ 107

చిట్టా వేంకటేశ్వరు చరితము చెంచుకన్యకకుఁదెలుపుట

సీ. ఫణిరాజతల్ప శుంభద్దివ్య వైకుంఠ
మందిరుం డిందిరాసుందరుండు
కంబుసన్నీభకంఠ కలితకౌస్తుభ రత్న
భూషణుం డతిమంజు భాషణుండు
భీషణగ్రాహసం వీడ్యమానకరీంద్ర
రక్షణుం డసురేంద్ర శిక్షణుండు
చండపరాక్రమార్థుండ హిరణ్యాక్ష
ఖండనుం డురురత్న కుండలుండు

గీ. జంభశాసన మణిఘన శ్యామలుండు
శంఖచక్రగదా ఖడ్గసాధనుండు

తరుణకమల విశాల నేత్రద్వయుండు
స్వప్రకాశుండు శ్రీ వేంకటప్రభుండు 108

ద. ఈజగ మేలుచుండు తరుణేందు విరోకనుఁడత్యుభక్త పం
కేజవన ప్రభాకరుఁడు కేశచమూవర రాజ్యదాయ కుం
డాజిధనుర్విముక్త విశిఖాహతదానవ రాణ్ణి కాయుఁడం
భోజభవాభవ త్రిదశపూజిత పాదసరోజుఁడంగనా. 109

మ. వసునీలాంబుజ రాగవిద్రుమ లసద్వైడూర్య వజ్రావళుల్
వెనతోడెచ్చి నిజాఖ్యలుల్లసిలంగా వేడ్క సమర్పింతు ర
వ్యసుదిక్పల విరించి శంకర మునివ్యాళేంద్రగంధర్వ సి
ద్ధసురవ్రాతము గారుడాచల నితాంతస్థాన సంవాసికిన్ 110

గీ. నాగగంధర్వ యుక్త కిన్నర విహంగ
సాధ్య విద్యాధరామర చారణ ప్ర
సిద్ధముఖ్యులు భుజగేంద్ర శిఖిరిజేరి
యాటపాటల విహరింతు రనవరతము 111

గీ. ధరణీరాజన్య కన్యాశతంబులెల్ల
కమలదళనేత్ర రూపంబు కనకపటము
లందు లిఖియించి కేలికామందీరముల
నిలిపి తద్దానవృత్తి వర్ణింతు రబల 112

క. ఆనుకుమారంబా చెలు
వాసాగసామ్యదువుఁజూచి యనిశము కంద
ర్పాశుగశిఖిమన మెరియఁగ
నాసనుగవయంగఁజూతు రంబుజపాణుల్ 113

సీ. శేషాద్రివాసనీ శ్రీముఖాబ్జమెకాని
వీక్షింపఁబోవు మద్భీక్షులనూలు
ధారుణీధరధారి తృత్యుభావళగాని
విననొల్ల వస్మస్తుపాదము లపుడు
వారణరక్ష భవపురిత్రమెకాని

భాషింపఁజనవు మా భాషణములు
దేవేశతావక దివ్యమూర్తులెగాని
యర్చింపవు మదీయహస్తయుగము

గీ. సరసిజాతాక్ష మీ పదాబ్జములెగాని
చేరిఘ్రుక్కువు మామక శిరములరయ
ననుచు నిబ్బంగిసేవింతు రనవరతము
సకలరాజన్య కన్య లుత్సాహలీల. 114

ఉ. అట్టిమహాత్ముఁడవ్యయుఁడనంతుఁడు శేషనగేంద్రవాసుఁడీ
గట్టున వేఁటలాడ తురగద్విరదాదిచమూ సమేతుఁడై
బిట్టుమృగాలిఁగొట్టి పటుభేరులు ఘట్టనసేయఁ బంపఁగాఁ
బుట్టురవంబు సుమ్మిది ప్రపుల్లనవాంబుజ పత్రలోచనా. 115

ఉ. ఏమని విన్నవింతు నతఁడెంతటి వాఁడని పల్కవచ్చు సు
త్రామధనంజయార్కసుత దైత్యజలాధిప వాయుసోమసో
మామర భుగ్దీవాకర ధరాభ్రజలాంబుజ గర్భలా పరం
ధాముని శుద్ధసత్త్వమయ తత్త్వముగానఁగలేరు కోమలీ. 116

ఉ. పాములపాదుషాపరువు బంగరుపట్టు హారంగుసాలు, కెం
దామరబొజ్జ, పట్టగమి దయ్యముగుఱ్ఱము, కల్వరాయఁడున్
గాములతోఁడు కన్నుగవ గాదిలిపట్టి మరుండు, త్రిజగ
త్స్వాముల కెల్ల పెన్నొదటిసామిసుమీ మదహంసగామినీ. 117

శా. శ్రీ వైకుంఠపురంబునన్ సీరియు ధాత్రీనీలలున్ నిత్యసం
సేవరక్తీనిఁగొల్పఁదల్పము పయిం జెన్నారు కేళి విన్
దా వైచిత్ర్య విలాసహాసముఖ నూత్న శ్రీలరంజిల్లు నా
కైవల్యాధిపుఁడీ మహాప్రభుఁడు రాకాచంద్రబింబాననా. 118

మ. అనివాణీకర కీరవంశజ విహంగాధీశుఁ డిమ్మాడ్కి న
వ్వసజాతాక్షు చరిత్రమెల్ల మృదువాఁగైచిత్రివిన్పింపఁగా
వనితారత్న మపారసంభ్రమకళా వ్యాపారసంతోష సాం
ద్రనవాంనిభోధి నోలలాడుచు నితాంతప్రేమవాటిల్లఁగన్ 119

- ఉ. అంతటఁగొంతసేపు హృద యాజ్ఞము సమ్మదమందనుండి య
త్యంత కుతూహలంబలర నంబుజ పత్రవిశాల నేత్ర యా
వంతయు సంశయింపక శుకాన్య వార్తిశశాంకుతో రతీ
కాంతునిగా డతావశిఁగ్రాగుచుఁబల్కెమ్మదూక్తిమాధురిన్ 120

చిలుక - రాయభారము

- ఉ. అక్కటవేంకట ప్రభు పదాంబుజ దాస్యవిధానమాతృలో
మక్కువఁ గోరిసేయఁగ సమస్తవిధంబుల వేడుదాన నీ
వక్కుమలాయతాక్షు వినయంబునఁగాంచి మదీయమోహమున్
మిక్కిలి భక్తియుం దెలుపుమీ భవదీయ వచోధురీణతన్. 121
- శ. తద్దేవలయ నిత్యవందనగురుత్వం బాత్మ భావించెదం
దద్దైత్యంతకు సేవకావిధినితాం తస్మేమవాటించెదం
దద్దేవేశు పదార్చనాభిరతి హృద్యంబొప్ప భావించెదం
దద్దివ్యాంగ మలంకరింపు చుఁగృతా ర్థత్వంబునుం బొందెదన్ 122
- శ. పలుకు వెలందికిన్ సరికిఁ బార్వతికిన్ రతికిన్ వినోదవా
గ్విలసిత సత్కథల్ దెలిపి వేడుకఁదత్పతులన్ ఘటించు పె
ద్దలుగద తావకాన్యయ వతంసము లాచతురత్వవైభవం
బలర మదీప్సితార్థము రయంబునఁ జేయుము ముద్దుకీరమా. 123
- శ. సమయమెఱింగి యవ్యభుని సన్నిధి కేగి తదీయదివ్య చి
త్తము తెరగెల్లఁ గాంచి వనితామణులన్ వెలయించు వేళక
య్యమునకు దూఁగువేళ మృగయారతినొందెడు వేళఁ గోపభా
వముఁగను వేళమానిమృదుభాషలవిన్నప మాచరింపుమా. 124
- గీ. వింటితద్దివ్యతత్త్వంబు వీనులలరఁ
గంటిఁ దద్రూపమహిమహృ త్కమలదృష్టి
నాదుపాలింటి పెన్నిధానంబతండు
వేయుమాట లిఁకేటికి విపాగవర్య. 125
- క. కమలావిభుఁడగువేంకట
రమణుండీ భవమునందుప్రాణేశుఁడు నా

కమితపురాతన మత్స్యత
సుమహావృతఫల మితండుజాపెఖగేంద్రా. 126

క. అనిసారెసారె వేడిన
వినెసంతసమంది యంతవిహగేంద్రుండ
వృనజాయతాక్షిఁ గనుఁగొని
మనమలరంగఁ బలికెమందమంద మృదూక్తిన్. 127

మ. అరవిందానన చిన్ని ప్రాయమున నిల్లాడంగనాశ్చర్యపై
ఖరిదోచెన్నినుఁ గన్న వారలుభవ త్కల్యాణ సత్కార్య త
త్పరులై యుండఁగ సాహసంబున స్వతంత్రవ్యాప్తిఁగాంక్షించె ది
త్తణిసీచిత్రసురుత్వ సిద్ధికిలఘుత్వప్రాప్తికన్పట్టెడున్. 128

చ. అనవినినవ్వి చెంచు జవరాలుశుకాధిపుతోడఁబల్కు చ
య్యన గుణనిర్గుణంబులు భవాభవముల్ పరతంత్రకార్యవ
ర్తనము స్వతంత్రకారణ విధంబులు శ్రీహరిదివ్య లీలలం
చునునిగమాలి ద్రూయవినఁజోద్యము తావకసంశయార్థముల్. 129

క. చిలుకల కొలికిటు ముద్దులు
చిలుకఁగ నచ్చిలుక కలకచిటిలించి కరం
బులమేను నిమిరిముద్దిడి
వెలయరహస్యములుకొన్ని వినిపించితగన్. 130

క. లెమ్మీ శుభకార్యము శీ
ప్రమున్న సంతఘటన పఱచిరమణీయపు వే
గమ్మున రమ్మన ముద్దుల
గుమ్మ మొగమ్ముఁగని చిలుకకులుకుఁచుఁ బలికెన్. 131

ఉ. పాటలగంధినీ సెలపు వద్దతివేంకటభర్త సన్నిధిం
జాటుమ్మదూక్తులెల్ల సరసంబునఁ దెల్పిత్వదీప్సితార్థమున్
సూటిపడన్ ఘటించికడు శోభనవార్తనుభక్తిఁ దెచ్చెదం
జేటికలెల్లరు న్గొలువఁ జెల్వగనుండుము నిండువేడుకన్. 132

క. సురుచిరగతి వీడ్చొని శుక
వరుఁడరిగిన పిదప బిల్లవనితామణి బం
భరవేణులు గొలువఁగ భా
సురముగఁదద్వార్తకెదురు చూచుచు నుండెన్. 133

మ. ఖరరక్షోజితకాండ, కాండరుహ సంకాశాక్ష, యజ్ఞాంతకా
విరతస్తోత్రపదాబ్జ, యజ్ఞగృహదేవీచిత్తకాసారసం
చరదుద్యత్కృలహంస, హంససుత రక్ష శ్రేష్ఠసామ్రాజ్యసు
స్థిరసంధాన విధానకారణ రణస్థేమాభిరామప్రభా. 134

క. సురవరపైశ్వానర భా
స్కరసుత దైతేయవరుణ శంబరహయ కి
న్నరవరపురదమన శిరో
వరచూడారత్న కాంతివలయిత చరణా. 135

మాలిని. బలభిదుపల లేజా భక్తకల్పావనీజా
జలజదళనిభాజా చండదైతేయశిఖా
కలుషపనకులారా కాంచనగ్రావధీరా
జలనిధి మదభంగా జానకీచిత్తసంగా. 136

గద్యము

ఇది శ్రీరామచంద్ర సాంద్ర కరుణా కలాక్ష వీణా ప్రసాద పరిపాకలబ్ధ ప్రసిద్ధ
కవితా విలాస కూఢురీణ శ్రీమదాప స్తంబ సూత్ర శ్రీవత్సగోత్ర పవిత్ర
వద్దిపర్తి వేంకటామాత్య పుత్ర సకల సుజన విధేయ కోనరాజు
నామధేయ ప్రణీతంబైన వేంకటేశ్వరోపాఖ్యానంబను శృంగార
ప్రబంధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ వేంకటేశ్వరోపాఖ్యానము

జ్ఞాతీయోత్సాసము

క. శ్రీకాకుత్స్థకులాంబుధి
రాకాహిమధామ పరశురామ విరామా
భూకామినీ తనూజా
తా కేళికళాచిరామ దశరథరామా.

వ. దేవా యవధరింపుము.

2

శా. ఆరీతిన్ శుకవల్లభుండరిగి పుణ్యారణ్యమార్గాంతమం
దారాశోకతమాల నింబకదలీ నారంగహింతాలజం
బీరప్రేంకణమన్మథేక్షులవలీ బిల్వప్రదాడింబ
ర్హారద్రాక్షపటీరకుందక్రముక స్తోమంబువీక్షింపుచు.

3

సీ. బహుతర బ్రహ్మాండ భాండసంతతిబౌజ్ఞ
సున్నవాని విధాతఁ గన్నవాని
దారుణదైత్య కంధరములొల్పడుచేత
ముల్కీవానిసురంబు కల్కీవానిఁ
దూరుపు దొరబువ్వఁ జూడెచ్చినపక్క
నెక్కువాని బలీంద్రుఁ ద్రొక్కువానిఁ
గమతమీనగ్రాహ కలితగంధీరాబ్ధిఁ
గట్టువాని తనంతఁ బుట్టువానిఁ

గీ. బిట్టగమి వాడుషాగట్టు పట్టువాని
రేయిరాతమ్మిరాకన్ను దోయివాని
మించుబంగరు పల్వరాణించు వాని
నజ్జనార్దనుఁగాంచె విహంగవిభుఁడు.

ఉ. అంతటఁజందనాచల తటాంచిత దివ్యనదీనదాంతరో
పాంతనితాంతపాటల లతాంతగుళుచ్చపరాగ సౌరభా
క్రాంతపటీర శీతల సుగంధమనోహర గంధవాహమ
త్యంత ముదావహంబయిన యవ్వనసీమవినోద వైఖరిఁ 5

సీ. మృగయావినోదియై మెలఁగు నొక్కొక్కవేళఁ
బలుసముద్యుట వీరభటులఁగూడి
సరసులజలకేళి సలుపు నొక్కొక్కవేళఁ
బరమ మిత్రమాత్ర్య పటలిఁగూడి
మించుభక్త్యము లారగించునొక్కొక్కవేళఁ
గోరిసన్నిధి భక్తకోటిఁగూడి
గానవిద్యాప్రాడిఁ బూను నొక్కొక్కవేళ
వివిధగాయకపటీ వితలిఁగూడి

గీ. పక్కరాజక్కి నెక్కు నొక్కొక్కవేళఁ
జొక్కమగు కొల్వుదీర్చు నొక్కొక్కవేళఁ
జక్కసుఖనిద్రఁజెందు నొక్కొక్కవేళ
సుందరాంగుండు శేషాద్రి మందిరుండు. 6

శా. నానాచిత్రవిహారలీలల జగన్నాథుండు గ్రీడింప బ్ర
హ్మనందామృత వార్ధిఁదేలిశుకోకాధ్యక్షుఁడబ్బిల్లక
న్యానూనప్రియకార్షవైభవశుభ ప్రారంభ మర్థించి య
క్మానన్ నూత్నఫలప్రభాకలితమాకందద్రు మాసీనుఁడై. 7

గీ. చతురతర కార్య ఘటనా విచక్షణ ప్ర
శస్తిగాన ప్రభూత్వాహ సమయమెఱిఁగి
శబరబింబాధరీ భవ్య చారుచరిత
మాత్యపరిభాష నొడివె నాహ్లాదమెసఁగ.

గీ. చిలుకరాయని మురిపెంపుఁ బలుకు లెలమిఁ
గర్లపుటమున కానందకరముగాఁగ
పకలభాషా నిరూపణ చక్రవర్తి
యైన దేవుండు తద్భాష ననియనిట్లు. 9

క. ముద్దుల చిలుకాచెంమల
ముద్దుటాయారపు వెలంది ముచ్చటలెల్ల
నిద్దంపు నీనిగరపు
సుద్దులవినిపింప మదికిఁ జోద్యంబయ్యె. 10

ఉ. చెంచుమెఱుంగుబోఁడి యల చిత్రచరిత్రము జన్మవైభవం
బంచితరూప విభ్రమ కళాతిశయోన్నతి సద్గుణావళుల్
మించెడుశీలవృత్తమెలమిందలిదండ్రుల పెంపుసొంపు ప
ల్లింపుమృదుత్వ కౌశల ధురీణసుధామధురోక్తులేర్పడె 11

చ. అనియిటులాన తిచ్చిన శూకాన్వయచంద్రుఁడపార సంభ్రమం
బుననునుగాలిమేతపఱుపుంగల దేవర దివ్యపాద నూ
తనసరసీరుహంబులకు దండ నమస్కృతులొప్పుజేసి చ
య్యనవినిపింపఁగాఁదొడఁగె నవ్వనిలామణి జన్మమాదిగ. 12

చిలుక చెంచుకన్య చరితంబు వేంకటేశ్వరువకు. దెల్పుట

చ. తలఁచిన లెక్కనూఁటిఁట ముదంబునఁబెంచి తలంచురెట్టివే
నలవడభాగమెత్తియది యష్టమసంఖ్యను హెచ్చరించియున్
నలువదిఁట గుణించిన ఘనంబగులబ్ధపు రాజకన్యల
వెలయవివాహమైన పెను వేలుపుఁగొల్పెద నిష్టసిద్ధికి. 13

మ. వరలీలామణి సాధజాలముల రేపంబొల్పురాకాసుధా
కరబింబంపు మెఱుంగు బద్ధమునఁ జక్కంజూచిక్రనేసిన
వ్యరతిక్రీడల నాధులందనుపు భిల్లంబోజనేత్రినము
త్కరయుగ్గంధవతీ పురంబమరు గంధగ్రావరమ్యాటవి 14

నీ. రమ్యకీర్తిప్రభా రాజులు రాజులు

బహుళవిక్రమకళార్చులు భటులు
శత్రుసంహరణ సౌమిత్రులు మిత్రులు
సతతసత్కార్య సంహితులు హితులు
మధితకౌటిల్య దుర్మంత్రులు మంత్రులు
ఘనబలోద్ధతి దిశాకరులుకరులు
రణరంగజయ మనోరథములు గథములు
బరమవేగపతంగ హరులు హరులు .

గీ. సరససౌందర్యజిత మరుత్సతులు సతులుఁ

గలిగి శబరమహీపాలక ప్రదీప్త
చండదోర్దండ విదళనోద్దండవైరి
ఘట్టనంబగు మలయాద్రి పట్టణంబు

15

మ. వెలయుం దత్పురిపెంతఁ బావనజలా విర్భూతముక్తా ఫలం
బులఁ జెన్నారుమఁ దామ్రపల్లియనఁగాఁ బుణ్యాపగా శ్రేష్ఠ శై
వలినీవల్లభుముద్దురాణి జగతి భాగంబునం బొల్పు కే
వల మందాకిని భిల్లరాజ వదనాంభఃకేళికాసారము.

16

శబర ద్భక్తవర్తి చరిత్రము

ఉ. ఆపురమేలుచుండు శబరాస్వయ భూషణుఁ డత్యుదార రే
ఖాపరిపూర్ణ మానసుఁ డగణ్యాచరిత్రుఁ డమిత్రచక్ర సం
తాపిత శీతభానుఁడలిదాన ఘనాఘనుఁ డార్తరక్షణో
ద్దీపుఁడు చంద్రకేతుఁడనధీనిధియై శిఖినాయకుండనన్.

17

నీ. అఖిలశాత్రవరాజ హంసహంసమనుండు

బంధుజనాభ్యుత భాస్కరుండు
ప్రకటజయేంది రాంబక చకోరవిధుండు
కంబకఫణిఫణి గ్రాహకుండు
పరిపూర్ణ కారుణ్యపటిమాంబుధి వరుండు
శాబరీజనపుష్ప నాయకుండు

బంధురతరసత్యభాషా ప్రవీణుండు
భవ్యకీర్తి ప్రభా భాసురుండు

గీ. బహుళసామ్రాజ్య విభవసంపత్కరుండు
భూరిశమదమదాన తపోవిదుండు
మహితయోగసమాధి సమన్వితుండు
శాంతగుణమూర్తి శబరేంద్ర చక్రవర్తి.

18

శా. ఆరాజేంద్రుని ధర్మపత్ని పతిసేవలోల సద్భక్తి ని
ష్ఠా రాజత్పరిపూర్ణశీలవిలసత్పత్యప్రతోత్థేల, గం
భీరోద్వేల విలోలసుందర తనూవిద్యుల్లతాజాల, వి
స్తారోదారగుణాలవాల వెలయున్ పంశీల నామంబునన్. 19

వ. మఱియు శబరమహీమండలాఖండలుండగు శిఖినాయక చంద్రకేతు
క్షమాకాంతుండు జగత్పూజ్యంబుగా విజరాజ్యంబుఁ బరిపాలించుచు
సామంతమిత్రమాత్య భృత్యపురోహితాది సకల జనంబులు నిజాజ్ఞా
ప్రవర్తనోల్లస మనస్కులై సేవించుచు జగజ్జేగీయమానపైభవంబున
సుపర్యభాసుపర్యుల సపర్యులఁ గావించుచుఁ ద్యాగభోగ దానధ
ర్మాది సత్కార్యంబులవార్యంబుగా నొనర్చుచు మలయాచలంబు
క్రీడాచలంబునుంగాఁ దామ్రపర్ణి మహానది విహార దీర్ఘికగా వివిధవి
నోదంబులు సలుపుచు సుఖంబుండి యొక్కనాఁడేకాంతసౌధంబున
కాంతారత్నంబునుం గూడియున్న సమయంబున నిట్లని
వితర్కించె. 20

గీ. చతురమతి దానధర్మ సువ్రతములెన్ని
చందములఁజేయఁగల్గునే జగతిసుగతి
సత్యసంకల్ప సామ్రాజ్య సహితవంశ
తిలకమగు పుత్రరత్నంబు వలనఁగాక. 21

క. అని వగగూడిన చిత్తం
బున సంతతియేయపాయమునఁ గందునటం
చును సర్వకార్యసాధన
మునకుఁ దపోమహిమ చూపె మూలంబనుచున్. 22

శబరభక్తవర్తి

చ. మనమున నిశ్చయించి హితమంత్రికి రాజ్యము సంఘటించి దం
 నిబిడసత్కమండల జలాజి వల్కలముల్ ధరించి చం
 దన భస్మోర్ధ్వపుండ్రకలి తస్పటికాక్ష సరస్రయుక్త వ
 ర్తనము లలంకరించి శబరప్రభుడేగి మునీంద్ర వేషియై. 23

కవిరాజ. చనిచనిముందటఁ జందనశైల విశాలతటాంతపుణ్యతపో
 వనసహకార పటీర తమాల లవంగకుటీఘనసారములం
 బెనఁగొను ద్రాక్షగుళుచ్చములున్ గురిపెందలతాళినికుంజములఁ
 నునుబువుదీపెలతపులగాడ్చులనూనమనోహరమై చెలంగఁ. 24

కవిరాజ. కొలఁకులపజ్జల కప్రవనంటుల ముమ్మనుతావిమనమ్మలరం
 గిలకిలలాడెడి కోకిలబద్ధిశుకేమధుపాయమరాళములం
 గలసిమెలంగి చెలంగినటించుచుఁ గాంతకలన్వనముల్లసిలఁ
 ఫలములుపత్రములంచితతోయమపారముదావహ మావహిలఁ. 25

చ. కమలవనంబు పాంత సహకారమహీరుహమూలమందు సం
 యమ నియమాది యోగవిధి తాత్మసుధీవిభవప్రకాశుండై
 సుమహితవృత్తి లోపెలుఁగుఁ జూచుచు ఘోరసమాధి నిష్ఠచేఁ
 గమలభవాసనస్థితిఁ దగంగదియించి నిమీలితాకుండై. 26

మ. ఘనుఁడాభిల్ల మహీమహేంద్రుఁ డకలంక స్ఫూర్తివాణీప్రభుఁ
 మనమందోప్పుగ నిల్పినల్పైందపముఁ మౌనస్థుండై వార్షికం
 బున హేమంతమునన్ నిదాఘసమయంబుఁ భక్తజైలంజలం
 బునఁబంచానలమధ్యమందువరుసఁ మూడేండ్లునిష్ఠారలి. 27

గీ. అంతకంత కనాహోరుండై తనర్చి
 పర్వతాగ్రంబునం దూర్వబాహుండగుచు
 నంతరాకులు నాసాగ్ర మందుఁజేర్చి
 కన్గవను మోడ్చి ధ్యానించె గంజభవుని.

సీ. అలకర్ణగహ్వరంబుల విహంగకులేంద్ర
ములు నిజాంగనలతో ముచ్చటెంప
వరనాసికారంద్ర పల్మీకములబోగి
సముదయం బశనేచ్చ సంచరింపఁ
జారుహంసద్యయ సానుదేశముల భీ
కరవన్యమృగములు పరువులెత్తఁ
గమనీయనాభికాకాసారమునఁ భృంగ
వర్గంబు మధుపానవాంఛఁ దిరుగ

గీ. నిశ్చలజ్ఞాన వైరాగ్య నిష్ఠఁజూని
చిత్తమరవింద భవపాద చింతనమునఁ
దగిలి విశ్వముమరచి పెన్నగముఁబోలి
చంద్రకేతుండు తపమంత సలుపఁదొడఁగె. 29

శా. పాదాంగుష్ఠమునందు నిల్చి, పవనున్ బందించి వడ్వర్గవి
చ్చేదో పాయతనొంది లుంగ్రియమ హోత్యేకంబు ఖండించి య
వ్వేదాధీశ్వరు నాత్మలోనిలిపి భావిప్రాప్త సంతాన కాం
క్షాదీక్ష కుశలక్షమాకలితుఁడై చంద్రధ్వజం డెంతయుఁ. 30

గీ. వానిదారుణ మనతపోవహ్ని దాహ్య
మానమున గంధశైలద్రుమములఁ బొడమి
ధూమమాకాశమునఁ గప్పఁగా మహేంద్ర
ముఖర దిక్పాలురును దేవమునులుఁ గలఁగ. 31

గీ. ఇట్టియాతనివిధ మెల్లనెఱిఁగి యరిగి
కలహబోజనుఁ డవ్వార్తఁ గనకగర్భ
సమ్ముఖంబున విస్పింప నమ్మహాత్ముఁ
డతిరయంబున వాణ్ సహాయుఁడగుచు. 32

ఆ.వె. బ్రహ్మబుష్టులు గొలువ బ్రాహ్మీసమేతుఁడై
రాజహంసవాహ రథమునెక్కి
కరుణనేగుడెంచె మనశశినాథ డ
మామహేంద్రుఁడున్న మలయగిరికి.

మ. పనికాంచెం గమలాననుం డనశనేచ్చానత్కుశీభూతు భ
వ్యనితాంతో గ్రతపః ప్రభావకలితాభ్యాన శ్రమోపేతు పా
వనదేహోవృతగుల్ఫభూజ లలికావల్మీక సంఘాతు సా
ధునిరాఘాటదమక్షమాగుణ సమేతుం జంద్రకేతున్ దయన్. 34

క. కాంచివిరించితదీయో
దంచితమహానీయ తపముకచ్చెరువడి లా
లించి కృపారసములుక వ
చించెంజంద్రధ్వజేంద్రు చిత్తంబలరక 35

అ.పె. లెమ్ము నీమనోరథమ్ము నెల్లమటెంతు
సనశశాంక కేతుఁ డజని దివ్య
పాదపద్మములకు భక్తిసాగిలి మ్రొక్క
నవనిమీఁదఁబులకె తాంగుఁడగుచు. 36

అ.పె. కరపుటంబుమోలి గదియించి యద్దేవు
దివ్యమూర్తియందు దృష్టినిలిపి
యిష్టమైనవరము లిత్తు వేడుమటన్న
విన్నవించెఁదనదు విధముఁదెలియ. 37

క. ధాతా, సకలజగన్ని
ర్యాతాదుశ్చృత విధూతమహితాంబుజ సం
భూత శుభసంధాతా
వేతోజాతగ్రజాత శ్రీహృన్నేతా. 38

క. కులవర్తనుఁడగు కొమరుఁడు
సలలిత సౌభాగ్యశీల సౌందర్య గుణో
జ్జ్వలయగు కుమారికామణి
చలనములేనట్టి సీరులు సమకూర్పుమజా. 39

బ్రహ్మ శబరేంద్రువకు శబరము విచ్ఛేద

చ. అనియడుగన్ విరించి శబరార్యున కిట్లనిపత్కె నీపురా
తనభవమందు వైష్ణవహితవ్రత చర్యలొనర్చి యజ్ఞనా

ర్తనుపదపద్మమల్ బహువిధంబులఁగొల్పినఁ బుణ్యమూర్తి వీ
వవఘటలించు తావకమహామహనీయ విశేషసంపదల్. 40

క. కమలాలయాంశమున సుత
కమలాక్షునిపాద భక్తిగను సుతుఁడు సీరుల్
క్రమమునఁగలుగు నటంచును
గమలాసనుఁడరిగె నిజనికాయంబునకున్. 41

ఉ. అంత శిఖిక్షమావిభుఁడు హర్షముతో నిజపక్కఁబంబు కే
తెంతునటంచువచ్చుతఱి దివ్యవధూమణియొర్తు తద్వనా
భ్యంతరసేమ సౌరభ లతాంతములెంతయుఁ గోయుచుం దటి
త్కాంతితనూ విలాసలగు కాంతలఁగూడి చరించుచున్నెడన్. 42

మ. కమనీయస్థితినేగి కాంచెనతఁడా కాంతారమార్గంబునన్.
రమణిం గోకిలవాణిఁగుందరదనన్ రాజీవలోలేక్షణం
గమలాంఘ్రిన్ నవపల్లవాధర రథాంగద్వంద్వవక్షోరుహన్
సమదానేకపరాజగమిని శరత్సంపూర్ణ చంద్రాననన్. 43

గీ. నెలఁతచన్ద్రవనీటు, పెన్నెరులదీటు
ముదితకటి పెంపు, తలిరాకు మోవిసాంపు
కలికితోడలబెడంగు చెక్కుల మెఱుంగు
నబ్బరముదోఁప నచ్చెంత కరిగియరిగి. 44

గీ. లలన కన్నులతీరు కల్వలను గేరు
కాంతనూగారు డాలుఖడ్గలబోలు
రమణిపల్కనిగారు కీరములమీఱు
ననుచుఁజిత్తంబునందెంచి యరసి యరసి. 45

గీ. బండిగులివిందపాదల లోపలఁగడంగి
పూవులు కరాగ్రమునఁద్రుంచు పాలఁతిఁగాంచి
నీదుతలిదండ్రులెవ్వరు నిలకడెద్ది
భర్తయెవ్వండు చెప్పవే పద్మనయన. 46

గీ. అననితంబినిమారు మాటాడకున్నఁ
బలుదెఱంగుల నట్లేని బ్రస్తరించి
యట నిరుత్తరమైన యావంత సంశ
యింప కత్తఱి శబరేంద్రుఁ డిట్టులనియి. 47

మ. విను మన్మద్విధమెల్లఁ దెల్పెదను తన్వీచంద్ర కేతుండవా
గ్వనితాభర్తు వరప్రసాద కలనా వర్తిష్ణుండన్ బిల్ల భూ
జనపాలుండ నగణ్యవిక్రమ కళా సంపద్దురీణుండఁ
వనచారిత్రుండ చారుగంధవతియన్ పట్నంబునందుండుదున్. 48

క. అంతట రతిపతి నిశితల
తాంతాశుగ భిన్న మాన సాంబుజయై య
క్కాంతామణి శబర మహీ
కాంతునిపై మోహద్బుష్టి గడలు కొనంగన్. 49

ఆ.వె. కోర్కె లాత్మలోనఁ గొనసాగ వైఁదోఁపఁ
బాదయుగము తొట్రుఁ బాటుఁజెంద
గుబ్బచన్నులుబ్బ బిబ్బోకవతి చూచెఁ
గన్నులార నెదుట నున్న విభుని. 50

గీ. చూచి యాతని విధమెల్ల సురవధూటి
భావమున నెంచి తర్కించి పలుకు పద్య
భవుండు హేమపుటంబిడి బాగుమీఱఁ
జేసెఁగాఁబోలు నీమేని చెలువమనుచు. 51

సీ. బహుధన స్ఫూర్తిచేఁ బ్రబలుమాత్రమెకాదు
కడు ధైర్యమునగెల్పుఁ గనకగిరిని
సంచితకీర్తిచే మించుమాత్రమె కాదు
గాంభీర్యమున గెల్పుఁ గంధివిభుని
మందహాసమునఁ జెన్నొందు మాత్రమె కాదు
శౌందర్యమున గెల్పుఁజందమామ
నలము దానంబుచే వెలయు మాత్రమెకాదు
పటు శౌర్యమునగెల్పు భానుసుతుని

గీ. సరస సద్గుణ చాతుర్య చారువైభ
వమ్ము లీతని సామ్ము నిజమ్ముగాను
వేయు మాటలించేటికి వీనిఁబోలు
రాకుమారులు గలరె ముల్గోకములను. 2

గీ. సురకరి కరోప మంబులీ సాబగుబాహు
లంగభవు హేమవీరమీ యతి విశాల
మైన వక్షస్థలంబు, హేమాద్రి గహ్వ
రం చితని నాభియనిదివ్య రమణి పలుకు. 3

క. పలరాజు న్నలరాజు
నలరాజుల చారు మోహన కళాకృతులం
దొలఁగించున్ నలగించుం
దలఁగించు విలాసవోస తనురుచికలనన్ 4

ఇవ్వన భూమికొంటి నిటు లేమిటికై చనుదెంచినాఁడొ యీ
మవ్వపురూప వైభవ సమంచితమెన్న సురాలయంబునం
దెవ్వనియందుఁ గాననిక నెట్లు సహింపఁగవచ్చు రిత్త బో
నవ్వరె మత్ప్రియాంగనలు నాథుఁడుగల్గి పరింపకుండినన్. 5

గీ. అహహయని వని లావణ్య మనుపయోధి
నోలలాడుచు మునుఁగుచు నుండెఁగాని
సఖులఁ గూడంగఁబోవ దా సారసాక్షి
మదన కోదండ గుణముక్త మార్గణసాతి. 6

సీ. పాదనుండి దారికిఁ గదియవచ్చెడు మిష
నడుగు మట్టెలు గల్లు మనఁగఁ జేయుఁ
గనక లతాంతముల్ గొను మిషచే హస్త
కటక ద్వయము తాళ గతులఁబెనుపు
రొదసేయు పక్షుల గదిమెడు మిషతోడ
సరస వాక్పాతుర్య సరణి నెరపుఁ
బెడమరలి సఖుల చిలిచెడి మిషతోడ
గడుఁ బ్రీతితోడఁ గ్రీ గంటఁజూచు

- గీ. నిట్లు తన నర్మగర్భంబు లేర్పడంగఁ
జేయుచును నింతనంత జే నెలంత
చంద్రకేతు శూనపాల చంద్రులొడ
నింపు సాంపార మృదుభాష నిట్లు లనియి. 57

- చంద్రరేఖా శబరేంద్ర సంవాదము -

- క. సురదైత్యులు కలశాంబుధి
గరమరుదుగఁజేరి తరువఁగాఁ బుట్టు రమా
తరుణీమణితో బుట్టుట
ధరణిఁ బ్రశస్తంబు నూకు ధరణీపాల 58

- గీ. జన్మములు పేయు బ్రాహ్మణ సత్తములును
రణ మహీష్ఠలి మ్రగ్గిన రాజవరులు
దేవకాంతాను సంభోగ భావులౌదు
రనుట నార్యులు దెలుపంగ వినపెమున్ను. 59

- గీ. జనవరోత్తమ నాపేరు చంద్రరేఖ
మేనకయు రంభ యూర్వశి సానుమతియు
మంజుషాషయు హరిణి హేమయు తిరోత్త
మయు ననంగను మత్సరీమణులు సుమ్ము. 60

- క. మనమున వాక్కునఁ గర్మం
బున నిను విభుఁగాఁదలంచి ముదమున నిక్కా
నన మార్గంబున నిలిచితి
నను వేడ్క వరింపు బిల్ల నరవరతిలకా. 61

- క. అనవిని భూవరుఁ డిట్లను
మనమగు నిగ్గిరినిఁ దపముఁ గైకొని వ్రతెనై
మునివృత్తి మన్న నను నీ
మనమునఁ గామింప ధర్మమా సురమహిళా. 62

- చ. అనవుడుఁ జన్ని నవ్వలయ నాతని కిట్ల నుఁజంద్రరేఖ నూ
తన మదనావతార వనితామణులుఁ బుతువేళ నాథులం
గని హృదయంబు పల్లటిలఁ గంతుని కేళివసించుచుండు రే
నును బుతువొప్పు వేశ్యను మనోవృధ పేయుట నీకు ధర్మమే. 63
- ఉ. ఎక్కడి మాటలాడెదిటు లెగ్గుఁ దలంపక చంద్రరేఖ నీ
వెక్కడ నే నదెక్కడ వసించు టదెక్కడ గారవించులా
గెక్కడ సౌఖ్యమొప్పుగ రమించుట దెక్కడదేటిమాట పా
మ్మొక్కడికైన నీదువయు నిచ్చఁ దలంచు మహాత్ముపాలికిఁ ॥ 4
- క. ఇటులటు లనుటయు వినివిని
కటకటఁ బడి కాంత కాంతుఁ గాఁగోరిన న
న్నిటు నటు బొమ్మను మని య
క్కటకట వికటోక్తు లాడఁగా బేలపుగా.
- మ. పరకాంతారతుండైన చంద్రుని నిలింపస్థాన గంగా మహా
హరుఁడౌ శంతను మౌని పుంగవుఁ గళ త్రాసక్తుజంభారి ధీ
వర కన్యాప్రియుఁడౌ పరాశరుని నెవ్వరైన వెల్వెట్టిరే
నరసాగ్రీవర నీవాకండ వతి నిష్ఠాశాలి విద్వారుణిన్. 66
- చ. తెలియనిదానఁగాను సుదతీ నవమన్మథ నీకపత్యముం
గలుగుటకై విరించినిదగ్గ మదినిల్చి తపంబొనర్చి త
జ్జలజభవప్రసాద వరసంపదనొంది నిజాంగనామణిం
గలయుట కేగుదెంచిన ప్రకారము సర్వము నామంబునన్. 67
- గీ. పచ్చవిల్కాని బారికినొచ్చి నీదు
ప్రాపుఁగోరినదానినో రాకుమార
యభయదానంబొసంగి సన్నాదరింపు
విరహపరితాపమును మేనుదొఱఁగకుండ. 68
- క. మునుశర్మిష్టయనంజను
వనిత బుతున్నోతయగుచు వరుఁగాఁదనుఁగో
రిననాహుషుఁడనురాగం
బునఁగూడఁడి ప్రాణహత్యఁబొందునటంచుఁ. 69

క. బింబాధరమాధుర్య ర
సంబోలుకఁగ జంబనాదిసౌఖ్యంబులతో
రంబగుసురతక్రీడల
శంబరహరునార్తీదీర్ఘ శంబరహరణా. 70

ఉ. చారుపటీర సంకుమద సారమృగీమదగంధసార వి
స్తారసుగంధబంధుర విశాల మదీయ నికుంజ కేళికా
గార లతాంతల్పమున గారవమారఁగవుంగలించి న
న్నారతినాథసౌఖ్య విభవాంబుధిఁ దేల్చుము రాజనందనా. 71

మ. అనిదీనోక్తులతోఁజలత్కబరితో నార్తస్వభావంబుతో
జనితస్వేదకణాంగైభవముతో నమ్మాహ విభ్రాంతితో
ఘననిశ్వాసభరాననాంబుజముతోఁ గన్నీటి పెన్వల్లితో
వనటంబొందు లతాంగిఁగాంచి మదిలో వాల్చుల్యమేపారగన్. 72

ఉ. బంగరుబొమ్మ నావ్రతము పద్మలించెల్పితిఁగాక నీవిలా
సాంగకళావికాసము నొయారపుసోగమిలారివాలు జా
పుంగవ నీటుక్రొమ్మిసిమి పుత్తడిగుబ్బలినీలు గిబ్బి చ
న్నుంగవదీటు చంగునఁ గనుంగొన మాహమునిల్ప శక్యమే. 73

గీ. నెరిఁ బరస్త్రీనిబొందుట దురితమైన
నీవు ఋతుమతినంటివి నిజముగాను
ధరణినిబరోపకార మిదంశరీర
మనుట తెల్లంబుగాదె వామావతంస. 74

గీ. అనుచు ఋతుకాలధర్మ రోలాత్ముండగుచు
నగుచు నచ్చరపూబోడి జగమెఱుంగు
రంగుచేలాంచలంబుఁ గరంబునంటి
నొంటిమైయంటి యాపూపుటింటిరోన. 75

ఉ. అయ్యరవిందగంధి నతఁ డల్లనకొఁగిటఁజిక్కజేర్చి పూ
శయ్యకుఁదార్చి క్రొమ్మిసిమి చక్కనిచిక్కని గుబ్బలంటి మే

త్రియ్యుని మోషిఁగ్రోలియు రతిక్రియసౌఖ్య సలక్షణంబులఁ
నెయ్యమలర్చనయ్యెడ ననేకవికారము లుల్లసిల్లఁగాఁ. 76

సీ. మహాలామహేశ్వరకళా మదనసుందరరూప
మమలదంతక్షత వ్యక్తిగండ
మంచితనఖర ముద్రారూపణ స్తన
మరుణతాంబూల యుక్తాధరోష్ణ
మమితబంధ ప్రసంగా రావభూషణ
మతనువ్యధాకంపితాంగనికర
మంగుళీపల్లవ సంగతోభయపార్శ్వ
మకలంకరలికూజ తాచ్యవచన

గీ. మతులితానంద తృతనిగూహనవలగ్న
మతి నిమీలిత సద్వీక్షణాక్షియుగళ
మగణిత విలాస రుచిరాస్యమాలతాంగిఁ
బటుతరరతంబు భిల్లభూపతికరంచె. 77

ఉ. చక్కఁగనక్కఁ జేర్చివలి చన్గవనిక్కఁగ మోవినొక్క సాం
పెక్కెడు చెక్కఁగీటిమది నెక్కవమక్కవ మాటిమాటికిం
జక్కలిగింతపెట్టి సుమశయ్యముదంబునఁ దేర్చెఁ జెంచు రా
చక్కరవింటి వానిసరసంబుగ వేలుపుటింటివెంతగన్. 78

శబరేంద్రుండు చంద్రరేఖయందుఁ బుత్రికమగనుట

ఉ. అంబుచరాంక సౌఖ్యవిభ వాంబుధి నీగతి నోలలాడు కా
లంబునఁ దత్పురాతనపల ప్రభవాచిత పుణ్యపాక యో
గంబున నింది రాంశనుదగన్ శబరేంద్రు నమోఘవీర్యమ
య్యంబుజ గంధిగర్భ కుహరాంతరమందు వెలింగెనంతటన్. 79

ఉ. అచ్చరమించుబోడి కఫిలాంగకముల్ వెలవెల్ల నయ్యెఁగ
నచ్చుపడెన్ నడల్ నడలె నాననపద్మము కాంతినొందె లో
నిచ్చరుచుల్ జనించె మెఱుఁగెక్క నాయారపుఁ జన్నుదోయి బ
ల్మచ్చటలెచ్చ గర్భభరమున్ వెరఁగైకనుపట్టె నత్తఱిన్. 80

మ. ముదమారంగ పయఃపయోనిధిసీరిన్ ముగ్ధస్థ చందంబునం
ద్రిదివేంద్రాదిసురర్ నుతింపంగ ధరిత్రీలోకమత్యంత సం
పదనొందన్ శుభలగ్నమందు గ్రహసామ్యత్వంబుగల్గన్ మరు
త్సుదతీరత్నము పుత్రికంగనియె సద్యోగర్భమందంతటన్. 81

క. అత్తటి సురదుందుభులు ఏ
యత్తలమున మ్రొసె నిర్జరాంగనలెల్లన్
మొత్తములైధింధత్త
తత్త తైతత్తటంచుఁ దగనాదిరటన్. 82

క. పాడిరి కిన్నరకన్నీయ
లాడిరిగంధర్వ కాంతలటఁ బన్నగులున్
వేడుకఁగూడిసుతించిరి
చేడియజననంబునొందఁజిత్తములలరన్. 83

ఆ. చంద్రరేఖఁబోలు చంద్రరేఖయుఁబూర్ణ
చంద్రరేఖమీఱు చారుసుతను
జంద్రకేతనామ శబరవంశపయోధి
చంద్రునకునొసంగి చనియ్యిదివికీ. 84

క. ఉల్లమురంజిల ముద్దుల
పిల్లను దగఁదోడుకొనుముభిల్లాగ్రణి శో
భిల్లఁగ సిరులీనెడు తన
పల్లెకుఁజనుదెంచి యాత్మవల్లభకిచ్చెన్. 85

ఉ. మన్ననతో సుశీలయుఁ గుమారికన్గైకొని సంభ్రమంబునం
బెన్నిధిఁగన్న పేదగతిఁబేర్చి జలంబులనార్చి యుగ్గు బా
లున్నన దేససోనలిడి లోలతనెచ్చెలులైన వెంచురా
కన్నెలఁగూడిబంగరు నిగారపుటుయ్యెలఁజేర్చి వేడుకన్. 86

జ. వనరాశితనయ కైవడి
ఘనమగు సీరినలరు నీచోకారపుఁ జెలియం
చును దలిదండ్రులు మోహం
బున మోహనయనుచు నామముం జేసిరిలన్. 87

- క. జోజో కిసలయపాణి
జోజోమదకీరవాణి జోజోరమణి
జోజో పులిసశ్రోణి
జోజోహరి నీలవేణి జోజోయనుచున్. 88

- ఉ. పాటలగంధులీకరణిఁ బాటలుబాడుచు ముద్దుపట్టి నా
నాఁటికిఁ బెంచుచుండ నర నాథుని పట్టపురాణికంతటన్
హోటకగర్భచేఁగనిన యట్టిమహావరశక్తిఁజేసి యే
ర్పాటయి చూలుదోచె శబరప్రభుచిత్తము పల్లవింపఁగన్ 89

శబరేంద్రువకు మలయధ్వజుండు జవించుట

- క. ఋతుపుల లోపలఁదానే
ఋతువని హరిపలికెనట్టి ఋతుదినమున మా
నితమగు శుభలగ్నంబున
సుతుఁగనియి సుశీలకులము శోభిల్లంగన్. 90
- ఉ. అయ్యెడశాబరేంద్రుఁ డతిహర్షముతో ధరణీసురాలికిన్
నెయ్యమెలర్చుఁ గాంచన మనేక మొసంగి సబంధపుండునై
తొయ్యలిదానువైభవముతో నిజపుత్రుఁడు వంశపావనుం
డయ్యెడునంచుఁబొంగి మలయధ్వజనామ మొనర్చిరింపుగన్. 91
- క. సీరిపాలకడలిఁ బెరిగిన
గరిమంబున శబరనాయక నివాసమునన్
మరునాఁతవ శరమాయనఁ
దరుణేమణి పెరుఁగసిరులు తరుమగఁ బెరిగెన్. 92
- క. అనివిన్నవించి పిమ్మట
వనజేశ్వరరూప సౌష్ఠవం బెఱిఁగింపన్
మనమునఁదలంచి యపుడి
ట్లనియెన్ శ్రీహరికి సమ్మదాలాపములన్. 93
- శా. స్వామీయేమని విన్నవించు లలనా సౌందర్యమెంచంగ వా
గ్బామాభర్తృభుజంగ భర్తల కశక్యంబౌట తధ్యంబు సు

మీ మాబోటుల కెన్నఁగాఁ దరమి లక్ష్మీతుల్య యబ్బోటి మీ
నామోచ్చారణఁ జేసి పల్కెద రమానారీమనోనాయకా! 94

గీ. వెలయజంబేటి బంగరు మొలకలేర్చి
గంధకల్ప ప్రవాళ సంఘములుగూర్చి
మించులుఘటించి సుధనుమేదించి యెంచి
చెంచుటైదువఁ జేసెవిరించి మించి. 95

చ. లలికులవేణి కచ్చుపడె యౌవనమన్ మధుమాసమందుఁ గో
నుల తనువల్లికారుచి సమంచితముం బటుదంతకోరకో
జ్జ్వలముపయోధర స్ఫుటరసాల ఫలౌఘము మంజువాక్య స
ల్లలిత శుకప్రక్షేర్ణ శుభలక్షణముం బదపల్లవంబులున్. 96

సీ. నెమ్మొముదమ్మిపై గ్రమ్ము ముంగురులలి
సంఘంబటంచు హస్తములఁబోవుఁ
దళతళలాడు చెక్కుల నిగారపు డాలు
మించుటద్దమటంచు నెంచిచూచు
మినమిసలీనుమై మిసిమితేటమెఱుంగు
గంధసారమటంచుఁ గలుపఁదిపురు
విరిబోండ్లతోనాడు తఱిపుర్మకణములు
ముత్తైయమ్ములటంచు నెత్తఁబోవుఁ

గీ. గనకకటిసూత్రపద్మ రాగపుహోరంగు
వన్నెచెంగావిజిల్లు పావడయటంచుఁ
గడుభ్రమవహించు వింతముగ్ధత్వమలర
పంకజాలాక్షి నవయౌవనాంకురమున. 97

చిట్టక మోహిత సౌందర్యంబు వేంకటేశ్వరునకుఁ దెల్పుట

సీ. కరిచక్రరాజేవ కంద రాంబోజాత
గమన పక్షోజాక్షి కబరిచరణ
ప్రీతితూణీర శంఖ శంపాచంద్ర
కవిజంఘకంధర గాత్రగంధి

కోకిల శ్రీకుంద రాకేందుదర్శణ
 వాణీ శ్రవణదంత వదనగండ
 చంద్రికాచాప కేసరి హేమ పున్నాగ
 హాస భ్రుకుటిమధ్య నాసనాభి

గీ. బింబకరికరహల్లక బిన భుజంగ
 రదనవాసోరుపాణి కరయుగరోమ
 రాజీందగంగూర్చి నిర్మించె రమణి నజాండు
 మెఱుంగుచామన నునుతిరుమేని సామి. 98

క. తారలు ముక్తామణులు ని
 గారపుమగ రాలు మల్లికాకోరకముల్
 తోరపుఁ గపురపు మొలకలు
 నీరజముఖి గోళ్ళు బోలనేరపు జగతిన్. 99

గీ. జలరుహంబులు కిసలముల్ సకియపాద
 తలమునను బోల నెదిరించి తద్విహాస
 చంద్రికాస్ఫూర్తి ముకుళించె సరసమృదుల
 కంఠ కలకంఠ వరముచే గాసింజెందె. 100

గీ. అవని హంసభ్రకుంసున కతివపదము
 పేరిమింద్రొక్కు భారత వీరమయ్య
 విద్యగరచెడి కందర్ప వీరునకును
 రమణి భూదృష్టులు ధనుశ్శరంబులయ్యె. 101

ఉ. సారసగంధి జంఘికల చందము నొందుదుమంచుఁ గంఠు తూ
 ణీరఫణీంద్రపుచ్చకరిణీకర కాహళులేఁగి యంతటన్
 వారణదైత్య జిన్నయన వహ్నినణంగి రసాతలంబునం
 జేరి చలించి తున్కలయి చిత్రముగాఁ గనుపట్టె ధారుణీన్. 102

మ. సకలజ్ఞాజములుండఁగా నిరతమన్మద్వైరమా భద్రదం
 తికినేలాయని రంభ యంతటఁ దపోద్వృత్తిం బ్రతిష్ఠించి బా
 లికయూరుద్యుతినొంది సర్వతరలాలిత్యోరుశాఖా విలా
 సకరంబున్ నిగిరించి కాంచెఁ గటివంచత్కంభి కుంభస్థితీన్. 103

మ. రమణీ నవ్యవయోపయోదము కుచగ్రావంబులం గాంతి తో
యము వర్షింపఁ దదీయజీవనము హెచ్చె నాభికాసార తీ
రముఁజేరంగ మహోర్ములన్ మృదునలుగ్ గంజలైనచ్చెంగటం
గమనీయంబగు హేమసైకత మనంగన్పట్టెఁ దద్రౌణీయున్. 104

గీ. మానవతి యౌవనోద్వృత మండలమున
సంపరించుచు విహరణ శ్రమమువాయు
రతి సుమాస్త్రులు గల్పించు నతిగభీర
మైన యమృతంపు బావినా యలరునాభి. 105

మ. వనితా నాభినరోంతరాళ భసలవ్రాతంబు మాద్వీరసే
చ్చను జాగ్గట్టికుచాద్రులంటి ముఖకంజాతంబు వీక్షింపఁ ద
ద్వన నాసోజ్జ్వల కాంచనభ్రమముచేతన్ సంస్థితిన్ నిలెనో
యన నొప్పారు సురేంద్రనీలరుచి నూగారింతి మధ్యంబునన్. 106

మ. రతికందర్పధరా విహతుకులు తద్రామావయః కానన
క్షీతి లవణ్య సువర్ణ మృత్తికను గాంక్షించంతటం ద్రవ్యి యం
చితమాప్రోవులు వోసిరోయనఁదనరైం దత్కుచద్వంద్వ మా
గతిగాదన్న గభీరనాభిని చొక్కం పారుదారొప్పునే. 107

సీ. భద్రకుంభంబులఁ బ్రతిఘటింపఁగవచ్చు
విమల సుధాపూర మమరెనేనిఁ
గనకాద్రి శిఖరంబు లెనఁగూర్చుగా వచ్చుఁ
జీరతరామోదంబుఁ జెందెనేని
శ్రీ ఫలంబులనీడు సేయఁజాలఁగ వచ్చు
పటుసువర్ణచ్చాయఁ బరగనేని
జలజాతకలికల తులఁ బూన్పగవచ్చు
నిర్వికాస ప్రాణి నెగడెనేని

గీ. గురుతరోన్నతవర్తుల కోమలైక
సంపదల మించి చిత్ర వాసప్రసక్తి
నలరి ముక్తాఫలా పృతోజ్జ్వలత మెఱసి
సమతను గడంగు నాయంతి చన్యెడంగు. 108

- చ. సరసిజ గంధకందరకు సామ్యమునొందుదు నంచునేఁగి భా
సురతర మౌక్తికప్రభల నుందరరేఖల గాఢనిస్స్వ స
స్పృరణ నెదిర్చి మంజులతఁ బోలఁగఁజాలమి పాంచజన్యమే
డైరహరి నాశ్రయింపఁ జని దీనజనావనశాలి గావునన్. 109
- మ. తరుణోద్యన్ముదుశోణ వైభవము చేతం బొల్పు రాకాసుధా
కరబింబానన సుందరోష్ఠమమరెం గంజాక్షి వాఙ్మధురీ
చరితంబుం గని కోకిలంబులగళష్టం బైన దంచు వసం
తరమా సాధుఁడు మచ్చుకిడ్డ నవమాతద్రు ప్రవాళంబనన్. 110
- గీ. అంచితంబైన పక్వబింబాధరోష్ఠి
చారుకృష్ణోత్పలాభలోచనయుగంబు
కల్లపైరంబు గలుగుట కాంక్షనిలిపెఁ
గాక లేకున్న తలచుట్టుగాఁ దిరుగదె. 111
- శా. ఆరామామణియాన సింధుర మురోజాంభోజకుట్మంబులం
గారింపంగఁదలంప మధ్య మృగలోకస్వామి దుర్వారుఁడై
వారింపంగని తద్విచిత్రగతి విస్పష్టంబుగాఁదెల్ప శ్రీ
కారశ్రోత్రములందుఁ జేరె ననఁ జక్కంబొల్పు నేత్రాబ్జముల్. 112
- మ. వరకర్ణాద్రి దరీముఖంబు నళికవ్రాతోరుధూమచ్ఛలం
గరమామోదముఁటాని చందురునెదం గాంక్షించి తాదాత్మ్యతం
బొరయంజూడఁగఁగన్నులబ్జమహిమం బొల్పొందెమోముంబయో
■ రమఁ బూనెను బింబమై నెగడెనోష్ఠం బవ్వరారోహకు. 113
- మ. దరహానంబునఁజంద్రకందరళ నేత్రస్ఫూర్తి నేణంబునఁ
వరబింబాధరమాధుర్వి సుధను భవ్యంబౌ తనూవైభవ
స్పృరణ నామము క్రొన్నుఖంబుల నుడుస్తోమంబుఁ దూలించి చం
దురునిఁ డీలుపడంగఁజేసి ముఖచంద్రుం డొప్పెనబ్బోటికి. 114
- గీ. దర్పణము చంద్రఖండంబు తరుణిగండ
ఫలకములఁబోల నెదిరి తద్భంధురోష్ఠ
బహుళనిశ్వాస పవమాన పటలిచేత
నడరికనుగంది హరియించె నద్భుతముగ 115

గీ. అజుఁడు చిరభాగ్యరేఖా కళాభిరతుల
నిందిరావాగ్వధూటుల కెనయటంచు
బాలికాపాల ఫలక పార్శ్వములఁదద్వి
చిత్రములు నిల్పెనన శ్రుతి శ్రీలుదనరె. 116

మ. వదనాబ్జుండు వికాస చంద్రికలచే వక్షోజ చక్రంబులం
గదుమంగా గమకించి పోవఁగని యక్ష్మంజుఁడీ కేశాగ్రముల్
చెదరంబాఱి యుదంత మేర్పరుపఁ గాంచీదేశమున్ దాఁటి త
త్పద పద్మంబులకంతఁ దెల్ప జనెనా భాసిల్లు దీర్ఘంబులై. 117

సీ. ధారాధరస్ఫూర్తి దనరు ధమ్మిల్లంబు
పాలమర్దశశాంక పటిమనెరపు
రతిమన్మథులవిండ్ల గతిమించు నెరిబొమల్
కన్నులిందీవర కాంతిఁజెందు
వనజాతరుచినెంచు వదనవిలాసంబు
వాతెరబంధు జీవముహరించు
పసిఁడిగుబ్బలనేలు పాలిండ్లసోయగం
బలకౌను మృగరాజ నపహసించు

గీ. చక్రములఁదాలుఁ దూలించు జఘనతలము
ఘనతరోరులు డీజ్జేయు కరికరములఁ
గమలముల ధిక్కరించు జంఘాద్వయంబు
చుక్కలనడంచు సతిగోల్ల చక్కదనము. 118

గీ. బాలికామణి సౌందర్య పదనమునకుఁ
గాంచనాబ్జ వికాసంబు కలితమయ్యె
గంధగజయాన నాసికా కంఠములకుఁ
గాంచనాబ్జ వికాసంబు కలితమయ్యె. 119

మ. భయముంజెందె నిభేంద్రయానకుచముల్ భాస్వస్మృఖాబ్జంబుపై
నయనద్వంద్వము వీక్షజేసి విలసన్నాళిక వత్రాఁడినే
త్రయుగంబంతముఁగింగె జన్మవలకై తన్వంగి యీ రెంటికిం
బ్రియ మొందున్మదీఁ జంచలింపక రమాబింబాధరీవల్లభా! 120

సీ. అల నితంబములబోలు టరిదియేకుచముః

కమనీయకాంతి చక్రములఁబోలు
నలకుచంబులఁబోలు టరిదియే నూగారు
గురుతరంబైన భూధరములఁబోలు
నలయారులబోలుట యరిదియే నేత్రముల్
రమణసారంగ శాఖములఁబోలు
నలనేత్రములఁబోలు టరిదియే కరములు
కమలాతనూజ బాణములఁబోలు

గీ. నలకరంబులఁ బోలుటే యరిదియధర

మమితరుచిర ప్రవాళ సంఘములఁబోలు
నల యధరకాంతిఁ బోలుటే యరిదిపదన
మలఘుతర బింబమునఁబోలు నద్యుతముగ.

121

చ. మరుఁడుగిరీశనేత్ర శిఖి మ్రగ్గి రమాసతికిన్ జనించి భా
స్వరశరచాపమౌర్విహయ సంఘముఁగానక వాగ్యధూమన్
హరునెడఁగూర్చి హేరతపమర్తి నొసర్చఫలించెనాగనా
ద్విరదసమానగామిని సుదృఘ్నుకుటీకచ భాషలోప్పెడిన్. 122

సీ. కలహంసముల టెక్కు గదిమివచ్చిన లేవ

నున్న దానిద్దంపుఁ గన్నెనడక
ముక్కుంటి శిరమెక్కి మురియుగంగావీచి
కలరీతినున్ననా కలికివళులు
మలయజామోదంబు తలమీటివచ్చిన
భాలిఁజెన్నారునా పడఁతిలావి
నీలమేఘముడాలు దూలఁ జేయఁగఁజాలు
గతిన్దొప్పున నాలుగంటికోప్పు

గీ. పంకజంబులరుచి సొంపు సొంకమణఁచు

కరణిజిగిఁదోచు నాలేమి చరణయుగము
లీలరతికంతు లాడెడు పూలచెండ్ల
వన్నెఁగనుపట్టు నాయంతి చన్నుకట్టు.

123

- క. మారునిగురాల బారోగి
నీరజదళనేత్ర వచననిపుణత కులుకున్
మారుని మామదినంబున్
నీరాజనమిచ్చు కాంత నెమ్మామునకున్. 124
- క. బలుకెంపు తాలగుంపుం
దులకింపున్ దంతపాళితోరపు నీలం
బుల డాల్చుందింపు వధూ
విలస త్కబరీభరంబు విశ్వాధ్యక్షా! 125
- క. కంబా కంఠంబల పగ
డంబావతెఱ కడానిడంబామైచిం
బంబావదనము శుభకర
భంబాయూరుపల కచ్చపంబానదముల్. 126
- ఉ. నీలపురంగు ముంగురుల నిగ్గుధగద్దగలాడుమేను వ
జ్రాలహారంగు నవ్వువలరాయని డాల్చనమించుకన్నుల
ద్వలమెఱుంగు చెక్కులు కడానిపనంటులు చన్నెడంగు ము
త్యాలహాయల్ నఖావళిమదాళుల బారలయారు నాతికిన్. 127
- నీ. కగము లోచనములు గాంచి పూర్వాంతమై
నాజేరగాఁగమనం బెదిర్చి
ప్రథమాక్షరము డించి భంగూడవళులంత
బొడమతద్వర్ణంబు నడఁగఁద్రొక్కి
పూబొందనంతటఁ బొక్కిలిగనుపంప
నాదిమాత్రయుదూలీ యటనకార
మునుగూడకుచపాళి మొనయంగ మొదలీగి
సారంబుఁజెందఁ గవంబుగదిరె
- గీ. కడఁగి యిరుపార్శ్వములు గుందిగాఁ జెలంగ
లాముడియు నౌత్పమును గూడ లలితమైన
వదనమండల మొప్పారె వరుసనిల్లు
మించురుచిరాంగ నీమయా చెంచులేమ. 128

- క. భాసుర ముఖమున కంబుజ
మేసరి మేనదిదలంప మృదుతరమగు మిం
చేసరి చేసరి నాళం
బేసరియ్యె మించుచెంచు చిత్తరి జగతిన్. 129
- గీ. మదసుండను వేటకానికి మగువనూత్న
యౌవనముఁ జూడ నంతి కొ ద్యానమయ్యెఁ
గీరమను గాయకునికి నా సారసాక్షి
యున్నతంబగు కంఠంబు కెన్నెరయ్యె. 130
- క. కుందమ్ముల చెందమ్ముల
యందముఁ దొలఁగించు చెలిరదాంఘ్రముల సాబగుల్
కంధరముల సింధురముల
కందువలదలించుఁ గలికికచ గమనంబుల్. 131
- సీ. హరిణ మఱులతోడ సరిజెంది కడడింది
కమనీయరోమాళిఁ గదియఁజూచె
శంఖముగళముతోఁ జాలక మొదలీగి
సుందర మధ్యంబు నొందఁ బూనె
భంగముల్ వళులతోఁ బ్రతిమాలి నడుమోడి
ఘననఖావళితోడ నెనయఁగదిరె
గంధరంబురు కైశి కంబుతో నెదిరిరు
గడగంది కుచపాళిఁ దొడరనేగె
- గీ. చెలఁగి హరి, ఖ. భంధరములు కలికిమిన్న
కలితరోమాళి మధ్య న ఖ స్తనములు
గాంచి పారబడి మాయమై కాంతిఁ దొలఁగి
కూలె నిలు జూపె వేంకట కుధర నిలయ. 132
- సీ. శ్రీరామ లక్ష్మణాచిత శోభనాకార
యలఘు కేసరి కిశోరావలగ్న
ఘనకుంభి కుంభ సంకాశ వక్షోజాత

యైరావణ ప్రహస్తోరు యుగళ
మసురేంద్ర జిద్వి నీలాంగద కేయూర
కోమల నలపాద కుముదనయన
హరి రోమరాజి శుకాలాప సుగ్రీవ
భాసుర కలమ గర్భాప్రజంఘ

గీ. మహిత తారాధినాథ సమాన వదన
లాలిత సుబాహు వల్లరి నీలవేణి
సమద గజయాన రామాయణమును బోలి
మించి రాణించుఁజెంచు క్రొమ్మించుఁ బోణి. 133

మ. రమణీయాంగ విలాస విభ్రమములన్ రంజిల్లునాలేమ యా
కమలాక్షీమణి యాతటిల్ల తికయాకప్రంపుఁగ్రొందావి యా
కొమరుం జిల్కలకొల్కి యాకలికి యాక్రొమ్మించు బెన్నద్దమా
సమచక్రస్తని యామనోజకరి యాచంద్రాస్య నీకేతగుఱ. 134

ఉ. సూర్య సహస్రకోటి రుచి శోభితరత్న కిరీట వేంకటా
హార్య నివాస యాసరసిజానన మీకు నమస్కరించి కైం
కర్యము సేయఁగోరియుండగన్మదిఁ బూని వివాహ మంగళా
దార్య రహస్యముల్ దెలుపు మంచనిపెన్దయఁ జిత్తగింపవే. 135

**మధుక మోహనచెప్పమచిన రహస్యంబులు
వేంకటేశ్వరువకు. దెలుపుట**

నీ. గగన గంగాకన త్కనకాబ్జ మధుపాన
భృంగమేఁగునె మాతులుంగమునకుఁ
బరిపక్వబింబికా ఫలములానెడు కీర
రాజమేఁగునె కందరాళమునకుఁ
జారుచందన లసత్సౌర భాస్పాదైక
భుజగమేఁగునె నింబ భూజమునకు
విమల మానస సరోవీధి నాడెడు రాజ
హంసమేఁగునె పల్వలాంబువులకు

గీ. యామినీ వల్లభుని రాక కాత్మనలరు
నల కుముద్వతి గోరునే జలజహితునిఁ
గావున భవద్వివాహైక కాంక్షఁబొదలు
నామనంబన్యజేరునే కామ జనక.

136

ఉ. వేంకటనాథ నీపలుకు వేమఱు వీనుల సోకినంతనే
కొంకక మన్మథుండనెడు క్రూరుఁడు పుష్పశరంబు లేయఁగా
జంకెమనంబు తోడుతనె సాఁగెపిపాస భవత్కృపామృతం
బంకి లిలేక కూర్చి విరహోర్తి హరింపు వరింపు మింపుగఁ137

క. మదన జ్వరపీడిత మగు
మదీయ విమలాంగమునకు మంగళమగు నీ
మృదు సంగతియును దివ్య
షధ సేవనఁ దేర్చి భోవు సరసిజనాభా!

138

నీ. వైకుంఠ నీనామ వర్ణనల్ సేయని
మంజుల వాక్కుథా మధురమేల
ప్రణవస్వరూప నీ పైఁజింత సేయని
విమల చిత్తాంభోజ విభవమేల
కమలాక్ష నీకలంకారంబు సేయని
కరపల్లవంబుల కలిమి యేల
నిఖిల లోకేశ్వర నిన్ముజ సేయని
సతత సత్యవ్రత చర్యలేల

ఆ. దేవదేవ నీదు దివ్యమంగళరూప
మరసి చూడలేని యక్షులేల
గరుడ గమన నీకుఁ గైంకర్య మతిభక్తిఁ
జేయలేని నాదు జీవమేల?

139

నీ. కైటభాంతకనీపు కాంగిలింపఁగ లేని
తళుకు లీనెడుమేని చెలువమేల
తిరుపతీశ్వర నీదు కరములంటఁగ లేని
లలిత వక్షోజ విలాసమేల

సుజన కర్త నీవు చుంబింపఁగా లేని
మంజలాధర సుధా మధుర మేల
పురుష పుంగవ నీవు భోగింపఁగా లేని
విలసితంబగు వయో విభవ మేల

ఆ. మోహనాంగ నీవు ముద్దు సేయని మాన
ధనమదేల చక్కదనమదే ■
జీవితేశనీవు జేరిపొందనినాడు
బ్రతుకదేలయెన్ని భవములకును. 140

మ. కమలానాథభవత్పమాగమమెదం గాంక్షింతుము రుక్మిణీ
రమణీరత్నము నిన్నుఁగోరినఁ గృపన్ రాజేంద్రులందోలి వి
క్రమమొప్పారగఁ దెచ్చుకైవడిననుంగైకొమ్ముకాదేని ని
క్కమునీమూర్తిఁ దలంచుచున్ విడుతును త్కాయం
బవార్యంబుగఁ 141

క. అనుచునిటు భిల్లవనజా
ననతెల్పిన పలుకులెల్ల నగధరుసముఖం
బునవిన్నవించి పెండియు
మనమలరఁగఁ జెప్పఁదొడఁగె మహితప్రాధీన్. 142

■ సరసిజాక్షనీదు సాంగత్యవాంఛవే
మోహమనునిదాఘమున మనోజ
తాపమనుదవాగ్ని తప్తయ్యెఘనతపా
వ్రతముఁబూనెభిల్ల రాజవదన! 143

చ. భవదురురూపమున్ హృదయ పైరికభాగమునందుఁ జేర్చిక
న్లవవిరిసోసలర్చలిడి కౌతుక మొప్పవచో మధూర్ములన్
వివిధ తరోపహారములు వేగసమర్పణ మాచరించుఁదా
నవిరళ పూజలిట్లహరహంబును జేయుఁజమీమురాంతకా. 144

చ. ఘనశయనీయ పల్లవ నికాయమనోభవ తోమరాశ్మిఁ
దనువొగిఁజేర్చి తక్షతజ తాపమునోర్పుమ సాముసేయుచుం

డనిశముభావిభవ్యభవ దంగజసంగరకేళి నోడకుం
డనుశబరాంబుజేక్షణి దృఢస్థితి శేషసగేంద్రమందిరా. 145

ఉ. పంకజగంధి పుష్పశర బాధనలంగి కృశాంగవల్లియై
కంకణముఖ్య భూషణ నికాయము భారముగాఁదలంచుఁబ
ర్యంకమునందనర్చుకును మాగరుచందన పల్లవంబుల
గ్న్వంకురపాళిగాదలఁచు నాత్మనహర్నిశ మోమురాంతకా! 146

మ. మదనాస్త్రంబులు మాటిమాటికి నిజాత్మం దాఁకుటంజేసిని
పదపద్మంబు లఖండ పజ్రకవచ ప్రాయంబుగాశోభనా
స్పదమౌతావక నామమంత్రమతి నిష్ఠంబూని యబ్బిల్లరా
ఱ్ఱుదతీ రత్న ముగిన్ జపించును గృపం జాపట్టులోకేశ్వరా.

క. విరహోపశమంబునకై
పరభాషలు వినకనొండు బలుకక యిహమున్
మఱచి శబరేంద్రబింబా
ధరిత్రికరణముగ భవత్కథలు వర్ణించున్. 148

ఉ. ఓనలినాక్షయో కరికు లోత్తమరక్షక యోక్తపాబ్ధియో
మానిత తేజ యోదితి కుమారకదంబవిదూర యోమహా
మోనివరేణ్యహృజ్జలజి మత్తమధు వ్రతరూపయంచున
మ్మానవతీ లలామపలు మాఱునినున్ మదిలోఁ దలం చెడిన్. 149

ఆ. చారుహంసిలేని జలజాకరమువోలె
మధురఫలములేని మావివోలె
శాబరేంద్రతనయ సఖ్యమబ్బునినీవి
లానపైభవంబు లాఘవంబు. 150

గీ. కేళిగృహమునఁ జెంచు పూబోఁడితోడ
నతనుశాస్త్ర క్రియాతంత్ర మభ్యసించు
కాలమందునమణిపుత్ర కాచయంబు
వెలయమీమీఁదనించును విరులసోన. 151

క. ననుదిర్య గ్భంతువుగా

మనమునఁ దలఁపంగవలదు మద్విహితోక్తుల్

విని విశ్వసింపఁగాఁదగు

ననుమానము దక్కు వేంకటాచల నిలయా!

152

మ. లలితంబైన యనంగతంత్రజనితో ల్లాసంబుఁగల్పింతు మం
జలావాఙ్మేపుణ చాతురీమధురతల్ జూపట్టుదున్ దూర భూ
ముల యందొప్పు విచిత్రవార్తలెలమిన్ బోధింతుభూమండలే
శులశుద్ధాంత కులాంగనామణులకుం జోద్యంబు రెట్టింపఁగన్ 153

వ. కావున మత్పురాకృత సుకృతఫల విశేషంబునం జేసి భవత్సంద
ర్భనంబు గలిగె, సకల విద్యాప్రావీణ్యంబులుఁ గరతలామలకంబులై
యుండు, విశేషించి చెంచుక్రొమ్మించుబోడి ప్రాణపదంబుగా రాయ
బార చక్రవర్తివని నన్ను మిగులమన్నించుచుండు నది మొదలు
నెన్నుండును మృషాభాషణంబులు వలుకఁ బలికిన కార్యంబు సాధింతు
ననంతకోటి బ్రహ్మాండనాయకుండవైన నీపాద పద్మంబుల సన్నిధి
మము బోంట్లు సేయు కార్య సందానంబు లెంత గొప్ప, గొప్ప
కొంచెంబని విచారింపక నన్నుంబనిగొమ్ము లెమ్ము కాలయాపనంబు
సేయ వలవదు మేఘంబులు మెఱుంగుఁ దీగయుం బోలి, లతాం
తంబును సౌరభంబునుంబలె, గౌరీశంకరుల చందంబున, వాణీ
హరణ్య గర్భుల వడుపున, నితాంత నందకల్యాణ వైభవంబున
నక్కాంతాలికంబు నీవు నన్యోన్య ప్రేమానుబంధబంధురంబుగా
ననుకూల డాంపత్య ధన్యత్వంబు నొందుండని విన్నవించిన. 154

వేంకటేశ్వరుండు చిలుకను గారబించుట

గీ. ఆశుకాన్వయ వార్ధిశశాంకువలనఁ

బ్రాహ్మమైనట్టి వాక్కుధా రసముఁగ్రోలి

ముద్దు మోమునఁ జిటునవ్వు మొలక లెగయు

శేషనగవాసి యాశ్చర్య చిత్తుఁడయ్యె.

155

గీ. ప్రకటితానంద సాంద్రకృపారసంబు

చిలుక చిలుకలరాయని చేధరించి

కుంచియొకలు దగసవరించిదువ్వ
యింపుదళు కొత్తమ్మదుభాష నిట్టులనియె. 156

సీ. పతగలోకేశ నీప్రజ్ఞావిశేషంబు
విసుతింపఁదరమె వాగ్విభుని కైన
ద్విజకులోత్తంప నీదివ్యగుణావళుల్
గొనియాడశక్యమే గుహునికైన
స్మరహయోత్తమనీదు సాహోద్రగరిమంబు
వర్ణింపనగునె గీష్పతికినైన
ఖగవర్య నీదు వా క్యమ్మదుత్వ చాతుర్య
మూహింపవశమె శేషాహికైన

ఆ. విహగనాథనీదు విమలాంతరంగంబు
నరయఁదగునె వజ్ర ధరుని కైన
గానభవదుదార గంభీరవాక్పూర
మతనుతాపవహ్ని కాజ్యమయ్యె. 157

ఉ. ఇశ్వరసంబుఁబోలె శబరేందు ముఖీతిలకంబు భాగ్య ప
ల్లక్షణ రూప విభ్రమ కళాగుణశీల విశేషమిట్లు ప్ర
త్యక్షము దోఁపఁ బల్కఁగ ముదావహమయ్యె మదాత్మనీమ కో
పక్షికులావతంస కనుపండువయ్యె భవత్రుసంగముల్ 158

చ. అతివ రుచిప్రవాహజనితానన పంకజ వాటియందు నం
చిత మధుపాన వంఛితముఁ జెందఁగ మామకదృఢ్మృశింద సం
తతి విహారింప నెంతయు ముదంబునఁ దోఁగె శకుంతమా సదా
గతి గతి నేఁగి తద్విరద గామినిగూర్చుము నేర్పు పెంపునన్. 159

ఉ. చిత్తము పల్లటిల్లె నవశీకృతమయ్యె మదింద్రియాశిమేన్
తత్తరపాటు నొందెఁ గడుదైర్యము దూలె రతీంద్రసాయ
యత్త ధనంజయోగ్ర నిహతావయవ ప్రజ మోహటింపెఁగి
రోత్తమ తచ్చశాంకముఖి నొప్పుగ న్నదీయింపు మింపుగన్ 160

ఆ. అని సృసింహదేవుఁ డానతిచ్చిన శకుం
తాధిపుండు తత్పదాబ్జములకు
ముదముతోడఁమ్రుక్తి ముమ్మాటు వలగొని
వినయవృత్తినంత వీడుకొనియె.

161

ప. ఇట్లజ్ఞగేంద్రుండరిగిన భగేంద్ర వాహనుండు క్రీడాకాంతారంబునం
దేలామిళల్లవలీ నికుంజాంత రైందవ శిలాబాగంబునం దొక్క రమ్య
స్థలంబున విశ్రమించి భిల్ల పల్లవాధరీ సౌందర్యాది గుణంబులు
మనంబునం దలపోయుచుండె నట శకుంతవల్లభుం డక్కటిల
కుంతలి మనోరథంబు సఫలంబు సేయంగంటినని యవ్వనాం
తంబు గ్రమక్రమంబునం గడచి చని సుగంధ గంధ బంధుర
గంధవహా క్రాంతంబైన తదీయ నివాసంబు చేరు సమయంబున. 162

ఉ. ఇంతులతోడఁగూడి శబరేందు ముఖేలిలకంబు కేళి శు
ద్ధాంత మృగాంకరత్నమయ హర్యతలంబున విశ్రమించి యే
కాంతపు గోష్ఠినుండి విహగాధి పురాకకు నెమ్మనంబులో
నెంతయుఁ గోరుచుం దడవదేమిటి కయ్యెనటంచు నెవ్వగన్ 163

ఆ. చెలిమికత్తెలెన కలకంఠి కనక ల
తా లతాంగులెల్లఁ దన్ను బలసి
కొలువఁ గొలుపుదీర్చి చిలుకరాయనిరాక
కరసి చూచుచున్న యవసరమున.

164

క. వామాక్షి కప్పుడంతట
వామాక్షి భుజాకుచోరు వర్ణంబదరెన్
వామాక్షులు మేలన
గ్యామాక్షి ధవక్రత ప్రవర్తన మగుచు.

165

చ. కలువ కటారివీరుఁడు నిగరపువాడి మెఱుంగుటైదు తూ
పుల నడు చక్కి మేల్తరపు మూఁడవ బాణము తుంట వింటనే
ర్పలరఘటించి పొంచి రయ మారఁగ నేసెననం దటాలునం
జిలుకలరాజ రాజముఖి చెంగటఁదోచె మనోహరంబుగన్. 166

శా. జంగల్పచ్చహారంగు చట్టుపలుతాజా డాల్పిసాళించు పి
 ట్టం గన్నండువుగాఁ గనంగనెద నిండఁ మెండుగాఁ గోర్కెలు
 ప్పొంగెం బున్నమరేయి రేవెలుగు రాఁ బొల్పారు దుగ్ధార్థ వో
 ద్రం గత్తుంగతరంగమాలికల నా రాజేవపత్రాక్షికిన్. 167

చిలుక వేంకటేశ్వరు నంగీకారంబు చెంచుకన్యకకుఁ దెలుపుట

ఆ. ముద్దుఁ గులుకఁజెంచు ముద్దు గుమ్మలమిన్న
 ముద్దు చిలుక మోము ముద్దుఁగొనుచు
 ముద్దు పలుకులెలమి ముచ్చటింపఁదొడంగె
 గబ్బి గుబ్బలుబ్బి గగురు పాడువ. 168

గీ. మంగళము వేంకటాచల మందిరునకు
 భద్రమే తన్మహాదాస వర్గమునకు
 డేమమే నీకుఁ గృతకార్యసిద్ధిఁగాంచి
 వచ్చినాడవె గుణధుర్య పక్షివర్య 169

గీ. అతుల ధీనిధియైన యా యండజంబు
 వనిత మనమును సంతోషవనధియందు
 మోహ నిబిడతరంగ సందోహములను
 దూఁగఁజేయుచుననియే మాధుర్య కలన. 170

గీ. మంగళము వేంకటాచల మందిరునకు
 భద్రమును దన్మహాదాస వర్గమునకు
 భవ్యతరమైన కార్య సాఫల్యమయ్యె
 నేమిచప్పుదు నీ భాగ్య మిందువదన. 171

మ. పరమామోదముతోడఁ దావక శుభ ప్రారంభమర్థించి న
 త్వరతంబోయి రమాంగనారమణు హృద్యంబొప్పు దర్శించి నీ
 పరసాందర్య విలాస విభ్రమ కూవర్గం బెఱింగించి త
 త్కరుణా లోకన లబ్ధికార్య ఫుటనాద్యకుండనై వచ్చితి 172

- మ. వనితా నీకును వేంకటేశునకు భావద్వంద్వ మేకేగతిఁ
జన లీలాగృహమందు రేఁబగలు నెంచం గాల మింతేకదా
యని నిర్ణీతము సేయకుండ భవదీయానూన మోహేచ్చ నొం
దిన దాఁక్క మరుకేళినుండెదవు తాదృగ్రాజహంసస్థితి 173
- మ. లలనా నీవును వేంకటేశ్వరుఁడుఁ గ్రీడల్ సల్పు నవ్వేళ మ్రు
చ్చిలు గంధానిలచోరుఁ డిష్టధన మార్జింపంగఁ గేళి నిశాం
■ లసజ్జలక జాలమార్గ గతినంతం జొచ్చి తల్పంబునం
గలయం గ్రుమ్మరుచున్ రతిశ్రమజ సర్థ ర్మౌమ ముక్తావళుల్. 174
- ఉ. అంబుజ పత్రలోచన సితాంబుజ నేత్రునితోడఁ గూడి నీ
వంబుచరాంక సౌఖ్య విభవాంబుధి దేలెడు వేళల సరో
జాంబకధారి దంభకల నాప్తినినుం గెలిపించు చూపులే
యంబకముల్ బొమల్ ధనువునంచిత మోహమె
నారిఁజేయుచున్. 175
- మ. తరుణీ నీకును వేంకటేశునకు నూత్నప్రేమ వాటిల్లు నాఁ
డరవిందాంబక సంగరోరుజనితాయాస శ్రీ మంబింక భా
సుర యంత్రాన్వితతాళ వృతంగరిమన్ శోభిల్లి వీచున్ సుమా
గరు కర్పూర సుగంధబంధురమిళద్గంధా నిలుండెంతయున్ 176
- మ. సరసీజాయతనేత్రీ నీవతఁడు శేషగ్రావ సౌవర్ణ కం
దర దేశంబులఁగూడి యాడెడుతఱిన్ ధారాధరై రమ్మద
స్ఫురణంబంచును మీ తనూవిలనంబుల్ గాంచి గోకర్ణ భు
గ్వర సందోహ మొనర్చు నాట్యములు కేకాద్వానముల్
సేయుచున్ 177
- మ. అరవిందానన నీ వతండతను తంత్రాభ్యాస వృత్తి సుధా
దర చుంబీకృతమైన కాలమున మోదంబందు నేత్రామమ
త్రఱిఁజూడ న్ననుకూల కంజములుగా తద్దొంబవీక్షా నిరం
■ మోహేచ్చఁ జెలంగు వాని కీఁకఁ జింతల్లేవు భావింపఁగ 178
- చ. కమలజగంధి వేంకటనగప్రభుతో శశికాంతవారు కు
టిమకటకంబులం దిరుగు తేవఁగనుంగొను చంచలాసునో

ద్యమగతినొప్పుమీ తనువులం గదరావముగర్జలైరతి
శ్రమజలపచ్చి వర్షమయి రత్నసరుల్ కరకాకలాపమై 179

మ. గరుడారోహణ కేలిమైదివికి నేగంగాంచి మందాకినీ
తరుణాంభోరుహ నేత్ర విచికలఁ బాద్యంబిచ్చి సౌవర్ణ భా
సురపద్మం బులఁ బూజఁజేసి మధువున్ శోభిల్లు ముక్తామణుల్
గురుపూజారతి కాన్కఁజేసి తగ మ్రొక్కుమీకు మోదంబునన్ 180

మ. కలకంఠీ హరికీర్తికల్పకము లోకాలోకముల్ మీఱ ది
వ్యులు జింతింతురు నాత్మలందు దనుజవృహంబునం దారుము
ష్ణశాంభోధి మధించు కాలమునఁ జక్కంబుట్టు భృంగావృతో
జ్జ్వలకల్పద్రుమ మెంచలే కరసింజ్జంద్రియాహీనులై. 181

శా. కాంతాకంఠుని తండ్రి దానమహిమం గద్రూజమర్త్యమరుల్
సంతోషంబునుబొంది యుండఁగని యాస్వత్తేను చింతామణీ
సంతానంబులు చింతనొంది తమభాస్వత్తేజముల్ దూలె నం
చంతన్ వెల్వెలనై మహోపలమునై యచ్చంపువ్రాఁకయ్యడిన్. 182

మ. ధవళాక్ష వివవమ్మ తెల్లెద సమిద్దాత్రిప్థలిల్ ఘోరశా
త్రవరాజన్య కిరీటఘట్టితమ హోద్య ద్రత్నసంఘాత ప
ల్లవముల్ ఖాద్యము సేయుఁజూపె ఫణిశైలశ్రేష్ఠ సంవాసి హ
స్తవహాభీల కృపాణకోకిల ముదంచత్క్రోధ మేపారఁగన్. 183

మ. ఘనసంగ్రామ ధరాట్టహాస దనుజశ్మాపాలకా సు ప్రభం
జనసందోహముఁ గ్రోలుగారుడ మహాశైలేంద్ర సంచారి హ
స్తనటద్వైరవ చండరోషనితోడ్డ మోగ్ర ఖడ్గాహి నూ
తనసంపుల్ల సరోజలోచన శరత్సంపూర్ణ చంద్రాననా. 184

మ. ప్రకటస్పార గదచ్చి దారిధరణీ పాలవ్రజోద్య నృహా
మకుటాగ్రస్థగితోరుహీర కలితశ్మామండలంబై యనిన్
మకరీంద్రాంతకు బాహుదండ మలమిభాసిల్లు సత్కీర్తి బీ
జకలాపంబలికించు రేవగజసంచార శత్రుకోణిలో. 185

మ. వెలచీ వేంకటభర్త కీర్తిలలికల్ వేధోండభాండంబులం
గలయంబర్వినఁ జంద్రశేఖర శశాంక స్వర్గజన్య ధునీ
కలహంసంబుల కంఠ చిహ్నమదరంగ త్రైవల్ ద్రక్తిమం
బులభేదించి కనంగలే కమరరాణ్ముఖ్యల్ బ్రశంసించెడిన్ 186

గీ. నిటలలోచనుపటు జటాపటలినుండి
క్రతుభుజోరగ మనుజుల్ కముల దిరిగి
పతితపావనమూర్తియై వనధిఁజేరు
జాహ్నవీదేవి హరిపదజాతసుమ్ము 187

ఉ. ఆమహనీయమూర్తి భవదన్వయరూప కళావిలాసముల్
మామకవాక్కుదామధుర మంజులపద్మతినేర్పరింపఁగాఁ
దామదిలోఁ గరంగి వెసఁదాలిమిఁదూలి రతీంద్రసాయక
స్తోమశిఖాకలాపహతిఁ జొక్కెనుమీ శరదంబుజాననా. 188

గీ. బాలసేపెట్టి శ్రీమంతురాల వొక్కొ
లలితలవణ్యరూప కళావిభూతి
చారువనలక్ష్మి మాధవస్వామివోలె
సంతసించేసెఁ దత్పుతునంతవాని. 189

సీ. తావకభవ్య సౌందర్య దర్శనలాల
సస్వాంతమేపారి సంభ్రమింప
మనతరానందాశ్రుకణ సిక్తసితపద్మ
దీర్ఘలోచనముల తెలివిగంద
మదనతాప జ్వరోన్మాద కంపితగాత్ర
వల్లరిసుమశయ్య సుల్లసిల్ల
నిశ్వాసభరమున నెఱిదప్పి కసుగందు
పాటలాధరకాంతి పరిడవిల్ల

గీ. నధికచింతా దురంతమోహ ప్రవాహ
పూర నిర్మగ్నఁడయి దరిఁజేరలేక
విముఖుఁడైయున్న ఫణిశాయి విప్రలంభ
భారమేమని వినిపింతుఁ బద్మగంధి. 190

- మ. భటులంగూడక నిల్చు నూరకభయభ్రాంత స్థితింజెందు ను
త్కటకందర్ప శరాగ్ని తప్తఘనచింతాడోలలం దూఁగు దు
ర్లబమూర్తావిపశార్తి గాసిలును లక్ష్మాలక్ష్మముల్ మాను న
క్కట నిష్కారణలీలలన్నగు శరత్కంజాత పత్రేక్షణ 191
- ఉ. సందియమేమిలేదు ఫణిశాయి నిను స్వరియించుభిల్ల సం
క్రందనపుత్రి తచ్చుభకరగ్రహణోత్పవ లీలఁదేలెదా
నందకృతాభిలాషకలన స్థితిఁగాంచెదవమ్మ మున్ రమా
సుందరిఁబోలి భోగములఁజొక్కి వహించెదు వైభవంబునన్ 192
- క. అన్నవలమిన్న కేర్పడ
విన్నపమునరించెఁ జిలుక వినయముతోడన్
మన్ననతో వేంకటవిభు
సన్నిధికింబోయివచ్చు చందము లెల్లన్. 193
- క. కమలా మనోహరుండగు
కమలాక్షు గుణంబులెన్నఁ గమలజగౌరీ
రమణుల కశక్యమగు నో
రమణీమణి తెలుపఁగాఁ దరంబే నాకున్. 194
- గీ. అనశుకస్వామి మధురవాక్యామృతంబు
కర్ణములసోఁకఁ గర్పూరగంధి మాన
సాంబుజాతంబునకు గోచరంబుగాని
మనతరానంద రసపూరమనుభవించి. 195

చెంచుకన్య చిలుక రాయబారంబునకు పంపింపఁ గారబెంచుట

- మ. చతురత్వంబు సుధీజనానుమత సంచారంబు సన్మార్గలో
లతయున్ సమ్యగుపాయ కార్యకృత లీలాసామనస్యంబు సం
తత మేధాకుశలత్వమున్ సుగుణ సత్యజ్ఞాన సంపత్తి నీ
కెతగుం జూపె మనోజ వాహనమణి కీరాన్వయగ్రామణి. 196

చ. వనజభవాభవత్రిదశ వర్గముగానఁగ రాని యజ్ఞనా
ర్థసుఁగని యస్మదీయ విహితంబెఱిగించి శుభైకవార్తఁ దె
చ్చిన పరమోపకారగుణ శీలుఁడ ప్రత్యుపకార మెద్ది సే
యనుగననేరనీకని రయంబున ముద్దిడియెన్ ముదంబునన్. 197

శా. సీతాచిత్తనివాస, వాసవసుతచ్చేదోగ్ర యుగ్రాంశుసం
జాతగ్రావ చరాధిరాజ్యపదవీ సందాన, సందాన వి
ఖ్యాతోద్యత్కరణీవహోద్రి చరహృద్యస్తోత్ర పాదజ్ఞ, య
జ్ఞతాదిత్య శశాంకలోచన ధనుర్బంగ ప్రతాపోదయా. 198

క. సాకేత పురనివాసా
రాకాశశికోటి భాస రమ్యవిహాసా
భీకరదనుజ కదంబా
నేకపరాణ్మదమృగేంద్ర నిబిడోల్లాసా. 199

మాలిని. రవిహృదయ మహామంత్ర ప్రహృష్టాంతరంగా
పవిధరసురమాని వ్రాత చిత్రాజ్ఞభృంగా
వివరపటు నభోద్యర్చిన్న నాగేంద్రబంధా
పవనజక్రత హృద్యద్భవ్య దివ్యప్రబంధా 200

గద్యము

ఇది శ్రీరామచంద్రసాంద్ర కరుణాకలాప వీణాప్రసాదపరిపాక లబ్ధప్రసిద్ధ
కవితావిలాస కలాధురీణ శ్రీమదాపస్తంబసూత్ర శ్రీవత్సగోత్రపవిత్ర
వద్దిపర్తి వేంకటామాత్య పుత్ర సకలసుజనవిధేయ కోనరాజ
నామధేయ ప్రణీతంబైన వేంకటేశ్వరోపాఖ్యానంబను శృంగార
ప్రబంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ వేంకటేశ్వరోపాఖ్యానము

తృతీయాశ్వాసము

- క. శ్రీమద్భద్రమహీభృ
ద్వామా సంగ్రామభీమ దనుజకులేంద్ర
స్తోమవిరామా నుతసు
త్రామా లోకాభిరామ రాఘవరామా 1
- వ. దేవా యవధరింపుము. 2
- గీ. కీరవల్లభు భాషాప్రకారమహిమ
తనదుకర్ణంబులకు రసాయనముగాఁగ
గబ్బిచనుదోయిపులకించె నిబ్బరంపు
మేనురంజిలై నబ్బిల్ల మానవతికి. 3
- చ. జలజదళాయతాక్షుని భుజాలతికాధనువందునం దదు
జ్జ్వలనుగుణంబు శింజినగఁ జారుతనూవిభ వాభిరామమం
జలమయతద్వికాసమురు శోభితబాణముగా గదించి యు
య్యలరులవింటిచోదుకమాలసన నేయఁ దొడంగె నొక్కటన్. 4
- గీ. మాటిమాటికి నవపుష్ప మార్గణములు
చిత్తజాతుండు నిగుడంగఁ జేయుకతన
నురగశయనునిలావణ్య సరసిలోనఁ
జెలఁగిక్రిడించెఁగమలాక్షి చిత్తహంసి. 5

క. వదనాంభోజము వాడంగ
మదించింతవహింపఁ బ్రేమమల్లడిగొనఁగాఁ
బెదవిమై దీఁగకందంగ
మదవతి విరహోగ్నిఁగాలమానము గడిపెన్.

గీ. స్వేదమంతటఁ దనువునఁ జెంగలింప
స్మరశరవృధ మానసం బెఱియఁగంట
నీరునింపుచు బొటప్రేలు నేలవ్రాయు
చుండె మోహోంధయగుచు వేదండగమన.

మ. అలనుండంత నితాంత రోషమునఁ బ్రత్యాలీడుఁడైమండలీ
కృతబాణాననమందు భృంగగుణముం గీలించి పద్మాకుగ
ప్రతతుల్ నెమ్మొయి గాడనొక్కవడి నింపం దచ్చరాగ్నిచ్చట
హరించులించు నుండె నంత సరవిందామోద పెన్వేదనన్.

గీ. కడఁగి విరహజ్వరంబుమై నడరియున్న
వనరుహానన హరికథావనధిఁ దోఁగె
నట్టి విపులవికారగుణాభివృద్ధి
నంతకంతకుఁ బరితాపమతిశయిలై.

మ. మదనానూనశరాగ్ని చేతనిజశుంభ డ్గాత్రలావణ్యముం
జెదరంబాఱకమున్నె శేషగిరివాసిం జెక్కుగీటంగమన్
బెదవిందేనియఁ బ్రేమతోడఁ గొన దోర్మధ్యంబునం గొఁగిలిం
పఁదలంచున్ వికచాబ్జనేత్రి మదిలో భావించి తర్కింపఁగన్. 10

చ. సరసిజ గంధి వక్షమునఁ జల్లని చందనకర్ణమంబు ■
త్తరులోగిఁబూయఁ గట్టెదుటఁ దార్కొని మన్మథుఁడంపవెల్లివే
బఱపఁ దనర్చి చిట్టుడుకుబట్టి తదుద్భవబుద్ధుడాలినా
మెఱసెఁ గుచాగ్రహారముల మేలగుమౌక్తిక జాలమంతటన్. 11

సీ. చంద్రంబుఁబూయదు చంద్రసంకాశాన్య
కల్పముల్ దొడవదు కల్పగాత్రి
రాజీవమంటదు రాజీవలోచన
కనకంబు ముట్టదు కనకనాస

సారంగిఁ బెంపదు సారంగగామిని
మధురసం బానదు మధురబాషి
భువనంబులాడదు భువనైక మోహిని
యాశిఁ బేర్కొనదు మత్తాళివేణి

ఆ. పనికినాడఁబోదు పనితాశిరోరత్న
మలరు బాన్సుజేర దలఘుచరిత
బంధువులఁబిలువదు బంధూకసుమనోష్ఠి
వనజనాభుమీఁది వాంఛఁజేసి. 12

క. మరునకు దయగల దెన్నఁడు
వరునిముఖాబ్జంబుఁజూడ వచ్చుట యెన్నఁ
డరిది యిదియనుచుఁజింతిలెఁ
దరుణీమణి మోహవార్ధి దరియింపంగన్. 13

సీ. సకియ నెయ్యపువయస్యల నిచ్చఁగనుఁగొన
దక్షులంతః చక్షులౌటఁజేసి
సతిచక్రిదర్శన్ త్వవనితాంతప్రేమఁ
బలుమాఱునిదురలోఁ గలవరించు
వనితచింతాంభోనిధిని మునింగి పయోధ
రాగ్రంబులకునించె నశ్రువారి
తరుణికన్నులవింటి దొరకమ్మ పూవుట
మ్ములవేఁడిఁ బాండిమమ్మును వహించెఁ

గీ. బొలఁతి మదికింపుగాదయ్యె భోజనంబు
చెలికి వెగటయ్యె శుకశారికలరవములు
కాంతకరుచయ్యె వల్లకీ గానరసము
నంతకంతకు సంతాపమతిశయిలై. 14

చ. అలజవరాండ్ర మిన్నతలిరాకుల విందులకున్ పలాశియా
చిలుకలపాళికిన్ మధువు జిమ్మనఁ గ్రొలెడి దుర్మదాళి ప
జ్జులకును బాపరావినపుకుత్తుకఁద్రెల్లెడువేఁడి గాలికిన్;
అలరులవింటి దేవరవయాళిహాహళికుల్కియాత్మలోన్. 15

సీ. చతురంగబలసముద్దతివేట కైరమా
 లోలుండివ్వనికిఁ దానేలవచ్చె
 వచ్చిననేమి యవ్వనజాకు భేరికా
 రవమదేమిటికి నాచెపులసోకె
 సోకిన నేమి యాచొప్పుఁ గానఁగఁ గీర
 ముఖ్యనంపఁగనేల బుద్ధివొడమఁ
 బొడమిననంత నెవ్వడినేఁగి మధువైరి
 దివ్యలీలలఁ జిల్కా తెలుపనేల

గీ. తెలుపఁగానంతమాత్రానఁ దిరుపతిశు
 పైమహామోహ విభ్రాంతిఁ బడితినేల
 కటకటా! దైవకృతమెట్లుగడఁగునొక్క
 యంచుఁ బలవించునచ్చెంచు మించుబోడి.

16

సీ. పంకజంబుల పెంపు పగటియందెయటంచు
 ముకురసన్నిభమయ్యె ముద్దు మోము
 నీలోత్పలంబులడాలు రేలనటంచు
 ఘనచకోరపు తీవిఁగనియెద్దట్టి
 గగనంబురీతిఁజూడఁగనభావంబని
 సింహమధ్యంబుగాఁజెందెనడుము
 మదపికంబులసొంపు మధువేళ నెయటంచు
 దరవిలాసంబుగాఁ దనరెగళము

గీ. కలితచంచలకాంతి చంచలమటంచుఁ
 గల్పవృక్ష స్వభావంబుఁ గాంచెమేను;
 అసమశరభిన్నరుచిర రసానులేప
 నమునధవళిమగన్పట్టె రమణి కపుడు.

17

క. ఈకరణిసుందరీమణి
 శ్రీకరమణిమందిరమున సిరికొమరుని బి
 ల్చికాకునొంది డెండం
 బాకులతంబొందియుండె నాసమయమునఁ.

18

మ. తన కెల్లప్పుడు వైరిరాహువని చిత్తంబందుఁగోపించి త
ద్దనసత్వంబుడుపన్న హృద్ధతి బుభుక్ష వ్యాప్తించూలించ నొ
య్యన నవ్వార్త నెఱుంగఁజేయుటకు నయ్యర్కుం డదాక్షిణ్యుడై
యనిలుంగానఁగ నేఁగెనోయన నుదీచ్యస్తానమందెన్ వడి. 19

సీ. లలితరసాల మంజులఫలంబులు మెక్కు
మదకీరసంచార మహిమఁదనరి
బహుతరనవ్యప్రవాళ సంతతిఁజెక్కు
కలకంఠకులనాద కలనఁబొదలి
కలితప్రసూనైక గంధసంకులమాను
మధుకరగీతసంపదలనెనసి
కమనీయకాసార కమలకేళిఁ జెలంగు
కాంచనహంసప్రకాశమంది

గీ. కనకమందారకుందచందనలవంగ
లుంగనారంగసారంగ తుంగమాతు
లుంగముఖ్యవనాంత విలోలవైభ
వంబగుచుఁదోచె వాసంతవాసరంబు

20

మంత్రాః పర్వవము

ఆ. జాతితరులు దక్కు సకలభూజంబులు
సురుచిరముగనొప్పెఁ జూడఁ జూడ
దినదినమున కొక్కు ఘనమైన వాయుగా
నజ్జఁ జేసి ననల గుఱ్ఱబెరసె.

21

సీ. రతిమనోహర సముద్భత చమూరజమనా
ఘనసారతరువరాగము దనర్చె
ననవింటి పాదుషా ఘనతోమరములనాఁ
దతకేతకీగర్భ దళములమరె
ననమాయుధునియశో విసరాంకురములనా
రమణీయకుందకోరకము లలరెఁ

గరువలి లేరిదేవర చామరములనా
(ద్రాక్షగుళుచ్చ) విలాస మెసంగె

గీ. శంబరవిరోధి భేరికా శంఖమురజ
ఘంటికాతాళముఖనాద కలితమనంగ
మత్తపికశారికాకీర మధుపబద్ధి
కలరవంబుల కలకలంబులు జెలంగె. 22

గీ. విరహుల గలంచరతిమనోహరుండు పాలవి
యించువిల్వించి యాత్మ (గ్రోధించి మౌర్వి
చంచదురుసాయకములు సందించునోజు
దన రెసితనవ్యదీర్ఘ కుందప్రజంబు. 23

గీ. వనరమాసతి మధుమాస వరునిఁగూడ
వేడ్కనేయంగఁ బొడమెడు విపులతాప
వహ్నిఁ జల్లార్చఁ జేలులుంచు ప్రకటమైన
ముత్తియపుఁబేరులన మల్లెముగ్గ లమరె. 24

సీ. చిగురాకుఁ గొరికిన యొగరువో గొజ్జంగి
నీటనాలుకలుంచ నిగుడుఁ గొన్ని,
వెన జీడిపండులు మెసవిన పొగరువో
బింబికారసమానఁ బెనఁగుఁ గొన్ని,
ముక్కులఁ బాముల మెక్కిన విసము వో
నమృతంబుఁ గ్రోలంగ నరుగుఁ గొన్ని,
భ్రమచేతఁ గనకంబు పజ్జనేఁగినకందు
బోవంగ మల్లెలఁ బొరలుఁ గొన్ని,

గీ. పిక శుకమయూర మధుకర నికర మెలమిఁ
గూడి తమతమ విరసంపు జాడలెల్ల
వల్లభల కేర్పరించుచు నుల్లసెల్లు
నతి మనోహరమైన వనాంతరమున 25

- చ. కలువకటారిరాజు కలకంఠమధువ్రతకీరశారికా
కలరవ బుద్ధి సద్బటనికాయముఁగూడి వసంతమంత్రితన్
గొలువఁవఁగఁ బాంధవైరులను గొట్టి తదీయమనోధనంపురా
సులుదగ నిల్పెనోయనఁగ శోభిలుఁ బుష్పిత హేమభూజముల్. 26
- ఉ. గుంపులు గట్టి గంధతరు కోటరసములువట్టి సారభం
బింపెనయంగ దొట్టి భుజగేంద్రరథస్థలి మెట్టివేడ్కఁదో
రంపురసాలశాఖలఁ దిరంబుగ డోలలుగట్టి భూమిపై
సాంపెనలారఁ బూలురులఁ జుట్టి చరించు సమీరమామనిన్. 27
- చ. సారిదిని నూటయొక్కగతిఁ జుట్టి వియన్నది చెంతవట్టి భో
జ్యరతిమృణాళజాలములు చక్కఁగఁ దున్నులు గొట్టి పాట్టల
న్నురువడిఁ బెట్టి వీచికల నోలలు గట్టి సరోవరంబులం
బరువులు వెట్టి హంసములు భాసురలీల నటించునామనిన్. 28
- గీ. అంగభవుఁడేయు నిందీవరాంబకములు
చన్నఁగవ దొట్టుటయుఁ బాంధసతివిధమున
మహితకోమల దళభాద్యమత్తపైక
కలితమైనట్టి మాతమక్కానఁబోలిచె. 29
- సీ. బహుకేతకీనవ పల్లవంబులు దినఁ
బోయి కో కో యనిపోవు కొన్ని
తత్పుమాంచిత మధుద్రవ మారగించంగఁ
బోయి జంజమ్మని పోవుకొన్ని
తత్పులాపేక్ష చేతను నందుఁ జేరంగఁ
బోయి రామాయని పోవుకొన్ని
తద్దీర్ఘ పత్రగంధవహాశనుల మెక్కఁ
బోయి కేకాయని పోవుకొన్ని
- గీ. మత్తకోకిల మధుకర మదనహయ మ
యూరములు సంభ్రమత సహకారపరసి
జాత సద్భింబికాసర్ప సహజభుక్తిఁ
జెంది వర్తించు నవ్వనసీమయందు. 30

సీ. చెలువైన పన్నీటి చిఱుచెమ్మటలుగ్రమ్మఁ
 గనకాంబరపు రంగులెనయుమండ
 గండుతేఁటిమిటారి కలికి చూపులువ్రాలఁ
 గమ్మ పువ్వులతావిఘమ్ము రనఁగ
 బింబికాధరరుచి పెంపు వే తూలంగ
 రహిఁ జిల్కపల్కుల రవమునడలఁ
 దీరైన కస్తూరి తిలకంబు చెదరంగఁ
 గడుమంగజరీస్తన గంధమురులఁ

గీ. జారుతరకుందమౌక్తిక సరులుచింద
 ఘనలతోరు భుజోప గూహన మెసంగ
 వనరమాపల్లవాధరి ననకటారి
 దొర దుర మొనర్చె మాధవ వరునిఁగూడి. 31

సీ. ఘననికుంజము కేలి కామందిరముగాఁగ
 వాలుఁగొమ్మలు కిటికీలుగాఁగఁ
 జెలువంపుఁ దలిరుటాకులగుంపు పొన్నగాఁ
 బరువంపు విరులు చప్పురము గాఁగఁ
 దెలిమొగ్గగములు ముత్తెయపుజాలరులుగా
 భసలంబులగరుధూపములు గాఁగ
 మెఱుఁగారు దళములు మించుటద్దములుగా
 వలపుఁ బుప్పొడిగందపొడియుఁగాఁగఁ

గీ. గోకిలమయూరశారికా కూజితంబు
 మణితశబ్దంబుగా లతల్ మగువపిండు
 గాఁగనొప్పారి వనరమాకాంతయపుఁడు
 వివిధరీతులఁ జెలఁగె మాధవునిఁగూడి. 32

క. అట్టివసంతపు వేళం
 బుట్టిన మోహాంధకారమున మోహన దా
 నిట్టట్టుఁ దెలియనేరక
 దట్టపు మరువెట్టమనము దల్లడపెట్టన్. 33

- క. కనకలతాకలకంఠీ
 కనకాంగులఁ గన్మోఱంగి క్రన్నన నిజకా
 ననవాటిఁ జేరి మోహన
 ననవిల్చుని గాఢ మోహనవికారమునన్.
- సీ. కమనీయ తనునవ్య కనకసుగంధంబు
 గండుఁదేఁటుల మనోగర్వముడువ
 సురుచిరతరవక్త్ర ఖరగంధవాహంబు
 పుష్ప గుచ్ఛ చ్చాయ పాంకమణఁవఁ
 జటుల తాపస్వేదజలకణా సారంబు
 రాయంచకొదమలఁ బాయనొత్త
 దశన వాసోరుణో ద్యుత్రభాపటలంబు
 కువలయంబుల కాంతిఁగొల్లలాడఁ
- గీ. గమ్ర కంకణ మంజీర కాంచికాని
 బద్ధమంటా నినాదంబు బిడ్డికీర
 శారి కలకంఠ కులములఁ బాఱఁదోలఁ
 జేయుచు నెలంత వనవీధిఁ జేరెనంత.

- మోహన విరహవేదనచే వనంబున కేఁగుట -

- సీ. మందానిలోదూత మహితోప వన నవ్య
 కర్పూరరజముష్ణైఁ గలయనలఁడు
 ఘనకంట కారణ్య గమనశ్రమాంబుపుల్
 కడురక్తఁ బన్నీటఁగడగఁదిపురు
 విరహభారానల వేదనఁదనుపల్లి
 కలఁగఁగెందమ్మి క్రేగంట నడ్డు
 మలయాచలేంద్ర శీతల వాతపోతమ్ము
 లొలయ నిట్టూర్పులు వెలపఁదనరుఁ
- గీ. గలిత కలకంఠకులనీల కంఠకంఠ
 కలరవం బాలకించును గర్జయుగళిఁ
 బంచశరధూత పంభూత పంచకములఁ
 దత్తదుచితస్థలంబులఁ దార్చుకరణి.

క. ఇక్కరణి బాలికామణి
యక్కానన సీమయందు నలసి సాలసి పెం
పెక్కెడు పున్నాగముకడఁ
జక్కనఁ గూర్పుండి యున్న సమయమునందున్. 37

అంత నెలంత లమ్మణి గుహంతర మందుఁగనంగలేక య
త్యంత విషాదమంది శబరాంబుజపత్ర విశాలనేత్రి యే
చెంతకు నేఁగెనోయని వచించుచుఁగేళిపనాంతవీధి న
క్కాంతలువోయి కాంచిరి చొకారపుటన్నులమిన్న నొక్కడన్. 38

క. కనుఁగొని కలకంఠీముఖ
కనకాంగులు జాలినొంది కటకటఁ బడియో
వనితామణి వనితావనిఁ
జనుదెంతురె యింతులొంటి సాహసవృత్తిన్. 39

గీ. కొమ్మలకునింత బిగి దగదమ్మముద్ద
రాలపు గదమ్మ లేవమ్మ రాఁగదమ్మ
కమ్మ విలుకాని యమ్మల కుమ్మలించి
మమ్మ దిగనాడి యేఁగుటర్లమ్మటమ్మ. 40

క. అనిబహువిధ భాషణముల
వనజాక్షులనూనయింప వారనితాపం
బున సన్నుమిన్న క్రన్నన
ననవింటి వజీరు ధాటి నాటిన కతనన్. 41

సీ. సంహితేయ భుజంగ సంహారి చంక్రాంక
భానువంశ ప్రదీ పా యటుంచుఁ
జండికా హృదయేశ చాప దండ విఖండ
ఘనసాంక వామోద గాత్రయసుచుఁ
గాంచనశైల సంకాశ ధైర్యవరేణ్య
భద్ర భూధర దివ్య భవనయసుచు
ధైర్యపంక నిదాఘ తపనకోటి విలాస
రావణాటోప విరామయసుచు

- గీ. యుగళవని నగఁ గలకంఠి మగువయుకలె
రాజవదన త్రిలోకాభిరామ హేమ
నాశికాంకుశ రేఖావిలాస పాణి
కాదు పోవచ్చు ననిపల్కె మోదమనఁగ. 45
- మ. వనజాతేక్షణ చూచితే పికము నీభాషామృతవ్యాప్తి పెం
పెనయంబూని మితోక్తియై నెగడి గేహచ్చల్ దిగంద్రోచి స
ద్వస సంచారమునొంది ఘోరమునియై వర్తింపనెల్లబృడిన్
ఘనవాక్యగ్రహణార్థ కల్పన వివేకంబుల్ ఫలాశాశికిన్. 46
- గీ. మహిత గోమేధికపుఁగాంతి మధురసంబ
టంచుఁ జనివ్రాలు నశిఁగంటె మించుబోఁడి
రహివసంతుని చీనాంబరంపుఁ దొగరు
తళుకుఁ బెట్టియ రోహంపు దాళమనఁగ. 47
- గీ. ఆగమాంతప్రవర్తియై యాత్మ దివ్య
చక్షు లరయుచు సంతర శాఖద్రీలు
రాజ శుకయోగిఁ జూచితే రాజవదన
ఫలవిఫలకారికబ్బునే భాగ్యగరిమ. 48
- క. తుమ్మెద చెలిగాఁ గొండొక
తుమ్మెద చెలిఁ గూడఁ జూడఁ దొయ్యలిగన ని
క్కమ్ముగఁ దియ్యనయగు బల్
గొమ్మల వ ర్తింప మారు గుణములుగావే. 49
- చ. సరసఫలోప భంగనిజచంచు గళద్రసమన్న కమ్మయ
త్తరువోగిఁ దాల్చియున్ వనధి దాఁటి శుకార్కుఁడు దెచ్చి యిచ్చినన్
మరుదవనీశ్వరుండు గొని మారుసువర్ణసుమంబు లిచ్చెన్
కరమనురక్తి నన్నగతిఁ గాంతకనుంగొను పూలు రాలెడిన్. 50
- ఉ. దారుపు లేర్చి మానపు లుదగ్రతఁబేర్చి హసంతులందు నం
గారములన్ దహించి హిమకాలముఁ బుచ్చి తదీయ శేషముం
బాఱఁగ వైవఁ జైత్రమునఁ బ్రాణసమీరములంటివ్రాకులం
దారెననంగఁ దుమ్మెదలు దాఁటుచుఁగేరెడుఁజూచితే నఖి. 51

సీ. తిలకంబుఁ గనియె మంజులవాణి యొక్కర్తు
 కనకంబు నెదిరించెఁ గలికి యొర్తు
 కేసరంబుమధించెఁ గీరవాణి యొకర్తు
 పొన్నగున్ననునవ్వెఁ బొలఁతి యొర్తు
 సురసాలమడఁచె బంభరవేణి యొక్కర్తు
 కర్ణికారముఁ బల్కెఁగాంత యొర్తు
 కంకేళిఁదన్న చొక్కపుమిటారి యొకర్తు
 సురపొన్న నంటె సుందరియొకర్తు

గీ. క్రోవి ననలంబుఁ జిలికించెఁ గొమ్మయొర్తు;
 అలఘు ప్రేంఖణమునఁ బాడె నబల యొర్తు;
 ఇంద్ర భూజముకడ నూర్చె నింతియొర్తు;
 ఇట్లు దోహదములఁజేసి రిందుముఖులు. 52

క. వనితా లలామలీగతి
 వనితామణికపుడు చారువన విభవము నొ
 య్యనఁదెల్పి పుష్పహరణం
 బున కుద్యోగించి చిత్తముల ముద మొదవన్. 53

సీ. అంబుజాంబకుని ముత్యపుటిండులని మల్లె
 తోరంపు టీరముల్ దూఱితూఱి
 పచ్చవిల్తుని పచ్చ రచ్చపల్లనిగుఱ్ఱ
 మావిజౌంపంబుల మసలిమసలి
 కమలాతనూజ చెంగావిడేరాలని
 కింశుకంబులపొంతఁ గేరికేరి
 శుకహయోత్తంసు నేనికగున్న లనఁబొన్న
 పొదరిండ్లలోపలఁ బొంచిపొంచి

గీ. కంతుశుద్ధాంత భండ నికాయములని
 కాంచననికుంజ వాటికల్ గాంచికాంచి
 సరసమంజులమధుర వాక్పతురలగుచుఁ
 జెలులు పుష్పాపవయ కేళి సలిపిరపుడు. 54

- గీ. గుఱ్ఱలేమావి నేరేడుఁ గూడియున్న
భాసురంబైన నవజాంబు వంబుఁజూచి
కోకిల శిరంబుఁగనుఁగొని కువలయాశీ
ద్రుంచఁబోనది కేలిపురంచుఁగొఱకె. 55
- సీ. చెలువంపు లే మావి చివురుటాకులు మేయు
కలకంఠ కులకంఠ కలకలంబు
సురుచిర మల్లికానుమ మరందంబాను
భాస్వ దిందిందిరనిస్వనంబుఁ
బరిపక్వమగు బింబఫలరసావళిఁగ్రోలు
కలికిరాచిలుకల కిలకిలంబుఁ
గడిదేరి పెనుపాపకవణంబుఁ గడుమెక్కు
ఘననీలకంఠ కేకారవంబుఁ
- గీ. జందనాచల సంచాత మందపవన
గళిత కర్పూర కదలికా దళపరాగ
పౌరభాక్రాంతమగు భవచ్చారు కేలి
వనము నందెంత చిత్రమో కనులతాంగి 56
- గీ. ఘనరసాల కింశుకములు గలసియున్న
చారు పాలాశముకుళంబు మాఱుగాఁగ
రా చిలుక ముక్కుపైఁ గేలు రమణిబహు
నది కరాంగుళి మణి ఫలంబనుచుఁగొఱకె. 57
- ఉ. కాంచనగంధి యొర్తు సహకార మహీరుహపల్లవంబు వే
ద్రెంచి పరీక్షఁజేసి జగతింబడవైచె మృదుత్వవైభవో
దంచిత మౌనిజోఙ్ఘ్రల కరాభతనోందు నటంచులీల జో
డించెయు సాటిఁబోలమిని డెందమునన్ నిరసించెనోయనన్. 58
- మ. అతివల్ కాననపాలి దోహద మతి వ్యాస క్తిమైఁ జేయఁగా
నతసీపాదపజాతకోరక నికాయంబొప్పడిం బ్రోడవం
చితహస్తాంచిత వల్లకిలతల ప్రాచీనోక్తి వైచిత్ర్య ప
ద్ధతిఁ బ్రసాదించు వరాళికిన్ దిగునముద్యద్బుంగ జాలంబనన్. 59

మ. జలజాతాక్షి నిరీక్షసేయుమదిగో చంచత్తమాల ద్రుమో
జ్జ్వలకుంజస్థలిఁబొల్పు పాటలగుళుచ్చంబుల్ భవచ్చారు వృ
త్తలసత్తీన పయోధరోన్నతి నిజాత్మంగాంచియుం దత్ప్రభా
వళికేందూలి రథాంగముల్ జని తమిన్ వర్తించెన్ నాఁగడున్. 60

ఉ. ఈకరణిన్ విరోలగతి నింపలరందలి రాకు బొండ్లు నా
నాకుసుమాళినయ్యుతవనస్థలిఁ గేళియొనర్చి మంజుల
శ్రీకర వాక్యమత్కృతులు జెన్నలరాఁగఁ జూచు వేడ్కమై
నాకమలాపుఁడుత్కృళిక నంబరమధ్యమునందునిల్చినన్. 61

గీ. అబలలీరీతిఁ బుష్పాపహరణ కేళిఁ
దేలి మధ్యందినాతపదీప్తి నలసి
సాలసి వడదాఁకి చందనాచలసమీర
మిళిత శీతల జలకేళి నలుప నలరి. 62

మోహన చెలికత్తెంతో జంకేకనల్లుట

సీ. భాసురసంపుల్ల పంకేరుహానన
రమణీయరాజమరాళగమన
మదరథాంగపతంగ మహితవక్షో జాత
వరమధుమాధుర్య వాక్సమేత
నిరువమానవిశేష నీరోత్పలామోద
కోమలాయత బాల కూర్మపాద
ఘనతరాభంగభంగ త్రయీవళి భాస
కమనీయ నతనాభికావీలాస

గీ. భద్ర హల్లక పాణి శైవాలవేణి
భసళరోచన బీసభుజావల్లియుగుచు
బాలగతినొప్పు నొక సరసీలలామ
నెదుటఁబొడగాంచిరందు రాకేందుముఖులు. 63

ఆ. సరసినాడఁగోరి శంపాలతాంగులు
సురభి కుసుమ గంధ పరికరములు
చారుమృదుల పల్ల సంపుటంబులఁజుట్టి
భద్రగతుల మీఱి బంతిఁగట్టి

64

సీ. మల్లెపూపాదరిండ్ల మాటునన్ జనినొక్క
కలకంఠి తనువల్లి కందకుండఁ
జిగురాకుఁ గొమ్మచాటుగఁజేసి నొకలేమ
చెక్కుబద్దము లెండఁ జిలీలకుండ
ననదేనెవాఁక పట్టనుదారె నొకబాల
చరణాబ్జములు వెట్టఁ బొరయకుండఁ
జారుగంధ ద్రుమచ్ఛాయలఁ జనినొక్క
మగువ తృష్ణావృధ నొగలుకుండ

గీ. విమల శశికాంత సోపాన వీధినలరు
సారకర్పూర సహకార సరళనారి
కేళపున్నాగ పూగ వనాశిసహిత
సరసి సంభోవిహారంబు సలుపఁగోరి.

65

సీ. పాకాంతకస్వర్గ పట్టణంబును బోలె
ఘనతరామృత రసోత్కృతిత మగుచు
ధననాయకుని నిజాంతఃపురంబును బోలె
వరపద్మశంఖ సంభరితమగుచు
రమణీయతర పుష్కరస్థలంబునుబోలె
రాజహంసప్రభా రమ్యమగుచు
భారతీమృదుపాణి పల్లవంబునుబోలె
పటుతరకచ్చవీ భాసమగుచు

గీ. గగన కేశుని కైలాస నగముఁబోలె
భద్ర భృంగీవినాయక ప్రకటమగున
టంచు మదినించి చెంచురామించు బోండ్లు
సారకాసారతీరంబుఁ జేరిరంత.

66

- ఉ. చారుసరోవిహారములునల్పి రతీశ్వరుఁ బూజనీయఁగ
న్నారఁగఁగందు మింకనియనర్థమణి ప్థగిలైకభూషణ
చ్చారతినూడ్చి చెంగలువచాయ నిగారపు జిల్కాపాపడల్
వారకగట్టి శృంగములు వట్టి సరస్వతిముట్టి దిట్టతన్. 67
- ఉ. అంబుజగంధు లిందుమణిహోటక హృద్యములైనమెట్లు నె
య్యంబుగ నట్లడిగ్గ విమలాంబువులందుఁ బయోధరంబు లం
దంబుగఁదోచ మేల్పసిఁడి తామర మొగ్గలటంచుఁ గోయఁబో
వం బరిహాస కేళినగఁ బ్రౌఢసతీమణియొర్పు చెంగలఁ. 68
- చ. చెలియలు బంతిగట్టుకొని చిన్నునగ్రోవులు కేలఁబూని యు
జ్జ్వలపద జంఘజానుయుగసక్తి నితంబవలగ్ననాభికా
కలితపయోధరాంస భుజకంఠరదఘ్నముగాఁగఁగేళి ని
ర్మలసరసీజలంబుల సమంచిత వైఖరి డిగ్గిలోలతఁ. 69
- క. లలితంబగు దోయిశ్చను
జలములపై కెగురఁజిమ్ముజాడ నులింపం
గలశాఖ్తిఁ జంద్రుపాడుపున
విలసిత కల్లోలసమితి విన్నంటుగతిఁ. 70
- క. అన్నుల కుచగిరి నిహతుల
భిన్నాభిన్నోర్మియగుచు భీకరవృత్తిం
గన్నజ్జఱ జేసెఁ గొలననఁ
జెన్నగు రక్తాంబుజములు శీఘ్రతవిరిసెఁ. 71
- ఉ. కప్పురగంధులొక్కమొగిఁ గాంచన పంకజరాగనాళముల్
దప్పకబూని యొండొరులఁదార్కొని నిద్దపు మోము దమ్ములం
దప్పులుగుప్పుచు మధువు లానెడు తేఁటుల రొప్పుచు పేరుల్
జిప్పిలు చారుపద్మములుచే నెడలింపుచు నోలలాడుచుఁ. 72
- సీ. వనజాయతాక్షి బంభరకులాలికకుల్కి
కాంచన సుమనానకడఁ జెలంగెఁ
గిసలాంఘ్ర మత్తకోకిలకంఠికఁ దొలంగి
శ్రీరామతనువల్లి చెంతఁజేరెఁ

బరిపక్వబించికాధరి శుకోక్తికినోడి
 పాంకవగంధి పజ్జనువసించె
 ఖగసన్నిభాక్షి చక్రపయోధరికిఁదూలి
 చంద్రికానిభహాస సరసనిలివెఁ

గీ. గలితకర్పూర కస్తూరికాసుగంధ
 కుంకుమాగురు హోరిద్రపంకలిప్త
 చారుతర దేహసౌరభాంచద్విలోల
 కేళికాసార జలకేళిఁ దేలునపుడు.

73

క. క్రొన్నన విల్లునియేనిక
 గున్నలవలె జలములందు గుభులుగుభులబం
 చన్నెలఁత లోలలాడిరి
 విన్నేట నిలింపనతుల విధముందోచన్

74

శా. ఆలీలావతు లోలలాడిరి మనోహ్లాదంబుగా నీరముల్
 గేలంజిమ్మి తటాలునన్ మునిఁగి శు క్తీవ్రాతముల్ డుల్చి ము
 త్యాలింపారఁగ కంకణావళుల నొయ్యంగూర్చి శృంగంబులన్
 వాలాయంబుగఁదార్చి యిందోరులపై వైనిండఁజల్కించుచున్. 75

నీ. శశిముఖీ కుచకుంభ సారకుంకుమగంధ
 మిళదంబుసిక్తయ్యె మెరసెనొకతె
 బాలికాకరముక్త పద్మ కైరవరజః
 పటలప్రయుక్తయ్యె పరగెనొకతె
 లలనాజనార్చితోజ్జ్వలనల స్థితమన్
 హరగాత్రవల్లియ్యె యలరెనొకతె
 కాంచనసుమనాసికా సమాహితనీల
 కుముదప్రకాశయ్యె యమరెనొకతె

గీ. కాంతలెల్లరు సంత్రమాక్రాంతలై స
 రోంతరాళ మరాళ మదాళిజాల
 బాలసారసవాచా విశాలవిభవ
 మలరఁ గనుఁగొంచు దరిఁజేరిరంతనంత.

76

- క. పులుగడిగిన ననవిల్తుని
ములుకులవలె జలములాడి ముకు రాస్యలు చెం
గలువ కొలంకును వెడలిరి
జలధిఁ బొడమునప్పురసల చందము దోఁపన్. 77
- మ. వరవక్షీరుహ చక్రముల్ నొగల భాస్వద్వేణికా మత్తబం
భరముల్ దూలవళిత్ర యోర్ములురులన్ వక్రబ్జ శోభాపరం
పరలుంగంద నరోవరంబలరె నప్పద్మాక్షు లేతేరఁగా
సురతాంతస్థితి వారసుందరిగతిం జూపట్టి చిత్రంబుగన్. 78
- గీ. రాజబింబాస్య లాఠ్రాంబరములు విడిచి
వలపు చెంగల్వకావిచెల్వలుధరించి
తేజరిల్లిరి వాసంత దివసవేళఁ
గలయఁబూసిన కింశుకంబుల విధమున. 79
- చ. జలరుహగంధి కచ్చెలులు చక్కఁగఁ బెన్నరులందఱార్చి యు
జ్జ్వలసుమగుచ్చముల్ దురిమి చారుమణీమయ దివ్యభూషణా
వళులు ఘటించి గంధముజవాదిమ్మగీమద కర్ణమంబుమైఁ
గలయ నలంది ఫాలఫలకంబునఁ దిల్కముఁ దీర్చిరింపుగఁగఁ 80
- నీ. బహుల పల్లవ ఖాద్య పరభృతవ్రాతంబు
భవ్యనీలగవాక్షి పాళిఁదెలుప
లలితపత్రశ్రేణికలఁ జారుననదేనె
యంత్రధారాధారి యపుసుఁబెనుప
ఫలరసంబాను జిల్కల కల్కి పల్కులు
కలిత విద్యాప్రసంగంబు నెరపఁ
జారు దీర్ఘ విశాల శాఖకలాపంబు
కల్యాణగేహ వైఖరి నెసంగ
- గీ. భసల జాలంబు లగరు ధూపములు గాఁగ
విహగనాదంబు సంగీతవిధము దోఁపఁ
జైత్రుఁడోలగ ముండు నాష్టాన మనఁగఁ
బరఁగు నొక బాలసహకార పాదపంబు. 81

శ. ఆవాసపురి మూలభాగమున రమ్యంబొప్పు గొట్టంగిరేఁ
బావున్నీట పెదించి కూర్చునవకర్పూరుపు బల్లివ్విపైఁ
బావుంబామవమర్చి యందు ~~పా~~ పుల్లొడ్డ మధ్యస్థలిన్
శ్రీ వత్సాంకక కమ్మకమ్మరి వాగింజిత్రించి చిత్రంబుగఁ 82

చ. తిరముగ వామవీరి విరతీరమణన్ మధు మంత్రి ముంగిటన్
సరసను బ్రగ్గడై వెగడు వంద్రుని కల్మతి వారు వంబునై
మెఱపెడు చిల్క వెంగట వమేయ భటోత్తములైన శారికా
మరు దలికేలికిపాయపిక మండలి నిల్చిరి మట్టువారఁగఁ. 83

క. ~~క~~ కరణి భక్తి గణగఁగ
వాకమలాస్త్రవకు మంగళవార విధుల్
ప్రాకటముగఁగ వొనరిచి
రాకేందు నిభావ్యంపుడు య్యాక్షుంధో. 84

పీ. ధావంబు త్రిజగ దంతర్యామితవయున
~~కావసము~~ లంఠింజయుధునకు
వమలాక్ష్యమంబుజాతాక్ష వందమునకుఁ
బాద్యంబు పికబద్ధి సరిపుతునకు
నభిషేకమంభోరు హోయోత్కానకుఁ
బుచ్చింజలులు జగన్మోహమనకుఁ
జందనంబిందిరా మందరీ మాతకి
ధూపంబు పుండ్రేకు వాపునకుమ

గీ. దీపమల కమ్మకరువలి తేరు దొరకు
మధుసల రహోహారంబు మధువళునకు
మహిత కర్పూర వీటి యామదవమూర్తి
కంచు నవ్వుంవలాకు లర్చించిరపుడు. 85

గీ. మదన మన్మథు మధువళ మవపిజాత
మధువిదారికుమారక మధుకరగుణ
~~మిందుమమూర్తి రిత మా గూడమూర్తి~~
మకర కేతవ యమమ వమన్మరించి 86

చ. నలినభవుండు సర్వభువనంబులు గెల్వమటంచువీకు
ములునయిదెంచి యిచ్చినసముద్ధతివే జగదేకవిక్రమా
జ్ఞులుండవుగాన మూడింట ధ్రువంబుగ ముజ్జగముల్ జయించు న
త్యలఘుబలుండవీవు కుసుమాయుధ మాకునుతించశక్యమే. 87

గీ. ధర్మగుణములు బాని మాధవహితోక్తి
చేజెలంగును ద్విజరాజ సేవగాంచి
ఘనశుకాలస మాధుర్య కలనఁబొదలు
నట్టిమేటివి నినుఁగొల్పు మంబుజాస్త్ర. 88

ఉ. పంగిణి వింటనీవునలిసింజనిఁగూర్చి మమాంబకంబులే
యంగమకీంచుమాత్ర చతురాసన శంకర చక్రపాణు లా
త్మంగడు నుల్కి శారద సుమంగమలా రమణిన్ సతంబు నా
లింగితులై నిజాంగముల లీలధరించిరి నేర్పుమీఱఁగన్. 89

ఉ. అంబుచరాంక దివ్యకుసుమాయుధ మాచెలివెంచిమాడు
వ్యాంబుజగంధి నీలకుముదాక్షి వవస్రియ కంఠకంఠి రో
దంబు సముజ్జ్వ లాలక కళానిధి బింబసమంచితాస్య ని
శ్చంబుగఁజ్రోవుమంచుఁ గలకంఠిముఖాంగనలిట్లు వేడఁగన్. 90

నీ. చిలుక సామ్రాజి లేలేలేరిపై నెక్కి
పుండ్రేకు కోదండమును జెలంగ
మధుకర శింజినీ మహిమ జెన్నారంగఁ
గలువ కెందమ్మి ముల్కలు వెలుంగ
వర వసంతామాత్య వర్గంబులేతేర
బ్ధికోకిల శారి భటులుగొలువఁ
గవగూడి రాజహంస వతంసలోప్పార
దండపుష్కర చర ధ్వజముగ్రాల

గీ. సరస ద్విజరాజమంత్ర నిస్సనముఁజెలంగ
దండు వెడలె నముద్గండ చండరుక్తి
దండిమై పాంధజన వైరిమండలంబు
గండడఁసఁ గంతుభూతలా ఖండలుండు.

చం. చిగురుకలారిజోదు బలుసింగిణి వింటమెఱుంగు వాడిలేఁ
దొగవిరిముల్కలంత మెయిందూఱఁగనించి పిసాళితమ్మి క్రొం
జిగిలిగి మొగ్గ సోఁగ వలిసిబైపు గుబ్బలు బాఱఁజమ్మి గే
దఁగి మనురేకు బాకున నెదందగఁ గ్రుచ్చి లతాంగి నొంచినన్. 9

పీ. కడురంతు పేయుచుఁ గదిసి వసంతుండు
విరజాజి పూఁబోడి పరువముడిసి
వేడివెన్నెలవిగ్గు వెదజల్లి రేతేఁడు
పంకేరుహాసన పసహరించెఁ
గిలకిలలాడు రాచిలుకల తండంబు
బింబికాధరి నిగారంబడంచెఁ
గండ్లెఱ్ఱఁజేయుచు గండుకోయిలగుంపు
కిసలాంఘ్రునవకంపు మిసిమిఁజెఱుంచె

గీ. జటుల కలకలరోష నిస్వనములువిలియ
మలయ పవమాన మధుపాయి మదమయూర
కలరవ మరాళ శారికా కులములెలమి
మంజాభాషిణి జంకించి మసలెనపుడు. 93

ఉ. ఈకరణిన్ లతాంతశరుండిందు నిభాననగాసిసేయఁ జే
కాకుమజెంది మైమఱచి కంపమునొంది కడంకఁ దూలి యు
ద్రేకము మాని భూమిపయిఁ ద్రెచ్చెవనస్థలిమత్త భీకరా
నేకప మండలేశ కరవీర భుజంగమవల్లి కైవడిన్. 94

ఉ. అయ్యడఁ దత్పతీమణులు హాయనిపాయని వేడ్కఁజెంచురా
తొయ్యలిచెంతఁ జేరి వగతోమనమేగలి బుజ్జగింతు మే
దయ్యము వేడుకొంద, ముచితస్థితులేగఱిఁ జేయువారమే
దియ్యలివేణి కేర్పరువ మేమిటలగ్గగు నంచునెంచుచున్. 95

పీ. గమన కుంజరభయశ్రమ నొందునాచికా
పనజాతమునఁ జంద్రమునుపరాదు
పక్షోజవక్ర సాధ్యసి వీలరోమాహి
యందు మగంధంబలంద రాదు

విరహభారవల పరితప్తకువకుంభ
ములఁ బట్టి రాంబువుల్ జనుకరాదు
వాసికాకవక భిన్నవిరోధ పారంగ
ములపైవి గేవరుల్ మువవరాదు

గీ. కలికాదామోచ బాణవిర్జిత జాత
గాఢవిశ్వాస పవనశుష్క ప్రతీక
గురుతరాంబిత భండీర మునుచుటలే
వంతవగ్ని శిఖాప్రజంబలమరాదు.

96

మ. లలిసంఘంబునకున్ పరాకవక సామ్యత్వంబుఁ జాడంగ రే
దలసెందమ్ములకుం ద మోవిభవ భవ్యంబెప్పుఁగరాదు చి
ల్లంకున్ పాంకవమోద మిత్రతయవంగాఁ బోందిమ్మేదిమిన్
బలిభిక్షుకునకున్ వృషధ్వజ పాతోపాయంబులేదెంతయున్. 97

మీ. మమజామ్యవందుఁ జేర్చిన కెందలిరుగుంపు
చెలువంపు పైకాఁక మలియఁబాటెఁ
గమవీయ మల్లికా మమతాశృంగంబు
గాఢవిశ్వాసాగ్నిఁ గందఁబాటెఁ
బాలిండ్లఁజేర్చిన వద్యపత్రప్రణి
శ్రమవారి కణములఁ గమలఁబాటెఁ
గంకపీఠి ఘటించు కల్యౌఠాఁజేరులు
వెడలిల్ల మెప్పట్ల వడలఁబాటె

గీ. వంతకంతకు దళంగగ్ని పెరిగె
కన్నుదోయి కపార్శికర్ కంధిశయము
దివ్యమంగళరూపంబె భవ్యలీలఁ
గావనయ్య పమప్రది గ్వలయమునను.

98

క. లలనామబులప్పుడు చం.
చల వేత్రికి శీతరోవారము జెప్పిన్
పలువఁ దొడంగిరి ఘనై
వలకివలయ చివపటేర వనబంబులవేన్.

99

సీ. వేడివెన్నెల కాఁక వాడనితమ్ములుఁ
గరికరంబానని యరటిపారలుఁ
గోకిలల్ ముట్టని గుఱ్ఱమావిచిగుళ్ళు
గొనబురాయంచలందని చిసములుఁ
దుమ్మెదల్ వ్రాలని కమ్మపూగుత్తులు
నెండఁగన్నఱుఁగనియట్టి దొగలుఁ
బన్నిటమెదిపిన పచ్చగంబూరంబు
జలువలు వెదజల్లు మలయజంబు

గీ. లలఘుపదముల సూరుల నలకరముల
బాహుల సురోభవంబుల వాలుఁగనులఁ
గల్గవుటములఁ దనువల్లెఁ గలయనింపి
చెలులు శిశిరోపచారంబుఁ జేసిరెలమి. 100

చ. జలరుహ గంధులీకరణిఁజల్పి వధూమణికిఁ ఖగేశ్వరా
చలవిభుఁగూర్పుమంచు సుమసాయకుఁగ్రమ్మఱి వేడినఁ సుధో
జ్జ్వలవరదివ్యనామ శుభవర్ణములింపుగఁ గల్గపాళి ని
మ్ములఁదగసోఁకఁ జేతనముఁబొంది కనుంగవ విచ్చి చూచినఁ. 101

క. వ్రీడావతిఁ దోడ్కొని య
క్రీడావనపాళి వెడలి కిసలయపాణుల్
వేడుక లలరఁగఁదెచ్చిరి
లీలామణి గేహమున కలేఖ్యప్రాధిన్. 102

మ. ధరధారిన్ వరియింపఁగోరు సలికందర్పుండు బాణాగ్ని దే
హరుచుల్ గందఁగఁజేయ దక్షిణవిశాలాక్షంబు దానౌట యా
సరసీబాంధవుఁడప్పుడొప్పె దివిచంచద్రక్త బాసుండునై
యరిగెల్వంజనె నో యనం జరమ శైలాగ్రప్రదేశంబునన్. 103

గీ. మిహిరమండలమపరాద్రిమీఁద వెలిఁగె
బంధు జీవగుళుచ్చంబు పగిదిఁ దసరి
సమయగాయక కక్షదేశమున నమరు
కమలరాగంపు కిన్నర కాయఁబోలె. 104

ఆ. గగన సింధురంబు గడంగి పూర్వగ్రావ
 సరసిలోని రక్త జలరుహంబు
 హస్తమునఁ బెకల్చి యుపరాబ్ధిలోఁ
 వైచె ననంగఁ గ్రుంకె భస్మరుండు. 105

సీ. వనమహీ స్థల నటద్దనమ్మగాలి వీసాస
 నద్రి ఝరీ శంకనంటఁ దివురు
 విటచేటికల్ పురీవివణిశోణాంశుక
 జాలవిక్రయ శంకఁ జనఁదలంచుఁ
 వరతమాలనికుంజ వాటిప్రసుపైక
 సైరిభాలిదవాగ్ని శంకఁబఱు
 మద పికవ్రాతంబు మాకంద భూజాగ్ర
 జాత పల్లవ భోజ్య శంక దాయుఁ

గీ. జరమదిగ్వారకామిని పమయవిటుని
 మీఁద పెదఁజల్లునట్టి కాశ్మీర మార్గ
 శంక జనులెన్నఁగా నస్త శైల శిఖర
 మందు వెలుఁగొందె సాంద్రరక్తాతపములు. 106

క. సోముఁడు రాజై రాఁగాఁ
 దామరలు భయంబునొంది తడబడునని యా
 దామ నిధిరాకఁ దెల్పెడి
 బామినులో నాఁగవెనుక బాటన్ నీడల్. 107

సీ. కమలబాంధవ సమాగత వేళ వారుణేఁ
 బల్లు నీరాజన ప్రభలనంగఁ
 బాంధ వదూజయ ప్రద్యుమ్నకృతరక్త
 పటనికేతన విభాపటలమనఁగ
 నపరాద్రి శిఖర శుష్కారణ్య శాఖా వి
 ఘర్షణోద్ధత దావకాంతు లనఁగ
 శశధరాగమన వాంఛల సచ్చర్వరీ
 కుచలిప్తకుంకుమ రుచియనంగఁ

గీ. గంధివల్లభ శుద్ధాంత కనకసాధ
సంఘటిత పద్మరాగ విస్తారభద్ర
కుంభ సంఘాతకలితరుక్మి యనంగ
మెండుకొని సాంధ్యరాగంబు మెఱసెనంత. 108

గీ. ఆ స్తగిరియను మదకుంజ రాననమున
సమయఘోర మృగేంద్రంబు సారసాస్త
కరనఖంబులఁ జొనుపఁ దక్షతజరక్త
దీప్తిఁ బొల్పారె ననసంధ్య తేజరిల్లె. 109

మ. రజనీనాథుఁడు రాసరోజములకుం బ్రాపించు భేదంబటం
చు జగద్బంధున కయ్యుదంత మెలమిన్ సూచించు చందంబునన్
నిజకాంతామణిఁబాసి చక్రముమదిం జింతించుచున్ సర్వస
ద్విజ సంఘంబుగనంగఁ గేకలిడుచున్ విన్నంటి వేగస్థితిన్. 110

పీ. పరిశోకతప్తయై పాఱుపక్షులఁగాంచి
శోధించి తనవిభుఁ జూడఁదిపురుఁ
దివిరికానక నాల్గదిక్కు లన్వేషించి
పరికించి యిల్లెత్తి పల్కు పల్కు
లాలకింపఁగఁ జెల్వుఁ డజ్ఞనంపుటమందు
నిలువకుండుట కశ్రుజలమునించు
నించు విల్వించి చవ్వంచ ముల్కలదంబ
రువ్వునమ్ముల కుండ రోయనంత

గీ. నంతకంతకుఁ జిందర లాడునమయ
మందు జలమందు నిజబింబ మలరఁగాంచి
ధవుఁడనుచుఁ గ్రుంకి టెక్కలు దడియఁబ్రమసి
సాలసి వెతఁగుండు గడు నరస్థలి రథాంగి. 111

గీ. పతినిగానక వెతఁగుంది పద్మినీవ
ధూటి విరహోనలంబుమై నాటిరాజి
మొనసి మిన్నంటసాగు క్రొంబొగలనంగ
వెడలె నళులంతఁ దధర్ప వివరమునను. 112

గీ. ప్రాక్ష్మశు రగేహవాటికి రాత్రికాంత
చనుతటిం గాలమనుతండి సారెతోడఁ
ప్రతిపుర గృహార్చణమ్ముగా రత్నరాజఁ
బంపెనోనఁగ దీపికాపటలమలరె. 113

మ. సరసీకాంతకు దూరదర్శనమునా చాయంగనోత్తంసకుం
బరివాదం బహరబ్జగంధికిఁ దనుప్రచ్చన్నభావంబునా
సరియే వీరని రవ్యపాయమునఁ బ్రాంచద్రక్తురుక్కాంత శం
బరజిద్వేదన నవ్యదీపకలికన్వర్తింపె వీక్షించినన్. 114

సీ. సకలచరాచర క్షయకృత్సతాంత కో
ద్దండదండచ్చాయ గండుమిగిలి
చండోగ్రమహిష రక్షఃప్రాణకబళ నో
ద్ధరిఁగాలి తను తళత్తళలఁదెగడి
సాంధ్య పోనట చృశిధరాలికనేత్ర
భవధనంజయధామపటలిమీతి
వటపత్రశయన శుంభద్యోగనిద్రాన
మయవిజృంభిత జగన్మాయమించి

గీ. పాంథకాంతాకదంబ గర్వాంధహరణ
సంప్రయత్నమనోభవచాపముక్త
నీల కైరవబాణ రుక్పాలినెగడి
కటికచీకటి రోదసిఁగలయఁబ్రాకె. 115

క. సమయోదంచిత మృగయుండు
కమలాహితపక్షిఁబట్టి ఖతలమునవెసం
దమస మనుజాలమిడి బి
య్యముఁ జల్లెననంగఁ దారలమరెందోడ్తోన్. 116

సీ. నెలరాక కలరు రేనెలఁత విన్నాన్పునా
వెదచల్లు మల్లెక్రొవ్విరు లనంగఁ
గేలికాసరసి నోలాడు శచీంద్రులు
జిమ్ముగ్రోవులనీటి చిదపలనంగఁ

జదలేటఁ గ్రీడించు చౌదంతికంగేల
 నెగజమ్ము వెలిదమ్మి మొగడలనఁగ
 సమయబేహారి కంజభవాండగృహమునఁ
 గలయనంపిన రసగుళికలనఁగ

గీ. మెండు కొనియంతఁ దండోపతండమగుచు
 నిండె డిండీరకర్పూర పుండరీక
 శారదాభ్రపటీర రుక్మబల మీఱి
 నవ్యతారానికాయంబు నభమునందు. 117

మ. సురపర్ణాటవిఁ జంద్రదీప్తి మధువుల్ జూపట్టఁగా నత్తఱిన్
 హరిదుద్యత్కృజముల్ జిగిర్చి భసుమవ్యాకీర్ణమైనంద మో
 భరభృంగాళిచెలంగఁ బ్రాక్కనక శుంభద్గంధమున్లోనదొ
 ట్టరహింబొల్పెనఁగెం బయోనిధులు దాఁటంబోవు
 భీతాత్మతన్. 118

క. నెరిని సమయాభిసారిక
 హరిదిగ్భూహవీధియందు నలరుచువేడ్కం
 గరయుగమునఁ గర్పూరము
 వరునిపయిం జల్లెనన భవళిమ దనరెన్. 119

చంద్రోదయ వర్ణనము

గీ. మదనుఁడనురాజు పాంథుల మదమణం పఁ
 గదలునవ్వేళ హరినీల కంఠమాల
 వెండిపల్పెమునందిడి వెలయనిర్వ్య
 ముంచెఁ బ్రాగ్గీశననఁ జంద్రుఁ డుదధిఁ దోచె. 120

నీ. బహుతమామాతంగ పటుకుంభ నిర్మిన్న
 సమయకేసరి గరాగ్రములనంగఁ
 బద్మినీ సంచయప్రాణప్రతతిఁ ద్రుంచు
 కందర్పు మొగలాకు కత్తులనఁగ

జగములు పాలింపఁ జను పృషధ్యజుని ముం
దట నెత్తు వెండిబెత్తములనంగ
నభ్రగంగాతరంగావ గాహవిలాస
ప్రాగ్దంతి దంతరుక్పటల మనఁగ

గీ. గగన యోషామ హోదయగ్రావకంఠ
భాగప్రాలంబమాన శుంభత్పితైక
మహిత ముక్తాకదంబ దామములనంగఁ
జెన్నుమీఱంగఁ గిరణముల్ కొన్ని ప్రాఁతె. 121

శా. వేళాశాబరి సాంధ్యరంగమునఁ బ్రావీణ్యత్వతన్ శస్త్రీయై
కాళీభర్తగాభసంతమన మూర్ఖశ్రేణి నిర్జింపఁ గెం
గేలందీసిన వింటి నారెయనఁ బ్రాఁతెం దూర్పునందెల్పు
ల్లలిత్యాశుగపట్టినిల్వెననఁ దెల్లంబయ్యెడున్ దీధితుల్. 122

శా. కీరాంబోది విభుండు వానవహరిస్త్రీయందు సత్పుత్రకుం
గోరంబ్రాజ్ఞగమాని కాలహత భుక్కుండంబునందున్ ద్విజ
శ్రీరామస్థిరమంత్రముల్ వెలయఁగాఁ జిత్రాంశురుక్పాయసం
బారూఢస్థితి వేల్చదోఁచెదివి సుద్యద్దీప్తి రాజాకృతిన్. 123

మ. సరసీజావళి గంధసింధురము శశ్వత్పూర్వదిక్కామినీ
వరసంలబ్ధ తపఃఫలంబు కులటీవర్గాత్మ శల్యంబు
స్మరమత్తేభ శితాంకుశంబు మిహికఞ్చా భృత్పుతాభర్తు భా
స్వరమాదాభరణంబు చంద్రుండలరెం జారుప్రభాసంపదన్. 124

చ. సమయమృదంగ వారి కనుసంజ్ఞనుచిల్వఁ దమఃప్రభాసము
ద్యమమను వెందెఱన్ పెడలు యామవతీవ్రజ వేషిణీకరా
గ్రమహిత హీరకుంభమనఁ బ్రాగ్దరణేధర శృంగపాళికం
గమలవిరోధిమండలము గానఁగనయ్యె మనోహరంబుగన్. 125

శా. కైలాసామృత కంధిమధ్యమున దక్షబ్రహ్మ సత్పుత్రికా
లోలుండో భవచంద్రుండొప్పెసఁగె నారోకింపఁ గాళికళం
కాలంకారముతో ఫణీఫణమణివ్యాకీర్ణ తారాళితో
లాలిత్యాంబర చంద్రితోఁ బృథుజలాశాఖకలా పాళితోన్. 126

సీ. కవబాసీ చక్రవాకములు భీతిఁ జరించె
 నీరజాళి తవంబు నెఱిపారించెఁ
 బాంధావళికి విలాపంబెదఁ బ్రాపించె
 మ్రుచ్చులకును భయంబెచ్చరించెఁ
 బ్రియుగాంచి కైరవశ్రేణి సంతోషించెఁ
 జాంద్రజకోరముల్ చప్పరించె
 మరుఁడించు విల్వంబి విరిముల్కలెక్కించె
 వివిధదిక్తతిఁ గాంతివిస్తరించె

గీ. సంతమసమద్రి గుహలలో నంచరించె
 భువీదుషారంబు సాంద్రవిస్ఫూర్తిఁ గాంచె
 నఖిల జనముల కానంద మంకురించె
 ఖ స్థలిని శీత భానుని కళలు మించె.

127

మ. ఉదయోర్వీధర గోష్ఠమందుఁగువ బంధూద్యధవిన్ నెర్ల నే
 పృథుపాశంబులఁ జిక్కఁగట్టి సమయాభీరుండు దుగ్ధంబులం
 బిదుకంగ్రిందఁ జకోరతుండమను లోవింబొంగు తద్విందు సంత
 పదలోనఁ దనరారిజారె హేమముంబాండు ప్రభాసాంద్రమ్మె. 128

మ. ఉరు సంధ్యాసమయంబనామదువు రావ్యోమద్రుప్రాచీదిశాం
 తరశాఖంజనియించు నత్పలమనఁ దరాప్రియుండొప్పు
 వ్య రుచిప్రాద్దితమ్మె చకోర శుకమాస్వాదించు తత్తుండ శీ
 కరమానావిలసిల్లి జారెహేమసంఘాతంబు పాండుద్యుతిన్. 129

సీ. ఏణాంక శర్యరీ పాణిగ్రహణ వేళఁ
 దనరు మలాబాల తల్మనంగ
 నజకళాదుండు బ్రహ్మాండ భండము రంగు
 నెరప నించిన వెండి నీరసంగ
 సమయశిల్పకుఁడు పుష్కరసౌధమున నించు
 తెలిపాల సున్నంపు దేటయనఁగ
 జగములంచితకళాసంపత్తి నలరింప
 వచ్చు వాణితనుప్రభయనంగ

గీ. నఖిల దిగ్రోదనీ గహ్వరాంత రాశ
పూర్ణమాన చరాచరంబులు నఖండ
పాండి మచ్చాయ నలరు మద్దండవృత్తి
నిండి వెన్నెల కన్నుల పండువగుచు.

130

- వ. ఇవ్వీధంబున నఖండ పాండుర ప్రభావటల విలాసబంధు రంభై
సకల జగజ్జనానందకందళంబై బ్రహ్మాండ కలాహంబు నిండి మెండు
కొని నిండు జాబిల్లి రాకకుప్పాంగు నప్పాలవెల్లి వడుపున వల్లివిరి
సిన వెన్నెలబయళ్ళఁ జెంచురామించు బొండ్లు మిసమిసలీను కిసిమిసి
పందిళ్ళపై నల్లకొను బల్లివెల సందులంబొడము పొడవెన్నెలలు
మల్లెపూలని కొనఁబోయి సీగ్గుగదిరిన డెందంబులుగందలింప
వెండియు నవీనకదళీదళ పుటంబులు మృదులధవళాంశుకంబులని
తాల్పంబోయి వా యెత్తనేరక తత్తరపాటునొండ మఱియును సాంద్ర
చంద్రికా నికాయ వినరంబువలన సరసంబులై కరంగు కురంగాంక
శిలావలంబులం బొంగు నచ్చంపు దేఁటజలంబు లమృతానందంబు
లని గుటగుటం గ్రోలంబోయి, కటకటంబడి చిన్నంబోయిన
మోముదమ్ము లుమ్మలింప వేటొక్కసారి గుజ్జమాని జొంపంబుల
తోఁ బెనంగి సజ్జకంబైన గొజ్జంగి పూఁబొదల నల్లిబిల్లిగా నల్లకొని
పల్లవించిన యేలకీ లలికలన్ జలజలం జాలుకొని ఘనంబై దిగజారు
తెలిమించు తుంపరల పరంపరలం దిలకించి మంచిమంచి ముత్తి
యంబులని కేలనెత్తంబోయి రిత్తయైన పెత్తదనంబులు గదురబె
దరిపడి నెచ్చెలులంగను మొరంగి కేళి కాంతఃపుర మార్గాంత
రంబులం బోయిపోయి నిజాపరాధంబు వార లెఱుంగకుండ రేయిండ
తాఁకున నలసి పాలసి క్రమ్మర మందిరా రామంబునకుం జని
యచ్చెంచు నాంచారు పంచాయుధ భల్ల భగ్గు హృదయయై మాలతీ
లతాకుడుంగంబుల చెంగటి చెంగల్వ కొలంకుల తీరఁబుల నిలిచి
నిలిచి, మాధవీ మండపంబుల చేరువం దారి తారి, మల్లీకా ప్రసూన
గుచ్చ ప్రకీర్ణంబులైన చలువ పూఁ జప్ప రంబులంజేరి చేరి, కపు
రపు టనంటులనంటి ప్రాకినబండి గురివెంద పందిళ్ళఁదిరిగితి
రిగి గొజ్జంగి పూఁదేనెవాటికలు దాఁటిదాఁటి, కుంకుమనీటి కేళ
కూళి పాలికల తెరువుల గడచికడచి, కుసుమ శరాశీ విషవేదనాదో

దూయ మాన మానసయగుచుఁజిలు చెమ్మటఁ గ్రమ్మిన నెమ్మొ
గంబు మంచుగ్రమ్మిన వెలిదమ్మి ననుకరింప, గుత్తంపు గబ్బిగుబ్బ
దోయి నత్తమిల్లు జాళువాటిల్లు పైరాణిమెఱుంగు రవి కెనిగ్గులుగ్గు
దేర, భగధగాయమాన చారుకంకణాంగద నిక్యణంబులు ఘల్లు
ఘల్లు రన నల్లనల్లన జవ్వాడు లేనడు మల్లనాడ గమనవేగంబున
జారు చారు పైతంగేలంటుచుఁ గొండొక చెదరు చేర్చుక్కఁ గుదురు
కొల్పుచుఁ గొంతవదులు క్రొమ్ముడి యిమ్ముకొల్పుచు, భయంబు
నఁ జిక్కిర విల్తుండెక్కడ పెన్నాడునోయని దిగులున నడుగులు
తడఁబడ వడవడ పెన్నెలవడఁ దాకి వడంకుచున్న యన్నులమి
న్నం గనుంగొని నెచ్చెలు లెల్లఁదల్లడిల్లుచు ముద్దులగుమ్మ నతి
ప్రయత్నంబునఁ గేలీ చంద్రకాంతమణి సౌధవిశాల చంద్రశాల
ప్రదేశంబునఁ నొక్క హంసతూలికాతల్పంబునఁ గూర్చుండఁబెట్టి
యాసఖీజనంబులు పరివేష్టించి యుండనక్కల కంఠీలిలకంబు నిండు
చందురునింగాంచి యుపాలంభ నర్మ గర్భంబుగా నిల్లనియె. 131

మోహన బంధుని పూర్వము

అలచింతామణి కామధేను హరి వాహ స్వర్గవేదండ రా
ద్దులనీకొస్తుభ కల్పవృక్ష కమలాస్తోమంబు తోడన్ సుధా
జలధింబుట్టి హరావతంస మణిపై సౌమ్యస్వరూపుండపై
జలజాతాయత చారులోచనల నేచన్ ధర్మమా చంద్రమా! 132

గీ. సకలజీవుల కానంద సరణిఁదెలుపు
మంచునిన్ బంచెఁగాని విరించి తొల్లి
విరహ జనమారణోద్యోగ విధమొనర్చు
నెలిమి నిన్ రాజఁగాఁజేసినే శశాంక! 133

నీ. తెఱగంటి దొరవింట వరుస దప్పకభుక్తిఁ
గొనునాడు మొదలంటఁ గ్రాలిరేని
నతినెపంబున బృహస్పతి హుంకరించు నాఁ
డుశనుండు కృపఁగావకుండెనేని

వభ్రుండంగజని జక్కుడంచు నాడతని
చెలికాడవని నామ ముడిపెనేని
మడుమార్గమంటి వింధ్యుండడ్డమగు నాడు
జేరికుంభజాడొడ్డ సేయఁడేని

గీ. పొంచి రాహుగ్రహం బారగించునాడ
రోచకముగాక తియ్యనై తోచెనేని
గండడఁగిపోవె రోహిణి కంఠనూత్ర
గరిమపెంపున బ్రతికితి గా శశాంక ! 134

గీ. కంధరస్థిత విషవహ్ని కారణమున
శీతభాసుండవని తాల్చి భూతభర్త
రహిఁబరీక్షించి రాత్రిం చరన్యభావ
మెంచినినుఁబుత్రు చేత దండించెనెలమి 135

గీ. విషమశరుతోడ సఖ్యంబు విషము తోడ
విషవిధి జనించుటయు మహావిషమనేత్రు
పైఁబదంబాను కతనఁ బర్వములయందు
విషదరుండారగించు వినవిషజవైరి! 136

ఆ. విషము మేనసోక పెరవరు నీరశ్శి
మెఱవ పెరచినట్లు విరహి ~~మెఱవ~~
గానఁ బుడమిలోనఁ గమలాది తానికే
పెక్కువనెడిమాట నిక్కువంబు. 137

క. గురుశాపంబునఁ బొలియపు
పొరనందన చండపాదపాతి సమయవహీ
శ్వర విషమునఁ గసుగందపు
విరహజనుల పూర్వజన్మ విధమెట్టిదయో? 138

గీ. కాయహీనునితోఁ జెల్మి పేయుకతన
సత్కళాహీనతయు నీకు సంభవించె
వరనుజన దుష్టజన సహవానయుక్తి
నలరువారికి. దత్తులంబబ్బు గాదె! 139

సీ. అగ్రజాతుఁడు కఠోరాభీల విషమూర్తి
తండ్రి బాడబమహాదహన కుఱి
తల్లి కౌటిల్యవర్తన నభస్సంచారి
జ్యేష్ఠామహాదేవి జ్యేష్ఠురాలు
అశ్రయ ప్రభువజ పాంత పాతకవర్తి
భావింపఁ గలిఁబెడ భావగారు
మహిని గూఁతులనిచ్చు మామశివద్యేషి
కోరికన్న మతుండు కుండుఁ డరయఁ

గీ. గామినీ భూతమల్లుండు కమఁగౌనంగ
నవశకున శేఖరుండపు దోషాకరుండపు
యామినీచరుండపు కళాదాహ్యయుండపు
గాన శశి! నీకు నుగుణ మింతైనఁగలది? 140

గీ. పాంథజనులకుఁ దొల్లి యాపద్భుజపుండు
పాంతలముల లిఖియించు ఫలమదెన్ని
విధములఁ దలంపఁ గుడువక విడువదనని
నిన్ను దూషింపఁ బనియేమి నీరజారి. 141

క. అనియిట్లనేక భంగుల
వనజారిం దూరిదూరి వనితామణిక్రొ
న్న నవింటివాని సోల్లం
రనములు మైకొలువఁ జొప్పుడన్ వడిఁబత్కె. 142

కన్నులవింటిసామి గురుకామనిఁబొందిన సోముఁగూడి నీ
వన్నులనేచసాగితకటా యిదిపౌరుషమే జగంబులో
నెన్నుదురెల్లు శూరవరులెట్టి నిక్ష్మస్థువేళఁ బుట్టితో
వెన్నునకున్ విదర్శ పృథీవీవరనందనయైన లక్ష్మీకేన్. 143

సీ. జనకుఁడెన్నఁగఁ బుణ్యజనవినాశకరుండు
జనయిత్రిఁజూడ జంచలగుణాద్య
మాతామహుండు దరిమాలి నప్పుల గంప
నెఱిమాతులుండు యామినీచరుండు

సంగడీడుకుజాతి సంప్రవర్తనశాలి
 కమనీయ కాయంబు గగనమమము
 మహనీయ నామంబు మారాభిధానంబు
 మనమైనచెక్కింబు వనచరంబు

గీ. మూలఁబడియుండు తేరు బల్గలిపీడ
 కార్ముకంబెంచ నిలువెల్ల గండ్లపోరు
 గుణముఁ గనమద్యపాయి పెన్నోలకందు
 నంగభవ నీకు సుగుణమింతైనఁ గలదె ! 144

సీ. తపముఁజేసెడి వృషధ్వజమూర్తి కెఱుక నీ
 ములుకులువేఁడౌట పువ్వులౌట
 మదిఁజాలగడునొచ్చు మాతలకెఱుక నీ
 నడవడి భ్రష్టౌట నాయమౌట
 పరుఁబాసి తిరుగు యౌవన కాంతకెఱుక నీ
 చర్యతాపంబౌట సహ్యమౌట
 పతిహితవ్రతచిత్త రతి కెఱుకేవనం
 గుండవౌటయు సదంగుండవౌట

గీ. యుంబకం బాసనంబౌట యజాని కెఱుక
 నీవు దుశ్చరితుండవౌట నీతియుతుండ
 వౌట, యీమర్మ మెఱుంగక యవనియందు
 నఖిల జనములు నిను దుష్టు వనరుమదన! 145

అ. గీ. నీదు విల్లు విఱుగ నీబాణములు గంద
 నీబలంబులెల్ల నింగిఁ బరవఁ
 జేసెఁ గాక బ్రహ్మ చిత్తజ, యవి తిన్న
 నైనఁ బాంధ నికరమవని మనునె ? 146

క. ఆజన్మాద్భిత పాంథ
 స్త్రీ జిడ్డురితౌఘ మిపుడు చేతోభవ నీ
 తేజోహీనతఁ జేసెం
 గాఁజాలదె యింకనైనఁ గనికరుండవుగా. 147

వీ వరుల కగోచర ప్రాణిమఁ దెగి మఱ
 పథ మంటి వచ్చు బల్ రథముఁ గొంచు
 శత్రు పంతతికిఁ తోచవ దుచ్చవోద్ధృతి
 దంభైవ మకరధ్వజంబుఁ గొంచు
 బగతుల డెందంబుఁ బగిలించు పదుమార్గ
 వాడులు నీ గొప్పవారుఁ గొంచు
 మనవైరులకు భయంకర హంకృతుల్ వేయు
 ద్విజరాజ షట్పదప్రజముఁగొంచు

గీ. జెలఁగి యాపహసించుకు వెలపుఁగాంచి
 పాంచి పంచాంబకములు ధరించి హంక
 రించి శ్రవంబకుపైఁ బరతెంచి మించి
 గెలువ కెచ్చటి కరిగితే కీరవాహ ! 148

గీ. స్వాంతజాడవీపు తగఁబయోజమ్ముఁడతఁడు
 గాపునఁ గృపీట జమ్ముతోఁ గలిపిపాండు
 గలుగుచెల్లగు రూపరుగ్గణ మవర్ణ
 జాతిగతురాసు లెంచంగ శంబరారి! 149

గీ. నిన్ను బుట్టించు వేళ వాణివిలాసి
 పుడమిఁ జాంధుల గెలుమంచుఁ బోవఁగపాల
 తటమున లిఖించి ముద్ర వీధాటఁదెలిసి
 కాయహీనుండ వగుమని కడమద్రావె. 150

గీ. ఇందు విల్కాని నిటువలాయించి కోప
 గించి కఠినోక్తులలర విందించి పేదప
 డెంద మందంద పమ్మదంబంద విందు
 వదన మదనునిఁ బొగడె పంజ్రమముగదుర 151

మోహవ ముష్కధుని దూరి పొగడుట

వీ. గిరికన్యగవయు శంకరమూర్తి పైఁ బూవుఁ
 గెదువలిడి తపోగరిమఁజెలుచి

తనయ రాణిగజేపి కొను తమ్మిఁ పూజారి
 బలుపెద్ద తనమెల్ల వెలిలి పఱచి
 మునిపత్నిఁడాయు శుక్రుని పెంపుమాయించి
 కాయమెల్లను గనుల్ గాననర్చి
 గురుభామనంటు చందురుని నెమ్మదిఁజాలఁ
 దూలించి యపకీర్తి పాలుసేసి

గీ. శక్తి నందన గాధేయ సంయమీంద్ర
 పతులనైష్ఠిక యోగవైభవములుడిపి
 తా, బలీ! నిన్నుగీర్తింప నలవియగునె
 విజితమనుజాహి గీర్వాణ విషమబాణ! 152

క. సురుచిర సుగంధ బంధుర
 సరసిజనవ మల్లికా ప్రసవ పరిమళ సం
 భరితములై యట మగుదం
 కురములు బరతెంచెగుసుమ కోమలిమీఁదన్ 153

క. ఆమారుత మొలసిన య
 బృహామణి యులికి కినుకఁబలికెంబవనా!
 కామినుల నేఁచు దోషము
 పామైకబలింప మూలఁబడి పాలియపుగా! 154

క. హరుని పయికేగునాఁడ
 మృరునికి సాహాయ్యవృత్తి మ్మైఁజవి తద్రీ
 కరదృష్టి సతనుఁడీల్గినఁ
 బరువడి బలుమూలదాగఁబడితి కృతహ్నా! 155

సీ. తరమెన్ని చూడ శ్రీధరసూనుఁడతండు
 ఊతిలోన శ్రీధరాహితుఁడవీవు
 భావింప శంబర భంజనుండాతండు
 పటుతరారూఢ శంబరుఁడవీవు
 పరికింపఁ బావకాంబక విరోధియతండు
 వివరింపఁ బావకప్రియుఁడవీవు

కంపితశేష జగత్ప్రాణుఁ డా తండు
నరయ జగత్ప్రాణ మౌదువీపు

గీ. నఖుల గర్వోద్వమ లయనంచారి యతఁడు
శమన దిగ్భాగమలయనంచారివీపు
గాన, కందర్పుతోఁ బొందు మానుమిందుఁ
జందనగ్రావ నివసనా మందవవన! 156

గీ. అవన పావననాను విఖ్యాతిడింది
వతితుండనుమాట వీకు నేర్పడియిఁజూడ
గాడ మదన జ్వరంబునఁ గ్రాఁగు విరహ
కామినుల మీఁద వీచిన కఠనవవన! 157

■ విరహీవధ పాతకమున
మరుదేహము దూలెనతని మామకుమేనన్
గురుకార్యుత బహుళంబై
దురటిలి నినుఁ బావతోఁడు దొలి గఱలింపెన్. 158

వీ. వరకుందరదయంచు పెరపింపకుమనోజ
నీలకంఠకవ యీ నిరుప మాంగి
బింబాధరియటంచు బెదరింపకు శుకంబ
సాంకవామోద యీ చారుచరణ
విరిబోఁడియంచుఁ జిందరసేయకు మిళింద
కాంచననాన ■ కంబుకంఠి
పద్మపాణియటంచు భయపెట్టుకు శశాంక
హరిరోమ వల్లి యీ గురునితంబ

గీ. మోహ నాఖ్యావచోనేత్రముఖనఖిత్వ
మలరు కఠమున నెయ్యురాలౌను మీక
టంచు మదనుని వాని హయంబు గుణము
మామ నిటుబల్కిరక్కల్కి మగువలెల్ల. 159

క. పలుగాకులు బెంచిన కో
కిలములు మధుసాన వాంఛగెరలెడి కుటిలా

చులు పంభంగముఁ

చిలుకలు చెలిమీఁదఁ గరుణ జేయువెతలపఁన్. 160

మ. అదా రత్నము మువ్వభావం కరాళ జ్వలికాతప్త దే
కంపితయై ముఖాంబుజమనంత రోకముంజేయుచు
విలసింపెన్ ఫలకన్యకామణి లవద్యజాంతామానసే
శంకాప్రాధి వళిశమీశ కలవాచనద్యరాశీధ్వనిన్. 161

ఉ. కప్పురగంధి వచ్చెలులు గన్గొని కౌఁగిటఁ జేర్చి బాష్పముల్
జిప్పిలుకమ్మదోయి పీఠచేటంగుననొత్తి ఘ్రుక్కు
ల్లవ్వునముల్ గడించు గరుడాచలవాసి వినున్వరించున్
యొప్పులకుప్పుయంచు మనమారగఁ మారడఁ బల్కిరంతట1 2

వీ. మార్తాండులోఁదోర మందేహుండరి ముం
దటవెత్తు పింహ కేతనమనంగ
శర్యరీకరిదోలు ముందు మానంత పా
స్తవమో వ్రజాంకుశంబనంగ
పటుతమోక్షమ సుల్కా పద్మినికేనుఁడు
వ్యముగ నంపిన మించుటద్దమనంగ
రాత్రికల్పంబేగ రవిచతుర్ముఖుఁ డుండ
పారివమార్చిత పాండు రాజ్యమనంగ

గీ. పంభవువికు శరావనమున
ముక్తమై వారుమల్లికా మాయాభరము
వడి వియోగులఁ గలఁచి గీర్వాణవధముఁ
జేరివన వేగుఁజక్క వేంచేపె నపుడు. 163

మ. అగతి సమస్తభూత మనంతకాత్మక వాక్రపూర్ణమా
విగమ వనోపమంబుకడు విక్రముఁ కాలముదెల్పు నేర్పు మా
కగవడునవ్వరీతి విగమాద్రివనో పవనంబులం ద్రిభం
గిగఁ దొలికోట్లగూపె వడిఁగేరుమ నాలన యాసుమందునఁ. 164

గీ. సమయమును మోచి మేరువ పానుభూమి
కేగునో జనమాలిక బాగుమీఱఁ

బాస లొక్కొక్కటియుఁ ద్రోచు పోల్కిఁదనరె
రవిబుధుల్ దక్కఁ దక్కుతద్రహచయంబు 165

గీ. చరమ శైలాగ్ర హరిణ విషాణములను
దమన మను గాఢ రజ్జు వందమరఁ జేర్చి
సమయ మృగయుండు ఖవనదేశంబు జోపఁ
జక్క రా జింక జనియురిఁ జొచ్చెనపుడు. 166

మ. ధరణిం బూర్వదిగంగ నామణికి మార్తాండుండ నాసూనుండం
బరగేహంబున సంభవించు నపు డబ్బారార్తి వేఁబుట్టు దు
ర్బరపున్ హుంకృతులో యనంగ బలికెం బఱుల్ తదీయాన నం
బరయన్ వెల్వెల బాటెనోయన సురేంద్ర శాస్త్రలంబొప్పడి. 167

సూర్యోదయ వర్ణనము

సీ. కైసేయు తఱిని బ్రాక్కం జొక్షి కెదులుఁ జె
న్నలర నిల్పిన కెంపు టద్దమనఁగఁ
జైత్రయాత్రకు నేఁగు జంభశాసను మ్రొలఁ
బట్టు క్రొంబట్టు తుల్యాయనంగ
వనజాసనుండు మెచ్చి వైజయంతునకాడు
కొనఁబంపు పగడంపు గుత్తి యనఁగఁ
గేలిమై మిన్నేట నోలాడు పొలోమి
కబరిఁ దాల్చిన రక్తకమల మనఁగ

గీ. ఖతల గత ఋక్షసముదయ క్షితిహలంబు;
అంధకారపయోడ జంఘూ నిలంబు
వరచకోరక మండల వ్యాకులంబు
నిండు రుచిఁ బొల్చె మార్తాండ మండలంబు. 168

సీ. శశికాంత ములచాలు జాలువారుట మానె
రవ్యపలములు వేంద్రము వహించెఁ
గడువేడ్కఁబద్మినీ కాంత పక్కున నవ్వెఁ
గుముదినీసతిలోనఁ గుందికందెఁ

గోకదంపతులుర్వి కౌంకుదీరి వరించె
 వెన్నెల పులుగులు వింటనంటి
 నెలనెలంతలకాంతి చలనమై కనుపట్టె
 మధుపాళులున్నత్ర విధినటించెఁ

గీ. బహుళ మందేహదైత్య దర్శంబడంగఁ
 గలితమగు సాంద్రచంద్రికాకళ దౌలంగె
 బాలభాస్కర కిరణవైభవ మెసంగెఁ
 జారుతరమైన ప్రత్యాష సమయమునను. 169

క. అత్తఱి దినముఖ కృత్యము
 లత్తరుణుల తోడఁ గూడియమ్మోహనలో
 నుత్తల పడుచునొనర్చి ని
 రుత్తరయై కునుమ శయ్యనున్నట్టి యెడన్. 170

చ. కనకలతాముఖాంగనలు కామిని యున్న తెఱంగు కీరనా
 ధుని ఘన రాయబారమును దోయజనేత్రుడనుగ్రహించి చం
 దనవనమందునిల్పుటయుఁ దత్క్రమమంత సవిస్తరంబుగా
 వినిచినఁ దల్లిదండ్రు లతివిస్మృతులైరి మనంబులోపలన్. 171

క. ధరణి సురతనయ జీవో
 ధ్వరణ రణకళానిరాళ తాత్పర్యవశం
 కర శంకర కరణిచమూ
 వర దుఃఖనితాంత గహన పావకమూర్తి! 172

ఉ. ఖండిత దానవేంద్ర శశిఖండకిరీట శరాసనోగ్ర వే
 దండ మృగేంద్ర వాహనపతంగ కులేంద్ర మహాస్రనిర్జితా
 ఖండలసత్కవీంద్రనత గాధిసుతాఖిలసంయమీంద్ర మా
 ర్తాండ కులాభివంద్ర జగదంచితకీర్తి విశాలచంద్రికా! 173

ఉత్పా. పరమ హంసచిత్తపద్మ పద్మినీమనోహరా
 పురహరాది భక్త జనకుముద్వృతీనిశాకరా

శరధినాథ ఘోర దర్శ సానుమత్పురందరా
ఖరవిరాధముఖ నిశాట గాఢగర్వసంహరా!

174

గద్యము

ఇది శ్రీరామచంద్ర సాంద్ర కరుణాకటాక్ష వీణాప్రసాదపరిపాక లబ్ధప్రసిద్ధ
కవితా విలాస కూడురీతి శ్రీమదాపస్తంబనూత్ర శ్రీవత్సగోత్ర పవిత్ర
వద్దిపర్తి వేంకటామాత్య పుత్ర సకలసుజనవిధేయ కోసంరాజ
నామధేయ ప్రణీతంబైన వేంకటేశ్వరోపాఖ్యానంబను శృంగార
ప్రబంధంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ వేంకటేశ్వరోపాఖ్యానము

చతుర్థాశ్వాసము

- క. శ్రీ మదయోధ్య పట్టణ
 సీమాంతర్దివ్యరత్న సింహాసన సం
 స్థేమాభిరామ ఘన ధా
 త్రీ మండల భృల్లరామ శ్రీరఘరామా! 1
- వ. దేవా! యవధరింపుము 2
- క. మన్ననఁ గూతురి చందం
 బన్నెలఁతలచే నెఱింగి యప్పుడె నవల
 మిన్నంగనఁ జెంచులవే
 గన్నుల దొరచనియెఁ గన్యకా గృహమునకు 3
- ఉ. వచ్చిన తండ్రిఁ గాంచి నవవారిజవత్ర విశాలనేత్ర పెం
 పచ్చపడం దదీయ చరణాబ్జముల న్నొసలంట మ్రుక్తి-నం
 గ్రుచ్చి కవుంగిలించుకొని కూరిమి ముద్దిడి చెక్కుఁగొట్టి లో
 ముచ్చట లూరఁగా శిరము మూర్కొని వేడుక గారవించియున్. 4
- క. కాంచన గంధింగాంచి స
 మంచిత సంభ్రమ విలోలమగుచూడ్కుల
 లించి కృపారస మొలుక వ
 చించి కవుఁగలించి శబర శేఖరుఁడనియెన్. 5

శా. తల్లి నీగుణశీల వృత్త విలస త్సౌందర్య రేఖాళి పెం
పెల్లన్ మామకు మామయిచ్చ వినిమోహించెన్ భవచ్చిత్త మా
పుల్లంబోరుహనేత్రుఁజెంది విరహాంబోరాశి మున్నెంజ మీ
తెల్లంబంచు సఖీమణుల్ తెలిపి రింతి సంతసంబందితి. 6

క. నవలా నవ లాలిత గౌ
రవ లక్షణ భాగ్య సుగుణ రమణీయ విలా
సవిభవములఁ దగు నీకున్
ధవునిగ మాధవుని నా విధాత స్మరించె. 7

క. దుహితా విధిక్యపచే నా
దు హితంబొడగూడె నేఁడు తొలిబామున మ
న్మహిత కృత సుకృత ఫలసం
గ్రహమున హరి యల్లుఁడౌటగా నమకొనియె. 8

న. అని యిట్లనేక విధంబులం గుమారీతిలంకంబుం గొనియాడి కీర
వల్లభు నుల్లంబు రంజిల్లంబలికి శిఖినాథుండు నిజబంధువర్గంబు
నకు నే తద్వృత్తాంతం బెఱింగించి తమ కులాచార క్రమంబునఁ
గన్నీయను స్రక్పందన లేపనాన్వర్య భూషణావిశేషంబుల నలంకృ
తంజేసి క్రొత్త ముత్తయంపు కుచ్చులజాలరుల డాలుగీలుకొను మగ
రాల మెఱుంగుటంచలపల్లకి నిడుకొని శబర వీరభట సహస్రంబు
లఖిల శస్త్రాస్త్రపాణులై యుభయపార్శ్వంబులం బరివేష్టింపఁ గొంద
ఱలి నీలవేణులు వింజామరలు వీవఁ గొంద ఱిందీవరాక్షు లగురు
ధూపంబులిడఁ గొందఱరవిందగంధులు తమ్మలంపు మడుపు
లందీయ భేరీమృదంగాది పంచ మహావాద్యంబులులియ నొక్క
శుభముహూర్తంబునం గదలి సకల సామంత భృత్యామాత్యపరివృ
తుండై శ్రీఘ్రగమనంబున విశాలరమణీ యంబగు చందనవనంబున
కరిగి. 9

సీ. నిండుక్రొన్నల కన్ను, బండిదన్నిన చెన్ను
గులుకువానిఁ గృపాంబులొలుకువాని
వాలినేసినయమ్ము, పాలదేరినసామ్ము

గ్రాలువాని వృషాలి దోలువాని
నరునిఁగాచినబత్తి కరిని మన్నినసత్తిఁ
దనరువానిఁ గుచేలు నెనరు వాని
వనముఁ గాల్చినచిచ్చు వనధిఁజొచ్చిన ముచ్చుఁ
గలఁచువాని పయోధి నిలుచువాని

గీ. పల్లవీ చిత్తవీధి రంజిల్లు వాని.
దరిసె మత్తిల్లు మల్లుల విఱుచువాని
నాగమాంతాధ్వడోలిక నూఁగువాని
వేద శేషాద్రి నిలయుఁడై వెలయువాని. 10

క. పాడగాంచి భిల్లవల్లభుఁ
డొడరెల్లఁ జెమర్చుఁ దనదు నువిదయుఁ దానున్
వడి సాగిలిబడి వేడుక
వలఁగొని ముమ్మాఱు మ్రొక్కివారనిభక్తిన్. 11

ఉ. ధన్యత నొందెవంశము ముదంబునుజెందె మనంబు జాతిలో
మాన్యఁడనైతి గేహము రమానతికిన్ నెలవయ్య నిప్పుడీ
కన్యక నీకునిచ్చితి జగత్రయనాథ వికుంఠనాథ న
న్నమృసిగాఁదలంపక మదాత్మజంబ్రీతిఁ బరిగ్రహింపవే ! 12

వ. అని పలికి. 13

ఉ. మన్ననఁ దల్లిదండ్రులు కుమారిఁగవుంగిటఁజేర్చి బాష్పముల్
కన్నులఁజిప్పిలన్ వినయగౌరవ వాక్కులుపన్యసించి యీ
వెన్నుఁడు నీకు నాథుఁడరవిందనికేతన మూర్తివౌదు వం
చున్ననబోడి నద్దనుజనూదను సన్నిధి నప్పగించినన్ 14

క. అంతట వేంకట విభుఁడ
క్కాంత రమణీయ రూపగౌరవమెలమిన్
మంతనమున శుకవల్లభుఁ
డెంతయుమును దెల్పెనంతనేర్పడఁ జూచెన్. 15

- గీ. గమన మదకుంజ రారోహకలనఁ బొదవి
యూరురంభాధ్యయము దాటి యుకాంచి
మంటికా భేరికా ధ్వనుల్ గ్రాలజమన
వేదివసియించె నా రమావిభుని చూడ్కి. 16
- గీ. జమన మనుచక్ర మంటియు సరభసమున
మధ్యమనుకేసరి నిరూఢ మహిమఁదనరి
రోమ రాజియన్ దారి ను రోజ దుర్గ
మునకు లంఘించె వేంకటాచనిపు చూడ్కి. 17
- క. నెఱిఁజుబుక భాగమనుగిరి
దరిసి గమింపంగ రామిఁ దడబడి తరుణీ
సురుచిర కంఠస్థితమగు
గురుముక్తా సరము లంటుకొను హరిచూపుల్. 18
- ఉ. ఆనగవాసి చూపు వనితానన సీమకుఁబ్రీతిఁజేరఁగాఁ
బూనిరదచ్చదామృత సముద్రమునందు విహసవీచులం
బైనెగయంగరామి నుడిబడ్డవిధంబున వక్రమందు బి
ట్టని తటాలున్ నెగసి యంతట దంతపటంబునంచెడున్. 19
- మ. ప్రసరించెంగడు వేంకటేశ్వరు ముఖజ్జంబందు మోదంబునం
బ్రసవాంగిస్సుట దివ్యనేత్రయుగ సారంగంబులందద్యధా
ట్యసమానాంబక నీల కైరవములన్ వ్యాపించె లక్ష్మీ విధే
యసమంచ త్పరసీజనాభుని విరోకాబ్జరి రుక్మంద్రికల్. 20
- గీ. భాసురాన్యోన్య హేలావిలాస విభ్ర
మంబు లాత్మలఁ దళుకొత్త మరలి మరలి
చూచి చూచియుఁదలయూచి యూచిప్రేమఁ
దనరి తనరి మనోజకాండ ప్రహతిని. 21
- గీ. ఇట్లు లేకాగ్ర చిత్తుడై యిందువదన
రూప సౌష్ఠవ రేఖ నిరూఢ చిత్త
హర్ష సంతాయియై చూచి యచలవాసి
యువిదతోఁగూడి పురికేగ నుత్సహించె. 22

క. అంతట శబరీ కాంతుఁడు

కాంతాలిలకంబు దాను కడు వేడుకతోఁ

గంతు జనకుని పదంబుల

కెంతయు వలఁగొనుచు మ్రొక్కి యిచ్చంజనియె. 23

వ. అనంతరంబ య్యనంత శయనుం డనంత కళ్యాణగుణ సమన్విత
యగు నచ్చెంచు మించుఁబోఁడితోడంగూడి కనకరత్నమయంబైన
దివ్యరథంబు నందారూఢుండై నిజదాసీ దాసానువర్గంబు లేతేర
నిజపట్టణంబున కేతెంచి రాజమార్గంబున వేంచేయు సమయంబున.

24

ఉ. శేషనగేంద్ర మందిరుఁ డశేషజనంబు లెఱుంగ భిల్ల రా
డ్యోషను గూడి వచ్చెడి మహోత్సవమున్ విని వేడ్కతోఁ బురీ
యొషి దనేకముల్ మణిమయోజ్జ్వల సౌధము లెక్కిచూచి సం
తోషముతో సుమాక్షతలుతోయజ రాగములోలిఁజల్లుచు. 25

సీ. ఘనరోమ నీలాహిఁ గనుచక్రవాకికిఁ

దరుణి నెమ్మాము సుధాకరుండు

కుచదాడిమ ఫలంబుఁ గోరు కీరమునకు

సతితావి గందంపు సాంకవంబు

కటకగారుడ రత్న పటుత్పణాదకురంగి

కలివ మధ్యంబు సింహంపు కొదమ

కటిథరంబనివేగ గవయు మేఘమునకుఁ

బద్మాక్షి నిట్టూర్పు వాతపోత

గీ. మనుచుఁ జూపరులగ్గింప నాక్షణంబ

మెల్లమెల్లన పదములు మెట్టికొనుచు

మోహనాచలవాసుల ముదముతోడఁ

జూడ వేతెంచె నొకవార సుందరాంగి.

26

మ. అలినీలాలకయోర్తు బాలనరసింహస్వామిఁ జూడంగ జా
బిలి రామేడకువచ్చి నిల్చె విలసద్వేరీనినాదైక చం
చల భవాత్మ సరోజయై కుడుపు వేవాలించి మైఁబట్టు దు
వ్వలువాప్పన్ గదియించి యొంటికనుగ్రీవంగాలు కర్పించుచున్, 27

మ. ధరభేరీధ్వను లుల్లసెల్లంగడదుద్యధ్వన లీనాత్మయై
పరిధానంబు కువాద్రులందు న విలంబంబై పిసాళింపఁజం
దిర కాంతన్దగి తోరు సౌధమున వర్తింపెన్ భుజంగచలే
శ్వర కాంతామణిఁజూచువేడ్క నొకచంచచ్చంచరీ కాక్షితోన్. 28

గీ. స్వామి వేంచేసెనను వార్త శ్రవణములకుఁ
బండ్లువైదోచ భూషణపటలివిడిచి
యొక్క చెవికమ్మ గదియించి యువిదయొకతె
ద్వారమున వచ్చినిల్చెను బాటుతంచి 29

సీ. వెలలేని గరుడపచ్చల తాళి సమమైన
గబ్బిగుబ్బల మీఁద గంతులిడఁగ
నాణిముత్తెపు రుచుల్ రాణించుపాజల
కమ్మలు గండ భాగములు గప్పుఁ
గాంచనకాంచికా కలితఘంటారావ
ములు నితం బాద్రులఁగులుకరింపఁ
గరహీరకీలిత కటక ప్రభాజాల
మంగ కాంతులమీఁద హపుసునెరప

గీ. వెనక ముందఱఁజూడక వెలనిఁయొకతె
రత్నకుట్టిమ వీధుల రాజసమునఁ
బరువు వెట్టుచు వేంకటేశ్వరుని కాంతఁ
జూడ నేతెంచె సతులెల్లఁ జోద్యమంద. 30

క. భూసుర సువాసినులు దగ
భాసుర నీరాజనములు బట్టిన, హాసో
ల్లా స ముఖాబ్జుండగుమఁ గు
శే శయనాభుండు గొనఁగఁజెలికొనఁ చిదపన్. 31

ఉ. మింట ధిమిద్దిమి ధ్వనుల మేయముగా సమకొల్పి వేల్పు వా
ల్గంటులు నాట్యమాడఁ గఱకంత సతీ రతిభారతీ శమల్
దంటగఁ బూలబంతులు ముదంబునఁగైకొని వేటులాడ నిం
టింటనివాళులీయఁగ ఫణ్డేంద్రమహీధ్రనివాసి ముందటన్ 32

- ఉ. కొంచక నాట్యమాడుచును కోయని భక్తులువింటఁ బూలుదొ
ర్లించఁగ ఖష్టలంబున సరీగమపాయని నారదుఁడు ■
యించఁగ భూసురుల్ గదిసి యెల్లెడలన్ మునికోటితోడ దీ
వించఁగఁ జెంచితంగలిసి వేంకటభర్త గమించెఁ బ్రీతితోన్. 33
- ఉ. కంతుగురుండు దాసమతికొండములుల్లసిలంగ వారసి
మంతినులాటలాడఁగ సమస్త మహీసురప్రెళ్లవోల్తముల్
చెంతల వేదపాఠములు జేయుచు రాగసువర్ణరత్న శు
ద్ధాంతనిశాంత వాటికి మహావిభవంబున నేగ నయ్యెడన్. 34
- ఉ. నారదుఁడేగుదెంచి హరినామసహస్రము లుగ్గడించి కై
వారముఁజేసి తచ్చరణపంకజముల్ నొసలంట మ్రొక్కి యం
భోరుహనాథ నల్లరుణఁబ్రోవుమటంచుఁ బ్రదక్షిణించి సం
పూరిత మానసుండగుచుఁ బుష్కరమార్గమునంటి పోవుచున్. 35

వారదుండు లక్ష్మీదేవికిఁ జెంచుకవ్యక పరిణయంబుఁ దెల్పుట

- క. వేదాద్రిఁ గనుంగొని స
మ్మాదంబున దేవభవనమున కేఁగియు ల
క్ష్మీదేవిఁ గాంచి వినుచెలి
సీ దయితుని గుణములెల్ల నిజమెఱిఁగింతున్. 36
- క. వేఁట నెపంబునఁ గడు జం
ర్నూటముతో నేగి చందనాచల కటకో
గ్రాటవిని భిల్లరాజ వ
ధూటినిఁ గొనివచ్చెనేడు తోయజవదనా! 37
- క. నలుసంత నీ వెఱుంగవు
కులకాంతలరంతు సేయు కుటిలులు గలదే
యిలనల్లనయ్య దక్కఁగఁ
బొలఁచి! యని తెలిపి కలహభోజనుఁడరిగెన్ 38

క. నారదు మాటలు విని యు
న్నారీతిలకంబు లోచనంబుల నశ్రుల్
జార మహా కోపము లో
నూరంగ నొడలెల్లఁ జెమట లొదవంగ సంతో 39

క. తత్తర పాటునఁ బడి చెలి
కత్తల శుకకేకి శారికా తలితో వా
యెత్తక పడకింటికి తలు
పత్తఱి గీలొత్తి శయ్య నలమట నున్నఁ. 40

వేదగిరిన్ నృసింహుఁ డన విష్ణు రథాద్రిని వేంకటేశుఁడన్
శ్రీదయితుండు మున్యెలసి శిష్టజనావన దుష్ట శిక్షలన్
మేదినిఁ జేయుచున్ వెలుంగు నీరజలోచనుఁ డట్టగేహ ని
ర్మోదమెఱింగి తన్నగరి ముంగిటకేఁగి కవాట మంటుచు. 41

క. బాలా యే తెంచితి నీ
వేలా యెదు రేగు దేరవేలా తలుపి
ట్లేలా బంధించితి విం
కేలా కేలెడలఁ దీయవేలా మేలా? 42

క. చాలంగఁ బ్రొద్దాయెను జా
గేలా బలుచింతనొందనేలా కోపం
బేలా నీవాఁడను న
న్నేలా యెంచెదపు పల్కవేలా గోలా! 43

క. నీలాలవేణి నాపలు
కేలా వినిపించుకొనవదేలా చలమిం
కేలా కానుక్కగైకొన
వేలా నీకాఁగిలీయ వేలా బాలా! 44

క. అని మనమలరంగఁదగఁబ
ల్కిన పలుకుల కులికి కలికి కినుకెద గదురన్
వినివినని యట్లనాదర
మును దోచెడిరీతిఁ బల్కె మురరిపు తోడన్. 45

- క. రాని దారి వచ్చితి
 వేరా వెరపింప రానిదేరా వలపిం
 పేరమణి చూడగొనె నీ
 వారమణింగూడఁ బోవరా యిది మేరా? 46
- క. ఏరా నన్నిట్లెంచెద
 వేరా పెడదారివచ్చె దేరా యిటు రా
 కూరిమిఁగలవా రచ్చట
 లేరా పోరాట మాడలేరా పోరా! 47
- క. మారాడకు మీ నాతోఁ
 బోరాడకు నిన్ను నమ్మఁబోల దిచటనన్
 దూరాడకు మోమాడక
 తూరాడకు మిచ్చకమునఁ దూగాడకుమీ! 48
- క. అని యిట్లనేక వరుసల
 వనధీశకుమారి శౌరి వాక్పారుష్యం
 బునఁ బెనఁగ, విని సఖీమణు
 లను నయ వాక్యములు బల్కి రంబుధి మతతో 49
- క. కాంతా కాంతుని తోడుత
 రంతేటికిఁ జాలుఁజాలు రావమ్మ యటం
 చింతులు బోధించిన తలు
 పంత గిరుక్కున వదల్చ నవ్విభుఁడంత 50
- ఉ. పంతమిదేటికంచు బలవంతమునన్ సతికొంగువట్టి గి
 ల్గింతలు సేయుచున్ మదన కేళిఁగరంచి కవుంగలించిరోఁ
 జింతఁ దొలంగునట్లులు వచించెఁ గృపామతి గారవించి శ్రీ
 కాంతుఁడనంతశయ్యను సుఖస్థితి నిద్దురఁ జెందు వేడుక 51
- ఉ. అంతట మేలుకాంచి పురమంత నలంకరణంబు సేయ సా
 మంతుల వైష్ణవోత్తముల మంత్రుల విప్రుల భక్తదాస కా
 ర్తాంతిక వీరభృత్య నివహంబులకుందగ నానతీయ
 రంత మహాప్రసాదమని యాజ్ఞ వహించి తదీయ పద్ధతి 52

- ఉ. వేంకట వేదశైల పురవీధుల వడల రచ్చ పట్ల నే
ణాంక శిలావిఘట్టిత సురాలయవాటుల రత్నతోరణ
లంకరణంబుఁజేసి చదలంబోరలాడఁ బటంబులెత్తియున్
సాంకవగంధసిక్తముగఁ జల్లిరి కల్పడముల్ రయంబునన్. 53
- గీ. బాలవేంకట నరసింహ పతివివాహ
మంగళోత్సవమని దేవమందిరాంగ
ణముల భేరిముఖాది వాద్యములొనర్చి
స్వామిక్రప సంభ్రమ మొనర్చఁ జాఁగరంత. 54
- గీ. రమణులంతట జతగూడి రాజరత్న
ఘటిత సౌధోపరిష్ఠలిఁ గనకపీఠి
యందు సాంపొంద శబరరాకేందువదన
నునిచి జయమంగళంబని మనములలర. 55
- గీ. చెలఁగి శ్రీ వైష్ణవాంగనల్ జేరిద్రవిడ
భాషవేఁ బాటఁబాడుచుఁ బ్రౌఢవచన
రచనలొప్పార నివ్వాలి రహినొసంగి
సతి శిరోమధ్యమున శుభాక్షతములునిచి. 56
- గీ. చంద్ర సంకాశముఖి కొక్క చందనాంగి
శిరము సంపంగినూనంటి కురులుదువ్వెఁ
బుష్పమంజరి యొక్కర్తు పాలఁతిమేనఁ
గడఁగి రయమునఁ జందన గంధమలఁదె. 57
- గీ. కాంతకరములయందుఁ బ్రకాశమొందు
గంధ జలయుక్తమగు పూర్ణకలశయుగముఁ
జూడ నొప్పారెఁ జెంచురా చూలిచన్నుఁ
గవకుఁడానోడి నీళ్లియఁగడఁగు కరణి. 58
- చ. సరసిజ గంధి క త్తటినిఁజల్లనిగంధ జలంబు మజ్జనం
బురవడి సల్పె నొక్కరుచిరోత్పలపత్రదళాక్షియుక్క
త్తరి తగ ధౌతచేలమురయంబున గాత్రమునన్ ఘటించెఁదాఁ
గురులు నఖాగ్రముల్ జొనిపి కోమలియుక్కతె చిక్కఁడల్పినన్. 59

- ఆ. నెరుల తడులిగిర్చి నెరవైనయగరుధూ
పంబు వెట్టె నొక్కపడఁతిభక్తి
నిలుపుటద్ద మునిచెనెలఁతుక యొక్కర్తు
తాళవృంతముక్క తరుణివీచె. 60
- క. కమనీయ నూత్ననవర
త్నమయ స్థగితోరు పీఠతట మథ్యమునం
గమలాక్షి నునిచి ప్రేమన్
రమణులు భూషణములునుప రాజిల్లిరాగిన్. 61
- క. వనజాయతాక్షి కంఠం
బునముక్తాహార మొక్కపాలఁతి ఘటించెన్
ఘనరత్నకుండలంబులు
మనమలరఁగఁ జెపులనొక్క మానినికూర్చెన్. 62
- క. బంగారందెలు పదముల
శృంగారముగాఁగఁ దొడిఁగి చెలియొక్కతె భి
ల్లంగనకు వేణిపైనిడె
రంగుగముత్యాల నొక్కరమణి విదిల్చెన్. 63
- ఉ. పంకరుహాయ తాక్షి నునుఫాలతటంబునఁ జేరుచుక్క ని
శృంకమర్తిఘటించెనొక చందనగంధి నితంబపాలి పైఁ
బొంకముగాఁగ నిల్చెమణిపుంజనిబద్ధ సువర్ణకాంచి కే
ణాంకనమాస్య యొర్తు వినయాంచితభక్తి విశేషసంపదఁ. 64
- గీ. లలితచింబోష్ఠి వాలుఁగన్మౌలుకులందుఁ
దీర్చెఁ గజ్జల రేఖలు తెఱవయొకతె
యవితనరుఁ బాంథగణముపై నతనుఁడేయు
ఘనవిసీలోత్పలాంబక కాంతులనఁగ. 65
- క. చంచలనేత్రిపదంబుల
నుంచెఁ బంగారుపావలొప్పుగ నొకరా
యంచగమనప్రేళను బిగి
యించెఁ సతియొర్తు మట్టి లిరుగడలందుఁ 66

- గీ. పంకజాతాశీ నునుప్రేళ్లఁ బొంక మొప్పు
హీరమయముద్రికలు వే ఘటించెనొకతె
కాంత కరదివ్యపాదప స్కంధశిఖర
మందుఁ జెన్నారు పూగుత్తిచందమునను. 67
- గీ. తిలకమిడెఁ గమ్మకస్తురి తెఱవయొకతె
శిశిరకిరణాస్య భ్రూమధ్యసీమ నెసఁగ
నది తనరె ఫాలమదన శరాసనస్థ
నీల కువలాంబకము రీతి నెరపుగాను. 68
- గీ. పూర్ణచంద్రాస్య కుచములఁ బొలఁతి యొర్తు
మృగమదంబునఁ బ్రతికల్ దగ ఘటించెఁ
బద్మదళనీత్రి కేంగేల బాగు మీఱఁ
బడఁతి యొక్కర్తు పోచీలు పదిలపఱచె. 69
- క. బంగార మందు మగ రా
లం గూర్చిన కంకణముల లలన కరములం
దుంగలికి యొర్తు కూర్చెఁ గు
రంగ విలోచన మనంబు రంజిల్లంగఁ 70
- గీ. కలికి కమనీయ ఫాలభాగంబు నందుఁ
గుంకుమపుఁ జిక్కవడిఁ దీర్చెఁ గొమ్మ యొకతె
వేణీపైఁ జిన్ని నెలపువ్వుఁ వేడ్కలలరఁ
బొందుగను గూర్చెఁ జిగురాకుబోడి యొకతె. 71
- చ. సకీయకు ఫాలభాగమునఁ జారుసువర్ణమయంపు మేలి ■
సిక మొక నీలవేణి తగఁ జేర్చెను నాభికయందుఁ గప్పురం
బొక నలినాయతాస్య యిడె సుజ్జ్వలబాణముఁ జేరికిచ్చె నొ
క్కకనక సూనగంధి కడుఁ గౌతుక మొవ్వఁగ శాస్త్రపద్ధతి. 72
- గీ. ఇట్లు కళ్యాణ శృంగార మెలమిఁజేసి
చెంచురామించుబోడి నచ్చంచలాక్షు
లెల్ల రతనంపు గద్దెపై నల్లనునిచి
కలికి పలుకులఁగులుకుచు నిలిచిరంత. 73

సీ. వలిపె పయ్యెదలోని లలితంపుఁ బతకంబు
 గచ్చిచన్నులతోడఁ గంతులిడఁగఁ
 గమనీయ గండభాగములపై పూరుముంజి
 ముత్యాలకమ్మలు మురుపుఁజూపం
 బసగుల్కు హొయలు నెన్నొసలిపై ముంగురుల్
 కసిమసంగుచు నిండ ముసుఁగువార
 మాటిమాటికిఁగేలి మహితకంకణ ఝణం
 ఝణలు వీనులగిల్కు సౌరుఁదెలుప

గీ. వాలుఁ గన్నులు నెఱిచూపు వగలు దెలుప
 ముద్దుపలుకులు బలుకుచు ముదితయొకతె
 కమ్మ సంపఁగినూనెఁ జొక్కముగఁబూని
 శ్రీ నృసింహుని శిరమంటెఁ జిత్రముగను. 74

చ. అతివయొకర్తు వేదకుధరాలయు దీర్ఘ శిరోరుహంబులం
 చితగతివాఁడి గోళ్లునిచి చిక్కులు వాయఁగఁజేసెఁ జందనం
 బలికుతు కేచ్చ నొక్క చెలియంగములందు నలంది నల్పెనొ
 క్కతలిరుబోఁడి స్వర్ణపుట కాండపరంపర నింపె నింపుగన్. 75

క. మదిరాయతాక్షి యొక్కతె
 ముదమొప్పగ ధౌతచేలమునఁ దడియార్పె,
 ఎదుట నగురు ధూపమ్మిడె
 సదయతనొకలేమశంఖ చక్రాంకునకు 76

గీ. మించుటద్దముఁ జేపట్టె మెలఁతయొకతె
 పూపువీవనచే వీచెఁ బొలఁతియొర్తు
 రత్నహారతులిడె నొక్క రాజవదన
 వేదగిరివాసి ద్రూల నవ్వేళహళి. 77

గీ. నెన్నొసట బాసికముఁగట్టె నెలఁత యొర్తు
 రత్నకీలిత కోటరరాజముక్క
 యలినికరవేణి శిరమునందవును మీఱ
 నుంచె శేషాహిశయనున కొప్పుమీఱ. 78

- గీ. మణిమయంబగు ముద్రికల్ మగువయొకతె
యహివశయను కరాగ్రంబు నందునునిచె
నొక్క చిగురాకు బోడియు మక్కావగను
బసిడి పావలుదవిలించె బదములందు. 79
- ఉ. హెచ్చినవేడ్కతోడనొక యిందునిభాననరత్నకంకణం
బచ్చు పడంగ వేదకుధరాలయు కేలఘటించె బచ్చడల్
కచ్చుల పట్టుదువ్వలువకంజదళేక్షణ యోర్తుమేనిపైం
జెచ్చరఁ జేర్చెనొక్కచెలి చెక్కనఁగాటుక చుక్క నేర్చునన్. 80
- గీ. రాజబింబాస్య యొక్కతె లేజమెసఁగ
గర్జముల ముత్తియంపుఁ కౌకట్ల నునిచె
మంజులాధరి యొక్కర్తు మవ్వములగు
పూలదండలు మెడ వైచె లీలఁ బతికి. 81
- గీ. పల్లవాధరి యొక్కర్తు పతికిఁ గమ్మ
కప్పురపుఁ దమ్మలం బిచ్చెఁ గలికి యొకతె
హౌయలుగుల్కుకడాని బా కొరయఁ బార్చు
భాగమునఁ గమ్మపట్టె నొప్పంగఁ గట్టె. 82
- గీ. మురవిరోధి వక్షస్థలమున ఘటించె
గొస్తుభంబుల హపుసుగాఁ గలికి యోర్తు
కోమలతరైక గంధంపుఁ గుసుమ మాల
కంధరంబునఁ దవిలింపెఁ గాంత యొకతె. 83
- క. చిగురాకు బోడి యొక్కతె
నగధరునకు మృగమదంపు నామము దిద్దెన్
సాగనైన ఫాలతటమున
నిగనిగలను దళుకు లెసఁగ నేరుపుమీఱు. 84
- క. ఇవ్వధమున శృంగారం
బవ్వనజాక్షునకుఁ జేయ నంతఁ బెరిమతో
నవ్వెభునా నతి వాహన
మవ్వలందులు దెచ్చినిలువ హర్షము తోడఁ. 85

వేంకటేశ్వరుఁడు చెంచుకవ్యతో మారేగుట

ఆ. నిరుపమానమైన గరుడవాహన మెక్కి
 శ్రీ నృసింహభర్త చెలియతోడఁ
 దివిరి నిశ్చయించెఁ దిరువీధు లేగంగ
 నుల్లమందుఁ గోర్కెలుల్లసిల్ల. 86

సీ. మహనీయ మార్క్తిక మాలికాపరివృత
 చృత్రంబు లిరుగడనరవిఁబట్ట
 మణిమయస్థాపిత మహితనేత్రమ్ములఁ
 బరిచారకులు బరాబరులు సేయ
 మనసారమిళిత నూతన దీపికా శ్రేణి
 తమసంబడంచు నాతపముగాఁగ
 నిశితాశిగణ సంజనిత రుక్మదంబంబు
 మెలఁగువారికి మిరుమిట్లుదోస

గీ. వివిధ వాద్యవితానంబు విస్తరిల్ల
 బహుళ మాగధసంస్తుతి పటలమమర
 బాలనరసింహ దేవుండు లీలతోడఁ
 జెలఁగి తిరువీధులందు వేంచేయునపుడు. 87

ఉ. అంతకు మున్న వైష్ణవకులాగ్రణులెల్లరుఁ బాదచారులై
 చెంతల గంధతైలకృత చిత్రవినూతన దీపికాళి య
 త్యంతవిభూతితోఁ గరములందు వెలుంగఁగ మెల్లమెల్ల వ
 ర్తింతురు బారుకట్టి యువతీవృతులై శిశువృద్ధులాదిగాన్. 88

గీ. వైష్ణవస్త్రీలు గొందఱు వరుసఁగూడి
 ముత్తియమ్ముల సేసలు ముదముతోడ
 శ్రీ నృసింహుని మేనిపైఁ జెలఁగివెల్లి
 జల్లుదురు మాటిమాటికి సంభ్రమమున. 89

క. సురరాజముఖ్య నిర్జర
 గురు నూతన రత్న ఖచిత కోటిరమణుల్

నెఱి నీరాజనము లగున్
ధరణీ ధర గోత్ర గుహవదన చంద్రునకున్. 90

సీ. ఒకచోటను మృదంగ నికర ధ్వని చెలంగ
నొకచెంత సంగీత ముల్లసిల్ల
నొకమూల ద్రావిడం బకలంకమతిఁదెల్ప
నొకవంక సేవకానికర మొరయ
నొకవీధి భరతజ్ఞు నికరంబు నటియింప
నొకపాళిఁ గానుకలుక్కుమిగుల
నొకపట్నీ హయపట్నీ యురుజవంబునెసంగ
నొకతల జోహారులుప్పల్లి

గీ. నొక్కవైపునఁ గరిబృంహితోత్కటంబు
నొక్కమెలపున వాహినులొనరఁగొలువ
నొక్కవంకను నిగమమంత్రోదితంబు
నగుచుఁదనరారెఁ దిరువీధి యానమపుడు. 91

ఉ. చిత్తరు లిద్దఱిద్దఱును బెస్తలునై జతగూడి బల్లలం
గుత్తుక సజ్జలందునిడికొంచుఁజనంగను వారిమీఁదమేల్
తత్తధిమి ద్విమిధ్వనులు తధ్వముగాఁ బ్రకటింపఁ జేయఁగా
నత్తఱి నాటవారు నుపయంత్రపు బొమ్మలు నాట్యమాడెడిన్. 92

గీ. అమల నవరత్న మాలికాయతసహస్ర
కోటి ఘనచామరంబులు కువలయాశు
లెలమిఁగైకొని వీచుచు నిరుగడలను
జేరి కొలువంగ నొప్పునా శ్రీధరుండు. 93

చ. నెఱినిజ గేహవాటి కవనీధ్ర ధరుండరుదేర హస్త భా
స్వర తరకుంభసంభరిత సజ్జలసిక్తముఁ జేసి పాదపం
కరుహము నిచ్చఁమొక్కఁ గరకాండములన్ ముకుళించిక్రీర్తనల్
హరువుగ భ క్తిసల్పి మణిహారతులిత్తురు వైష్ణవాంగనల్. 94

- సీ. వసుదేవాయ సత్త్వ గుణప్రదానాయ
భర్గ మిత్రాయ తుభ్యంనమోస్తు
సకలలోకేశాయ శాశ్వతైశ్వర్యాయ
భక్తలోలాయ తుభ్యంనమోస్తు
దైత్యాంతకాయ చిదానందరూపాయ
పద్మనాభాయ తుభ్యంనమోస్తు
భుజగేంద్ర శయనాయ గజరాజరక్షాయ
శరమకృపాయ తుభ్యంనమోస్తు
- గీ. పక్షిరాడ్గమనాయ తుభ్యంనమోస్తు
పద్మభవవందితాయ తుభ్యంనమోస్తు
టంచు నరసింహగోపాలు నాత్మగోరి
ధరణీఁ జాఁగిలఁ బడుదురు దాసవరులు. 95
- గీ. నెమలికుంచెలు చేఁబట్టి నింగికెగిరి
దాఁటుచుందురు దాసాను దాసవరులు
సిగిణుల విండ్లఁ బూవులు చెలఁగి నిగుఁడ
జేయుచుండెద రవ్వీటి చిఱు చిఱుతజనము. 96
- గీ. భామినీమణి యొక్కతె చామరంబుఁ
బడఁతి యొక్కర్తు పదియాఱు పసిఁడిగొడుగుఁ
బూర్ణచంద్రాస్య యొర్తు తాంబూలపేటి
దర్పణంబొక్కచెలి బట్టి తగిలి నడువ. 97
- ఆ. ద్రాక్ష కదలి శర్మ రేఖ రసాదులు
గడియకొక్కమారు గరుడగమను
నారగింపఁజేసి యవనరనైవేద్య
ములునొసంగు వైష్ణవులకుఁ బెద్ద. 98
- సీ. విమలరత్నప్రభల్ పెలిబర్హముద్రికా
యుక్తాంగుళలఁ జూపు లొప్పుగొలిపి

యిందీవరంబున కెచ్చెన నేత్రద్వ
యంబుపైఁ జిల్లాబ్జ మమరఁ జేర్చి
యకలంక మానసంబందుఁ దోడ్తోడుత
శృంగార భావంబుఁ జెలఁగి నిలిపి
యింపైన భావార్థి పెంపుతుంపెన లాడ
మాట మాట రసంబుఁ దేటవఱచి

గీ. సలలితంబైన భరత శాస్త్రంబురీతిఁ
బాత్రపద ఘట్టితోద్భవ బహులరవము
నానన ద్వార సంభవాలాపములుగఁ
గడఁగి నటియించెఁ దిరువీధిఁ గమనవేళ. 99

గీ. నోట నేమాట మెలఁగెడునోతదీయ
మంజుభాషలు పాదపద్మములఁ దెలిపె
నొక్క గణికా కులోత్తమ మురగశయను
గమనమందునఁ దిరువీధిఁ గౌతుకమున. 100

మ. గురువత్సయుగంబు గంతులిడఁగాఁ గ్రామ్మేని డాల్ చీరపై
నెఱిఁ గన్పట్టఁగఁ గౌనులేవ నొకవేణిభారముం దూఁగఁగాఁ
గరసత్కంకణరావముల్ జెలఁగఁగాంచి లసద్ధంటికల్
మొరయంగా నొకవారకామిని జనుల్ మోదించ నర్తించెఁదా. 101

సీ. తాటంక సంయుక్త తరళముక్తారుచు
లద్దంపుఁ జెక్కులందందుఁబర్వఁ
గనకకేలితరత్న కటకర్పణంఝణల్
కాంచీధ్వనులఁ గూడి కలిసెచెలఁగ
హెచ్చైన పజ్జతి హీరంపు ముక్తర
చిన్ని మోమునఁ గాంతిచెలుపుఁదెలుప
నుదుటైనగుబ్బల కుపరియైఁ దోడ్తోడఁ
గమనీయహారాళి గంతులిడఁగ

గీ. లలిత మంజీర రావంబు గిలువరింపఁ
దెలుపు వాక్కులు ధీంధత్తధీంకృతులన

మధ్య మల్లలనాడ నెమ్మెహొరంగు
చీరపైఁ జిమ్మ నర్తించెఁ జెలియొకర్లు. 102

క. ఒక మదభృంగాలక
తకు ధికు దీంధత్త తకిట తక్కిటక ఝణం
ఝకు ఝకు వైతత్తాయని
యకలంక మనంబుతోడ నాడెనపుడొగి. 103

ఆ. తకట గికట తకిట తకగిట దకిటద్ది
మిద్దిమిం ఝళాది మృదులశబ్ద
నటనమాడెనొక్క నారీశిరోమణి
చెలఁగి నృహరి వీధిసేవ యందు. 104

చ. సకలవిదేశవాసులును సంభ్రమమొప్పుఁగఁ గాసుకల్ కర
ప్రకరములందుఁ బట్టి యిరుపజ్జల నిల్చిన వారిఁగాంచి వీ
రు కురుకళింగ మాళవ కరూశ నివాసులటంచు సారెసా
రకు హరిసన్నిధిందెలిపి ప్రీతిగ్రహింతురు వైష్ణవోత్తముల్. 105

ఉ. రచ్చలు వీధు లంగడులు రాజపథంబులుదాఁటి వేగమై
వచ్చెడి గారుడధ్వజాని వైష్ణవముఖ్యసమస్తజాతులం
జెచ్చరఁగాంచి భక్తీఁగడుఁ జేతులు మోడ్చి మహానివేదనల్
దెచ్చి నిజాభిధానములు దెల్చి సమర్పణఁ జేతురంతటన్. 106

రగడ. లలితంపు పచ్చరాల బెడంగు చిత్రములు
తులలేని రత్నకాంతులమించు వేత్రములుఁ
గవకకుడ్యనిబద్ధ ఘనదర్పణంబులును
గవదురునికాయ మార్గస్థజాలంబులును
మురజిద్భసులఁ జొక్కు పాల్పగుమయూరములు
వరగృహద్వారములు వాదించు కీరములు
నలరు దండలనొప్పు హవుసుగుమ్మములును
చెలువైన కీల్పొమ్మ చిత్రవాద్యమ్ములును
రంగు నెలరాల్గుంపు రహిమించు వేదికలు
శృంగారమగు పూగ చిత్రంపువాటికలుఁ

గంపు రాజైక్కిన కీల్క వాటమ్ములును
నింపైనపాటచే నెసఁగు జనమ్ములును
నున్నతస్తంభస్థితోరు ధ్వజంబులును
జెన్నైన కపురంపుఁ జిత్రంపు మ్రుగ్గులును
జలువైన నీరు వెదజల్లు జలయంత్రములుఁ
జెలువైన పన్నీరుఁ జిలికించు చిత్రములు
సరిలేని గరుడపచ్చల తోరణమ్ములును
బురజనంబులకు నబ్బుర మయ్యెనిలను.

107

వ. ఇవ్విధంబునం దిరువీధిగమనోత్సవంబొనరించి రాజమందిర
ద్వారంబుఁ బ్రవేశించి యనంతవైభవంబున ననంతవైరి వాహనోత్త
రణం బాచరించి శ్రీ వైష్ణవ పుణ్యాంగనా కరావలంబిత కర్పూర నీరా
జన సహస్రంబు లంగీకరించి కరదీపికా సహస్రంబులు వెలుంగ భిల్ల
కన్యకా తిలకంబు తోడంగూడి మంద మందగమనంబున సమస్తల
సంస్థాపిత కదలీకాండంబును, నవీనముక్తాఫల రచితరంగ వల్లి
మతల్లికా రుచిరంబును శ్రీ గంధ కర్పూర కస్తూరి కాగరు సమస్త
వస్తు సంభరితంబును, కోమల చూతపల్లవ సత్పలేక్షు శుభాక్షత
కుసుమ విసర శోభన పదార్థ సంభరితంబును నగు తిరుక్కళ్యాణ
మంటవంబున కరుగునంతఁ దత్సమయంబున వజ్రధర వహ్ని వైవ
స్వతవాసవారి వరుణ వాయు వైశ్రవణ వామదేవ వారిజాసన వసుము
ఖమర గణంబులును, కలహాశన కణ్వ గాధేయ గర్గ వసిష్ఠ వామ
దేవ వల్మీక సంభవ శుకశౌనక వ్యాస ప్రముఖ సంయమి నివహం
బును, దద్దివ్య గృహంతరంబున కేతెంచి యమ్ముకుండ చరణార
వింధంబులకు సాష్టాంగ దండ ప్రణామంబు లాచరించి తదీయ
దివ్య నామస్తవంబాచరించి యన్నర సింహదేవు నానతి నుచితస్థలం
బుల నుండిరంత.

108

క. చేరెను లగ్నం బని యా

వారి = గర్వాది దేవ వర్గము దెలుపన్

నారదు పనుపున వైష్ణవ

నారీమణు లపుడు ప్రీతి నయమలరారె.

109

వేంకటేశ్వర వివాహము

- గీ. బాల వేంకట నరసింహ పంకజాక్షు
పాద పద్మంబు లబ్బిల్ల పద్మగంధి
చరణ యుగళంబు పైనుంచి నవ్తపదము
తెలమిఁ ద్రొక్కించి రప్పు రాకేందు ముఖులు. 110
- గీ. తరుణు లప్పుడు దంపతీ కరములందుఁ
దమలపాకులచేఁ గంకణములు గట్టి
చెలంగి హరిపాణి తలమునఁ జెంచులేమ
కేలుఁ గీలించి రప్పుడు వేడుకలర. 111
- ఆ. వేదగిరి నివాసి విధి యుక్త వైష్ణవ
హస్త దత్తమైన యమలమధువుఁ
బారణం బొనర్చె భావి భిల్లాంగనా
ధరసుధారసంబుఁ ద్రావునట్లు. 112
- మ. హరిపాలాక్ష వసిష్ఠ నారదవిధుల్ హర్షింప స్వారాట్పుతీ
సరసీ జాత భవాంగనామర వధూశ్మా భృత్సుతారుంధతీ
కరసంస్పర్శయొనర్చి వైష్ణవుఁడొసంగం జక్రి గట్టెన్ శుభో
త్కరతన్ మంగళసూత్రమింపెనయఁ గాంతా కంఠదేశంబునన్. 113
- గీ. సుర సురజ్యేష్ఠ సురమాని పరమయోగి
వరులులగ్నాష్టకముల నత్తఱిఁబఠింపఁ
జేడియులు పెండ్లిపాటలు పాడఁజెంచు
పడఁతి శిరమున హరి తలంబ్రాలునించె. 114
- క. వినయఁబునఁగలకంఠీ
కనకాంగులు భిల్ల కన్యకాతిలకముతో
డను గూడి చక్రి మూర్ఖుం
బున నింపిరి మౌక్తికములు ముదమలరారన్. 115

గీ. కలికి తలంబ్రాలు బోసెడి కాలమందు
గనక హీరంపు బాసికంబున వధూటి
ప్రతిఫలించిన గంగాస్వభావమైన
చంద్రశేఖరుండనఁ బొల్పెఁ జక్రధరుఁడు. 116

సీ. ముఖచంద్ర మండలంబున జారువేళలఁ
దారకంబుల రీతిఁ దనరియుండుఁ
గమనీయ గళశంఖ గళితంబు లైనపు
డాణి ముత్యంబుల హవునుఁదెలుపుఁ
దనువల్లిదిగజారు తఱిఁజూడఁ బరిపక్వ
కోరకంబులభాలిఁ గొమరుమిగులుఁ
గబరీఘనంబుపైఁ గనుపట్టునెడలను
జలబిందువులమాడ్కిఁ జెలుపుఁగాంచు

గీ. జఘన వేదికపైఁ దోచు సమయమందు
రంగవల్లి మతల్లికా రాజినిసఁగు
సురుచిరస్ఫూర్తిఁ బొలుపారు హరికరాంబు
జాంచిత సీతోరుభవ్య నవ్యాక్షతములు. 117

మ. కర సత్కంకణ నిస్వనంబెసఁగఁగాఁ గాంచీలసద్ధంబికల్
మొరయన్ గుబ్బలు రాయిడింపనాసలన్ ముంగుర్లు నర్తింప హా
రరుచుల్ బయ్యదఁ చిక్కటిల్లి వెలికిన్ రాణింపఁగా వైష్ణవుల్
గఱపన్ లాజలు వహ్నివేల్చెను శరత్కంజాతపత్రాక్షి తాన్. 118

సీ. కరసరోజంబులఁ గన్పట్టునప్పుడు
కటకశక్రోపల కాంతిఁజెందు
నుసుకౌను దీగెఱ్ఱెఁ గొనసాగు నయ్యెడ
ఘనరోమరాజి వైఖరిఁ దనర్చు
గుబ్బచన్నులమీఁదఁ గొమరారు నత్తఱిఁ
గస్తూరి పత్రరేఖలవిదిర్చు
నెఱిమించు కనుదోయిఁ జొఱఁ బాటునవ్వేళ
బొందైన కాటుక పోల్కిఁదనరు

- గీ. శ్రవణముల యందుఁ బ్రసరించు సమయమందు
మన తమాల దళచ్ఛాయ గరిమనొప్పు
నిటలమునఁదోఁచు వెడలఁ బెన్నరులఁబొల్పు
లాజహోమంబు శిఖిధూమ రాజిఁజాడ 119
- క. కరమను రక్తిని వైశ్యా
నరునకు నప్పుడు ప్రదక్షిణముఁ జేసిరి య
త్తఱి ధ్రువుఁగాంచిరియంతట
నరుంధతినిఁ గనిరి వేడ్క లలరారంగన్. 120
- గీ. దంపతులు నిట్లు వైవాహ సరణిఁదీర్చి
యఖిల జనులకు భోజనావాప్తఁజేయఁ
గరము వెనఁబ్రీతి వైష్ణవాగ్రణులఁబిలిచి
చెప్పి పుత్రైర వారును శీఘ్రముగను. 121
- గీ. మందిరాంగణ భూముల మగువలపుడు
క్రొత్తపన్నీరుఁ జిలికించి కొమరు మిగుల
ముగ్గులిడి పైఁడి పల్లెరంబులనుగడిగి
మనమహానన శాలలో నునిచి రెలమి. 122
- గీ. కొందఁ జలినిల వేణులు పొందువఱచి
రంచితశ్శామ కాశేయ కాదినస్త్ర
ములు వినూత్న చిత్రాస నంబులునురత్న
ఖచిత పాత్రలు నునిచిరి కాతుకమున. 123
- క. నీలాల పల్లెరంబుల
బాల మణులపుడు నన్న బాలపుటోరెం
జోలినిడి దుంపకూరలు
జాలిడ నవితనరు ఋక్షశశధరులనఁగన్. 124
- సీ. కలితాతిరస మోదకవ్రాత గోధూమ
శర్కరా పూప భక్ష్యములతోడ
వరపాయసాన్న సూపస్తోక్త పులిహోర
దధ్యోదన ప్రసాదముల తోడఁ

గమలా రసాల ద్రాక్షారామ ఖర్జూర
సరళ రంభాఫలోత్కరముతోడ
దధిపయఃపూరాద్య మధులవణాష్టేక్షు
జలచిక్త కటురసావళులతోడ

గీ. సరస రుచిరంపు కమ్మపచ్చళులతోడ
నింపు మిరియంపు కూరల గుంపుతోడ
బాల వేంకటనరసింహ పతి వివాహ
భోజనంబొప్పె జనమనఃపూరితముగ. 125

గీ. పచ్చరతనంపుఁ గనకంపుఁ బచ్చెరమున
మెచ్చముచ్చటఁ జెంచుక్రొమ్మించు బోడి
తోడఁగూడి భుజించె సంతోషకలన
వేడ్క నరసింహ దేవుఁడవ్వేళయందు. 126

ఉ. పంకజగంధు లత్తఱిని బంగరుపల్చెములర్దించెచ్చి యే
ణాంకశిలాకృతస్థలములందిడి వడ్డన సేయబంతిలోఁ
గొంకక వారయాత్రికులు గూడి భుజించి రభీష్టభోజ్యముల్
వేంకటనారసింహ పృథివీధరధారి యనుగ్రహంబునన్. 127

గీ. గాత్రచంచల లురువచోగర్జనములుఁ
దత ఫలవ్రాత కరకాలి మృతజలంబు
గంధ పవనంబునగుచు వేంకటస్యసింహ
పరిణయపుభోజనము తొలకరియు నయ్యె. 128

గీ. క్రముక కర్పూర కస్తూరికాలవంగ
శుక్తిభవచూర్ణ గంధసంయుక్తమైన
పండుటాకుల పట్టియల్ పడఁతు లప్పు
డందఱికిఁదెచ్చి యిచ్చి రానంద మలర. 129

వ. ఆయ్యవసరంబునఁ బుండరీకాక్షుం డానంద కందలితాంత రం
గుండై శతానంద శంకర పురందరాది బృందారక బృందంబులను
నారద వసిష్ఠ కణ్వ గాధేయ గౌతమాది సంయమి ప్రకరంబులను

వోళమాళవనేపాళ ద్రవిళ కర్ణాట లాటకళింగాది భూపాలవర్గం
 బులను గనుంగొని మంద మంద వచనసుధారసధారల మహానం
 దంబు నొందించి నిజ మందిరంబుల కరుగుట కాజ్ఞాపించిన వార
 లద్దేవదేవుని పద పద్మంబుల కెఱగి, తదీయ దివ్యమంగళస్తవం
 బొనరించి వీడ్కొని నిజమందిరంబుల కరిగి రసంతరం బాయనంత
 శయను నిజ మనోరథం బెఱింగి శిల్పకళానిపుణుండగు విశ్వకర్మ
 చనుదెంచి తదీయాను మతంబునఁ గేళికాసౌధంబలంకరించె
 నందు.

130

సీ. వలిపెంపు మల్లెగుత్తుల పందిరొకచోట
 నొకచోట వీణారవోజ్జ్వలంబుఁ
 గలికిరావచ్చు బంగరు టుయ్యే లొకచోట
 నొకచోట శ్రీచంద నోత్కరంబుఁ
 జెలువైనపన్నీటి జలయంత్ర మొకచోట
 నొకచోట మదమరాళోదితంబుఁ
 దళుకు బల్కెంపు నిద్దపుటద్ద మొకచోట
 నొకచోట శారికా శుకరవంబు

గీ. మిసిమిఁ గుల్కపదార్థన్నె పసిఁడిగోడఁ
 జెక్కుపాంచాలికాతండ మొక్కచోటఁ
 జారుచంద్రోపలస్తంభ హీరకాంతు
 లుప్పతిల్లెడి తెల్వెన్నె లొక్కచోట.

131

సీ. గాధేయుఁడమరేంద్ర గణికాలలామంబు
 పైఁ గన్ను వేసిన ప్రల్లదనము
 ప్రేపల్లెలోఁ జిన్ని పెన్నుఁ డర్మిలిగొల్ల
 చిగురుబోండ్లఁ గలంచు చిన్నతనము
 వనవీధియందు శంతనరాజు సురసరి
 ద్రమణిఁ గూడినయట్టి రంతుతనము
 సిరులిచ్చు నన్నన్న గురునిపట్టపురాణి
 మరులుకొల్పినటించు పరుసుదనము

గీ. దారుకాటవిదారిలోఁ దారి మాని
దారలనుగోరిపలుమాఱు మారుబారిఁ
గూరికేరు పురారి బేజారితనము
లందమిగురొత్తఁజేసె నయ్యంతికమున. 132

ఉ. హెచ్చినవేడ్కతోడ రచియించిరి నిద్దపుగోడలందు ల
క్కచ్చుపడంగఁ జిత్రగతి నచ్చపు బంధవిశేషపద్దతుల్
జెప్పరఁగూఁడుగొన్ని యెదఁ జేరిచి నాధులఁగూర్చుకొంచుఁదా
గ్రుచ్చికపుంగిలింతుకొని కొన్ని మనుష్యమృగేంద్రరూపముల్. 133

సీ. సకియతోఁ బెడమర్చి సల్లపమాడెడి
యలరువిల్చిని దేహ మమరవ్రాసి
కొమరొప్పఁగారతి కుచయుగంబున కోర
గిలెడి మన్మథరూప మెలమివ్రాసి
చానీతిబంధన శ్రమకుల్కిపడుకల్కి
కేలూఁడు కందర్పు లీలవ్రాసి
భ్రాజిష్టుఁడై జగత్రయము గెల్వఁగఁబోవు
మధుసూద నాత్మజా మహిమవ్రాసి

గీ. వెలయు శుక పిక శారికా వీరభటశ
తంబు లిరుగడ నిలువమాధవముఖాది
దండనాథులు గొల్పఁ గొల్పొందు మరుని
చక్కదనమెంచి వ్రాసె నుత్సవము గాఁగ. 134

గీ. తేఁబరతనాల పెట్టెలో దినదినమ్ము
జిలిబిలిగ దుగతిగ రాగములు మనోహ
రంబుగాఁబాడుచుండ వజ్రంపుకీలు
కుందనపు బొమ్మలందందఁ గొమరుమిగులు. 135

ఉ. మేటి విటంకభాగముల మించినవేడ్కఁ గుటుంబయుక్తులై
పాటిగ జాతివాక్యములు పల్కుచుఁ బాపురముల్ వెలంగెరాల్
పాలలగంధగంధులకుఁ బంకరుహంబక శాస్త్రముల్ నిరా
ఘాటముఁగాఁగ దెల్పెడి యగణ్యకళా గురుమూర్తులొయనన్. 136

క. బంగారు నీటినిగరపు

రంగువవిన్ వ్రాయునట్టి రతిపతివిద్యా

భంగప్రవంగ మెలమిఁ జె

లంగెడి బల్బందు వాల్చెడంగమరునటన్.

137

వ. మఱియు మరల పద్మ రాగ మణి వ్రంభ పరిచిద్వారకవాట దేహ
శీవిరాజితంబును, జంద్రకాంతస్థగిత సౌపానమార్గ శోభితంబును,
మహేంద్రనీలజాలక రంద్రవినిర్గత పారిజాతప్రమాస పరిమళమిళిత
నవీనగంధవహ బంధురంబును, హాటకకుడ్య ప్రకీలిత ముకురావీ
కాన్యోన్య ముఖాంభోజాత వీణానిలాస బంధురంబును, విలంబమా
నముక్తా ఫల వకులమల్లికా పాటలప్రముఖ తరుకుసుమ మాలికాభి
రామంబును, గంధకర్పూర కమ్మరి కాగరు ధూపవిరాజమానంబును,
నవరత్నఖచిత హంసతూలికా తల్పవిచిత్రంబును, శరచ్చంద్రచంద్రికా
విడంబిత ధవళదుకూల వికరప్రకాశితంబును, గవకకలశమణిద
ర్పణ తాలవృంతతాంబూలపేటికా కళాచీవికురుంబంబును, రమణీ
యమణిమయ ఖచిత దీపికా వ్రంభ ప్రభాభాసమానంబును, సకల
మధుర ఫలభరితంబునుగా విశ్వకర్మరచియించిన కేళీసాధాంతరం
బున.

138

వీ. ఒకకుండనపు బొమ్మ హౌయలు గుల్కముఁ జేరి

లీలఁ గంగేలఁ దాంబూల మీయ

నొకజీవరత్నపుత్రిక నవీనమగంధ

కుసుమంపు వీవన వివరుచుండ

నొకవారు పాలభంజిక ముద్దులొలుకంగఁ

దళుకు క్రొమ్మింను బద్ధంబుఁజూప

నొకయంత్ర పాంచాలిక కరండ మొగిఁబూని

గంధకమ్మరి కాగరులొసంగ

గీ. నట్టి మహనీయ మోహనంబై తనర్పు

హంసతూలిక తల్పంబునం దమంద

లీలవేంకట నరసింహబాలకుండు

సిండుపేడుకఁ బవళించి యుండెనంత

139

౩. పరిగంచు నెఱకచ్చు జలతారు వీరపై
 రతవంపు మొలనూలు ప్రతిఘటించి
 వలిగుబ్బ పాలిండ్ల నలదు కుంకుమనంబి
 రంజిల్లుపై తాణి అవికదొడిగి
 బలువీలములదాలుఁ దులకించు నెఱవేణి
 విండర మల్లెపూదండఁ బెసివి
 మొలక పెన్నెల విగ్గులొలుకు పాలమునందుఁ
 బొలుపొందఁ జేర్చుక్క బొట్టునిలిపి

౪. తగిన బుద్ధులఁ గలపుచు నగపులరరఁ
 గనకలతికాముఖాంగనర్ గారవమునఁ
 గమల గంధివిఁబొదివి వెయ్యమునఁ దెచ్చి
 యలరు పానుపుకడవిల్చిరతి ముదమున. 140

౫. తొలుదొర్త మురిపెంపుఁ జిలుక రాయనివేత
 హరికథర్ విమనట్టి గరువతనము
 గారమెలర్పంగ గండాద్రిపైనుండి
 పందేశమంపిన పాపపంబు
 వరునకు నెఱిఁగింప నాట్టెపుణంబులఁ
 బలికడి నెరపైన ప్రాధిమంబు
 మరుబాణములవేత విరహార్తి వేదూఁగి
 మదిజాలినడివ కౌమారదశయు

౬. విపుడు బరికింపలేదయ్య నిందుముఖికి
 నబ్బురంబగు ప్రీడాభరంబటంచు
 ముదిత లచ్చలి డింపివేర్చునఁ దొలంగి
 చవిరి తారొండు పమల కుత్సవముతోడ. 141

౭. వెలయు లజ్జామహాంబోధి వీచికలను
 మునిఁగి పంభ్రమమొలయు నెమ్మొగమునంచి
 వేల బొటద్రొలఱాయునుఁ గేలు మోడ్చి
 తల్ప పర్యంకమున నిల్చెఁ దలిరుబోఁడి. 142

- చ. అగధరు చూపులప్పు శబరాంబుజ గంధి పదాంబుజంబులన్
సాగవునఁ గాంచి నాభిఁగని చూచుకమాని ముఖాబ్జమండలిన్
నెగడి, కపోలమెక్కియుఁ గనీనికలం బ్రసరించుఁగాని యా
మగువలలాటసీమ కచమండలి కేఁగపు కూర్మియెట్టిదో. 143
- ఉ. చిత్తము పల్లవింప సరసీరుహ లోచనుఁడంత భిల్లరా
ణ్మాత్తమరాళయాన కుచమండలమంబుఁ గవుంగలించి ■
తైత్తిని పువ్వుఁబాన్పుపయి మెల్లనఁజేర్చి ముదంబెలర్చుఁగా
నత్తఱిఁ జెక్కునొక్కి మృదులాధరమాధురిఁ జొక్కి వేడుకన్. 144
- క. తనుసకలావయ వాలో
కనముఁబచరించి పిదపఁ గంజదళాక్షుం
డును మది హెచ్చిన తమిన
వ్వనితా హారములనంటు వాంఛ జనింపన్. 145
- క. ముక్తాహారంబుల నను
రక్తింజూచెడి విధంబు రంజిల్లఁగన
ర్మోక్తులు బల్కుచు గళసం
యుక్తపటంబోరగించి యుల్లాసమునన్. 146
- గీ. అధర మధురామృతా స్వాదనాతిశయముఁ
జేసి పతిమావి నిర్జరస్థితివహింపఁ
దనువు మధ్యాంబరస్పర్శదవిలిమిగులఁ
గామరూపంబు ధరియింపఁగడఁగెనపుడు. 147
- సీ. ఫణిరాజ తల్ప శుంభత్కరచ్యుతమాస
బాలామణి నీవిబంధనంబుఁ
గుంభిరక్షకదంత కురువింద చుంచిత
తరళనేత్రీగండదర్పణంబు
ధవనఖంకూర క్షతవృధారోమాంచ
కుసుమగంధీ లసత్కృచయుగంబుఁ
బ్రాణేశదీర్ఘ దోర్లండపరీరంభ
వీడితకాంత తనూలతంబు

■ నతుల మర్మనలిల మతుల చిత్తానంద
మతుల పారవశ్య మతులకంప
మతుల మణితమంత్ర మతుల ప్రణయకోప
మతుల సౌఖ్యమయ్య నక్కలయిక

148

నీ. తులలేని జాతి కెంపుల చెక్కడపు హౌయల్
గులుకు టుప్పరిగలో నిలిచినిలిచి
మిలమిలఁబొదలు జాబిలి రాలఁగీలించు
తేటవెన్నెల బైలఁ దిరిగితెరిగి
కమ్మగొఱ్ఱఁగి నీటికాల్వ చెంగట మల్లె
పాదరిండ్ల లోపలఁ బొంచిపొంచి
పసమించు సిరము కప్రపుదుమారము చిందు
కృతకాద్రి గుహలలోఁ గేరికేరి

గీ. సారె సారెకుఁ జెంచునాంచారుతోడఁ
గూడి వేంకట నరసింహ బాలకుండు
నిండు వేడుకఁ బుప్పకోదండ కేలి
నలరి సంతోషవార్తి నోలడుచుండి.

149

గీ. నూనబాణాసనుని కేళిఁజొక్కిచొక్కి
లీల బాహ్యరతంబులఁ దేలి తేలి
ప్రథమ పరిహాసమున రమాప్రాణవిభుండు
చెంచూపుబోఁడి తోడఁ గ్రీడించు వెలమి

150

నీ. పుర్మాంబు కణసిక్తగంధ లేపనములుఁ
దారుమారైన ముత్యాలసరులుఁ
దాంబూలికారాగ దంతక్షతంబులు
బ్రక్కలంటిన పాణిపల్లవములు
సడలిన రత్న కాంచన భూషణంబులుఁ
జిందఱగాఁజెంద చిన్నికురులుఁ
గటుల వైవీడ్వడు కనకాంబరంబులుఁ
దిరుగడై పెనఁగొన్న దేహంతలుఁ

- గీ. గలిగి వేడుక లాపనకాలమందు
మెత్తనగు పుష్పశయ్యపై నొత్తిగిల్లి
నిదురఁజెందిరి దంపతుల్ నిండు వేడ్క
నందమలరార శేషాద్రిమందిరమున. 151
- క. సలిపతు లంతట మేల్కొని
యతులిత సుఖభోగవాంఛ నలరారుచు సం
నూత్న గరిమఁబొదలిరి
శ్రితజన రక్షాధురీణ శీలత మెరయన్. 152
- చ. కమలభవాననాండమను కాంచన పాలిఘటించి యందు లో
కములను గన్నులన్ రెయింబగళ్లును, వేలము లొప్పజేపులన్
సమభటకోటినిల్పి రవిచంద్రుల నా నృపులన్ లగించి శ్రీ
రమణీయుఁదాసుగూడి చతురంగమునాడుచునుండి వేడుకఁ. 153
- నీ. పరతత్త్వ గుహ్యప్రభావ మావాలంబు
మూలమంత్రము దుంప, మొదటిపేరు
బలితంపుస్రాను కోమలదివ్యదేహంబు
పదనంఘములు చారు వల్లవములు
కరనహస్రములు శాఖాకదంబము నేత్ర
కమలంబులురుమంజుసమచయములు
శిరము లగ్రంబులు కురులు బల్లివెలు
మంజుభాషణములు మధురసములు
- గీ. వనధి రాట్కాన్యకామణి వరఫలంబు
■ భవన్నామమునఁ బొల్పు కల్పతరువు
ఘన్యనోనంద నారామ మండలమున
శ్రీ లోసంగుచు నిలుచుఁగా నృసింహ! 154
- ఉ. పాలిత భక్తజాల పరిపంధి మహావనదావపావక
జ్వాల హిరణ్య చేల వనజాతభవోద్భవ గానలోల గం
గా లహరి సురాలయ నగస్పటికాద్రి పటీర శక్ర శుం
దాల హిమాలయద్వీప విడంబిత కీర్తివిశాలమాలికా! 155
(షడ్వంధ విధ కందము)

హారదర హీరకీర్తి

పారస పరపురహర శరశరధర మూర్తి

పార ధరధీర శారీ

నారద గరళ ధర ఖచర నర సుర వంద్యా!

156

ఉత్పాసాము: కపట పనుకురంగ దనుజ కంధరప్రఖండనా!

కపివర ప్రయుక్తగోత్ర ఘటిత సేతుబంధనా!

యవకృతాద్రి చరవిరాడ్ధశాన్య కంఠలుంఠనా!

తపనవంశ సంభవప్రతాప భూపమండనా!

157

గద్యము

ఇది శ్రీరామచంద్రసాంద్ర కరుణాకలాశ వీణాప్రసాద పరిపాక లబ్ధప్రసిద్ధ
కవితావిలాస కళాదురీణ శ్రీమదాపస్తంబసూత్ర శ్రీవత్సగోత్ర పవిత్ర
వద్దివర్తి వేంకటామాత్య పుత్ర సకలసుజనవిధేయ కోనరాజ
నామధేయ ప్రణీతంబైన వేంకటేశ్వరోపాఖ్యానంబను శృంగార
ప్రబంధంబునందు సర్వంబును జతుర్థాశ్వాసము సంపూర్ణము.

చామరబంధము, శకటబంధము, శార్కరబంధము, పుష్పమాలికాబంధము,
మృదంగబంధము, గోమూత్రికాబంధము, అను నాఱుబంధములు కలిగి
యున్నవి.

1వ అనుబంధము

ఆంధ్రప్రభ సచిత్ర వారపత్రిక

12-9-1984

అద్భుత వాస్తవాలు

విశాఖ జిల్లా, ఎలమంచిలి తాలూకాలో సర్వసిద్ధి అనే గ్రామం ఉంది. ఆ ఊరి కరణంగారు వద్దపర్తి కోనరాజుగారు. వీరు 1754 లో జన్మించి, 1834 లో పరమపదించారు. ఎనభై ఏళ్ళు పరిపూర్ణాయుర్దాయం అనుభవించి కవిగా, మహా భక్తుడుగా, అద్భుత దివ్య శక్తి సంపన్నుడుగా, ఆ రోజుల్లో కీర్తితులైనారు. గొప్ప రామభక్తులు కోనరాజుగారు.

ఒకసారి పూరీ జగన్నాథస్వామిని దర్శించడానికి ఈయన ప్రయాణమై పరివారంతో వెళ్ళుచుండగా జగన్నాథ క్షేత్రానికి సమీపంలో నరసింహ ఘాట్ అనే ప్రదేశంలో యాత్ర సుంకం చెల్లించకపోతే ముందుకు పోనిచ్చేది లేదని అధికారు లీయనను నిర్బంధించారు. జగన్నాథస్వామి రథోత్సవం వేళకు అక్కడకు చేరాలని కోనరాజుగారి తీవ్రమైన కోరిక. పరివారానికి, తనకూ సరిపడు సుంకం చెల్లించటానికి ఆయన దగ్గర డబ్బు లేదు. నిజానికి యాత్రికుల దగ్గర సుంకం వసూలు చేయకూడదు. అది దురధికారుల దౌర్జన్యం.

అప్పుడు కోనరాజుగారు 'ఓ జగన్నాథ స్వామీ! నీవు కదలవద్దు' అని పద్యాలు చెప్పారు. అక్కడ జగన్నాథంలో రథం కదలలేదు. ఎంత ప్రయత్నించినా ఫలించలేదు. కోనరాజుగారిని ఇక్కడ విడిచిన తరువాతనే అక్కడ రథం కదిలింది. తరువాత ఆయన స్వామివారిని దర్శించి స్తుతించారు. ఇదంతా ఆ రోజుల్లో ప్రజలు ఆ నోటా ■ నోటా చెప్పుకున్నారు. ఆ నాటి ఇంగ్లీషు దొరల వరకూ ప్రాకింది ఈ సంగతి. మద్రాసులోని ఉన్నత ప్రభుత్వోద్యోగులకూ, క్రైస్తవ మతవ్యాపనం కోసం శ్రమిస్తున్న ఫాదరీ దొరలకూ, ఇదంతా నమ్మశక్యంకాని వింతగా అనిపించింది. జిల్లా కలెక్టర్లు, మిషనరీ దొరలు, కోనరాజుగారి అమోఘవాక్కు, యోగ

శక్తులు, దైవభక్తిద్వారా ఆయన ప్రకటించగల మహిమలు, పరిశీలించాలని, 'ఇవి విజయ కాపు' అని నిరూపించాలని, ఉబలాటపడ్డారు.

విశాఖపట్నం జిల్లా ఉన్నతాధికారులు, రెవెన్యూ, పోలీసు, న్యాయ శాఖల గొప్ప ఉద్యోగులు, ఇంకా కొందరు పాదరీలు కోనంరాజుగారి దగ్గరకు వచ్చి 'మీరు మాకేమైనా మీ యోగశక్తుల నిదర్శనం చూపగలగాలి' అని కోరారు. 'శ్రీరాముడి దయ ఉంటే అదెంతపని' అన్నారు కోనంరాజుగారు. మరయితే 'మేం చెప్పినట్లు చేయగలరా?' అన్నారు వాళ్ళు 'ఆ రాముడి దయ' అన్నారు కోనకవిగారు.

'ఏంలేదు మిమ్ముల్ని పడవలో మేము అండమాన్ ద్వీపం చేర్చి అక్కడ వదిలేస్తాము. మీరు ఎటువంటి సాధనమూ లేకుండా ఒంటరిగా విశాఖ రేవు తీరాన ఉన్న పోలవరం చేరాలి. మీకిది సాధ్యమా?' అన్నారు. 'ఓహో! లండన్ దాకా రమ్మన్నా వస్తాను. అది సాధ్యం కాదనే ప్రసక్తి లేదు' అన్నారు కోనకవి. ఈ డాబులు పరీక్షచేయాలని గట్టిగా నిర్ణయించుకున్నారని దొరలు. 'సముద్రంలో మీరు ప్రయాణం చేసే మార్గాన్ని మేము ఓడల్లోనూ, ఒడ్డునా కనిపెడుతూనే ఉంటాము' అన్నారు దొరలు 'మీ ఇష్టం' అన్నారు కవిగారు. అండమాన్ ద్వీపంలో వదిలేశారు కోనంరాజుగారిని.

కార్తీక శుద్ధ ఏకాదశినాడు ఉపవసించి శ్రీరాములవారి మీద పద్యాలు చెప్పి కోనంరాజుగారు సముద్రజలాలపై యోగాసనంతో మతం వేసుకొని బయలుదేరారు. రేవు పోలవరం చేరుకున్నారు. రేవు పోలవరం దగ్గర ఒడ్డున సాగివారు, పేరిచర్లవారు, మొదలైన శత్రువులు, దొరలు, కలెక్టరులు, మంగళ వాద్యాలతో కోలాహలంగా తమకు ఎదురొచ్చారని, దొరలు కరచాలనం చేసి ఎంతగానో అద్భుత మనస్కులైనారనీ, కోనంరాజుగారు స్వయంగా వ్రాసుకున్నారు. ఆ దొరల్లో చాల్లెసు, ఫిలిప్ బ్రౌన్ దొరకూడా ఉన్నారు తరువాత తమకెవరో చెప్పారని కోనంరాజుగారు వ్రాశారు. ఈ అండమాన్ నుండి రేవు పోలవరం యోగాద్భుత సముద్ర తరణం కోనకవి పద్యవృత్తంతంగా వ్రాశారు. దీనిని స్వర్గీయ పురిపండా అప్పలస్వామిగారి నుండి ఈ రచయిత వ్రాసుకున్నారు.

-అశ్వీరాజు రమావతిరావు.

22 బసవసంధ్యము

శ్రీ. ఆడిదం రామారావు సంతకులు (రిటైర్డ్ సీనియర్ తెలుగు పండితులు, శ్రీ మహారాజావారి కళాశాల, విజయనగరం) గారితో రచించబడి విజయనగరం ఆంధ్ర విజ్ఞాన సమితి వారిచే జూన్ 1940న ప్రకాశింపజేయబడిన ద్వితీయ ప్రమరణముగు “విస్మృత కళింగాంధ్రకవులు” ప్రథమ భాగము (95 నుండి 105వ పుట వఱకు) నుండి గ్రహించబడినది.

కొనరాట్నము

(క్రీ.శ. 1754 - 1834 సం)

ఇతఁడార్యేం వియోగిబ్రాహ్మణుడు. ఆనందసంధ్యనామక శ్రీవత్సగోత్రజాఁడు. రామరాజ పాత్రుఁడు. వేంకట తమ్మయ్య మాతృని పుత్రుఁడు. తల్లిపేరు రామాంబ. వీరి యగ్రసాధరులు సర్వయ్య, వేంకటేశ్వరులు అనువారలు, కాపు రాజు విశాఖపట్టణ మండలములోని “సర్వసద్ది” యనుగ్రామము.

ఆ ఊరు సర్వసద్ది పేరు కోనమరాజు
వద్దివర్తివారు వాస్తవంబు
బ్రాహ్మణుండ నేను బ్రాబంధికుండనఁ
బరగువాడఁ దాత్ర నెఱుంగువాడ

కోనరాట్నము, విద్యాభ్యాసము మొదలగు వాటివిగూర్చి, యేమియుఁ దెలియరాకున్నది. విద్యాబుద్ధులు నేర్చి పెరిగి పెద్దవాఁడైన పిదపఁ గులక్రమాగతముగ నచ్చు కరిణీకముఁ జేకొని, పితృమగు మూఁడువందల యెకరముల పరిమితిగల వౌఖరీ యివాంభూములవలన నచ్చు వాదాయముచే నుభయముగ జీవయాత్ర గడిపిన ధన్యుఁడు. సాధారణముగా వాంధ్రకవీశ్వరులఁ జెట్టువట్టిన దరిద్రత దేవత యొక్క కలాప వీక్షములకుఁ గొంతదూరముగఁ దొలఁగినవాడగుట నితఁడు కవితావృత్తి జీవనాధారముగఁ జేసికొన నగత్యము లేనివాఁడై కాలము గడిపెను. గ్రామాధికారిగానుండియుఁ గవిత్యకళయందధి కాదరము కలవాఁడై, కృషిచేసి, సరసకవిత్వవిభవములను జూపు ప్రబంధరత్నములఁ గావించి, కీర్తికాయుండయ్యెను. ఆర్యేంవియోగులగు కుందూరివారి వంశములోని యొకకవి చెప్పిన జమాబందీదండకమునంటి యొక సీనమాలి కనే కమలీ యుత్తరమునుపేర నీకవిన్న॥ 1209 ఘనీలో జరిగిన యివాం భూముల వైసెలాక్షపంబంధించిన జమాబందీవిగూర్చియు, వాటికాలమున

మిరాశీదారులు పడిన ప్రానకన్యములఁ గూర్చియుఁ జెప్పి దానిని జమాలంది పొగించు దొంగలఁ బిలిపించి తనతోబాటు తన మిత్రులగు నితర కరణముల కన్యములఁ దొలఁగించెనని చెప్పుదురు. అసేవమాలిక యిచటఁ బొందు పలు పఁచెడినది.

జమాలి వృత్తం

సేవమాలిక :

బాదాన్న వాడె పనలీనియాదాస్త పరగణా పుష్పలం పత్నివాఁడ
 ఫిలిదేవరను తేది భిన్నవో రోజునికి కరణాల భోగట్ట కరుణ వినుడి
 యేమయ్యా! తాకగారా! మీకు జేమమా మామయ్యగారా నమస్కృతంబు
 పదివేలు పదివేలు భావగా రో హో హో! యిచ్చుడయా మీరు యిచ్చుడే
 నాయనా! లెప్పునున్నారోయి మీరంత మనవారు కుళంమా? మరిదిగారు
 బంధువు లాత్మసంబంధులు మొదలుగా భాషింతురొక కొన్ని భాషణములు
 మీబసెక్కడవయ్య! మాబసేటావల వనతి కాకరకాయ వాటమయ్య
 జిల్లుడాకుల మేత పీకటి చెయ్యూత పాలుడప్ప యజ్జరిపాలుసేత
 నొకమాతస్నానంబు నొకమాతపానంబు నొకచోట భోజనం బొంటిపూట
 కాని కానీ యిట్టికలురులకే మొన్నె ముందరదారికి మొదలుచెప్పు
 మీమధురాలెన్ని? మీయిడభూమెంత? మీవూరు బీడెంత మెట్టుయెంత?
 పల్లవుభూమెంత? పదునాలుగేళ్లకు పంచింత? తిర్లెంత? ప్రజలుయెంత?
 నాగళ్లునాతిర్లు నాడెంత? తవులెంత? చెల్లెంత? బాకెంత? శిస్తుయెంత?
 సాలుమగ్గాలు కంసాలి ముఠాలు కోమటంగణములు కొండలెన్ని?
 చెరువులుమాతులు తరువులుగము లెన్ని? ఇళ్ళ వైనంబు పెరళ్ల రీతి
 నగ్రామమునకు విశ్వానసాస్థములగాయకు సామ్యవరకు ఆగతమునకటి
 సాధారణాది పరీధానివరకు పండినపంట రాబడివెనుక రెండు
 దగప్రమాదీపముదర్ కాశయ్యక్తి పంచత్పరంబుకు తుదవచ్చునువము
 మూడుముద్దత్తులు మూటికి యొకట్ట దినకకుళుల్లాది దినమమెట్టు
 రూడాదర్శివస్తు వనధింరాబడి పంటమిరాసీం పంటరుమము
 చాకర్ల పంటయు నకలమురాబడి గాముగానవమూర్ కట్టులళ్లు
 పోతులు గేదెలు పామ్మారునాగళ్లు యిద్దులమందలు యివెగ పెద్ద
 నాయలైనము పాయకారముదర్ మేకలుగొట్టెల నేకమైన

పూర్వపుమాన్యముల్ తరువాత మాన్యముల్ కొన్న భూములప్రతిగొన్నయట్టి
 పీఠస్తుకల్గిన పారమాశీఃపుత్త యిష్టైంటుకాగిత మిచ్చినార
 కరువులోగడికి లెళ్ళలుబోయేమావద్ద కరువులో లెళ్ళలు గానరావు
 రెండేళ్ల లెళ్ళలులేవు నాదగ్గఱ మూడేళ్ల లెళ్ళలు బోయేమాకు
 నాలుగేళ్ల విజాడ నాదగ్గఱను లేవు కడగి అయిదేళ్ల కాకరము లేదు
 పదునాలుగేళ్లకు పదపరుచున్నారు యింకాపదేళ్లకు యిస్తునేను
 రూముప్రాద్దెక్కిను శాలికుడా కవేరీకి వస్తున్నావ లేక మాను
 తున్నావో జెప్పుము తప్పుజల్మానాకు కాసుకుగతిలేదు కాపులివరు
 ఇదిగోవస్తినటంచు అదిగోవస్తినటంచు చంకలెళ్ళగదించి సరవినేఁగి
 యీవంచగూర్చుండ నావంచగూర్చుండ నంతలోపల రవియస్తమింప
 చిరచిరలేచి ముందరసాగువారల గూడిడిరావేరి కొంతసేపు
 తాటియాకులువిప్పి తారుమారులు చేసి దీపాలముందర తిరగవేసి

గీ. ఆరుయేడ్వెల్లు వీరు చీకాకుపడిరి

గాన వారల రక్షించికరుణ

శలపు వేగంబొసంగవి సారసాక్ష

వినుతగారీశ పువమాక వేంకటేశ.

N.B. ఈ మాలిక కేవలము వినోదార్థము వ్రాసిన కారణమున కోనంరాట్నాని
 సమర్థుడయ్యును ఛందోవ్యాకరణాదులను పాటించలేదని మనమూహింపఁదగి
 యున్నది. ఆకారణముచేతనే దీనిని నేను యథామాతృకముగాఁ బ్రకటించితిని.

అ.రా.

కోనకవి క్రీ.శ. 1754 సంవత్సరములోఁబుట్టి 80 సంవత్సరములు
 జీవించి, 1834 సంవత్సరములో స్వర్గస్థుడయ్యెను. ఈ కవివరుఁడు తన
 కవితాశక్తిచే నద్భుతకార్యము లొనర్చెనని యొక ప్రసిద్ధిగలదు. దానిని స్థిరప
 ఆచు సమాచార మొకటి నీతని కృతియగు "మహాలక్ష్మీ పరిణయము" పీఠి
 కలో నీకవి మునిమనుమలును, వితద్ధ్రంధ ప్రకాశకులును, అగు శ్రీయుత వీర
 రాఘవస్వామి పంతులుగారు నుడివియున్నారు. ఆ సమాచారమునే యిచట నం
 గ్రహముగాఁ జెప్పుచున్నాఁడను. కోనంరాట్నాని యొకప్పుడు కొంతవరిజన
 ముతో శ్రీజగన్నాథము యాత్రార్థమై వెళ్ళియుండెను. అప్పుడని రథోత్సవది
 నములు. సుంకముచెల్లించినగాని శ్రీ స్వామివారి దర్శనము లభ్యముకాకుండెను.
 అట్టి సుంకముఁ జెల్లించనిష్టములేనివాడై, యతఁ డీరీతిని స్వామివారిని
 స్తుతించుచుఁ బద్యములను జెప్పెను.

నద్దివర్తి కోనంరాట్ట

సీ. మాణిక్యపురపురో మార్గమందున్నాను
గుండలిశయన యటుండు; పోకు!
ఘాటలనరసింహ ఘాటిమధ్యవసీ
మండలందున్నానటుండు; పోకు!
నరసింహలోకాధి నానాధ్వమధ్యష్ట
రోర్వియందున్నా నటుండు; పోకు!
నిజపురీంద్రద్యమ్న నిలయభూతలమునం
దున్నాను వడియటుండుండు; పోకు!

తే.గీ. పోకుపోకు జగన్నాథ పుణ్యమూర్తి
దిలిసుత వివక్ష! ద్రోక్యదీనరక్ష!
పతితపావనబిరుదాంక! బహుపరాకు
సేవకువిఁ బ్రోవుదయఁజాడు చిత్తగింసు.

ఇట్లు కొన్ని పద్యములు చెప్పినరికి నట్టికవితాప్రభావము గారవించి భక్తునిపై
స్వామికరుణ జాపెనో యన, రథమెంత మందిలాగి శ్రమపడుచున్నను గదలక
నిలిచిపోయెను. అంతఃగర్హకర్ణిగ నీకవిప్రభావము మహంతిమొదలగువారువిని,
సుంకముగైకొనకయే యాతనిని, ఆతనిపరిజనమును శ్రీస్వామివారి దర్శన
ముచేయ ననుమతించిరి.

గీ. జగతి నాలుగువర్ణముల్ సమము చేసి
కుడువఁజేసితివాభలీ! కుడుచువేళ
నేహ్యమిసుమంతయును లేక నహ్యముగను
శ్రీ జగన్నాథ! చేసితే చిత్రముగను.

అని చెప్పఁగా రథము యెప్పటియట్లు కదలినడచెనని చెప్పు చున్నారు.

గ్రంథరచనావిషయము : కోనంరాట్ట-వి వేంకటేశ్వరోపాఖ్యానము, రేవతీపరి
ణయము, శ్రీ మహాలక్ష్మీపరిణయము, జానకీరామశతకము మొదలగుకృతులను
రచించెను. ఈ విషయము శ్రీ మహాలక్ష్మీపరిణయమందిట్లు చెప్పఁబడియున్నది.

ఉ. అమహితాన్వయంబున రమాధిపభక్తి జనించి జానకీ
రామకృతుల్ రచించితిని, రైవతపుత్ర వివాహకావ్యమున్
గామితమువృ వేంకటనగ ప్రభు దివ్యచరిత్ర మాసుధా
ధామదివాకరంబుగను ధన్యుడ నీధరణీతలంబునన్.

మీఁది మూఁడు ప్రబంధములలో నొకటియగు శ్రీమహాలక్ష్మీవరిణయము,
ముద్రితమై కలిపయదినములనుండి ప్రచారములోనికి వచ్చియున్నది. ఇది
యైదాశ్వాసముల శృంగారరస ప్రబంధము. ఇందలికథ శ్రీ లక్ష్మీనారాయణుల
వివాహమహోత్సవము. ఇది వద్మపురాణ వ్రసిద్ధమని కవి యిట్లు మనకుఁదెలిపి
యున్నాఁడు.

నీ॥ కైలాసమందు శంకరుఁడద్రుకన్యకు
బోధసేయు పురాణగాథలందు
రాజీంశుపద్మపురాణోక్త కథలలో
నంబుజాలయ వివాహప్రబంధ
మాండ్రభాషరచించి యన్నత్కులాబీష్ట
దైవమా నరసింహ దేవునకును
కృతినమర్పింతు

కోనరాట్కవి నిరుపమానసాహితీ పటిమయు నవర్గళకవితా ధార
యుఁగలవాడని యీకృతియే ఘంటాపథముగఁ జెప్పుచున్నది. కవిత్వము
మూఁడుపాళ్లు సంస్కృతము, నొకపాటు తెలుఁగు, గలిగి కర్ణపేయమై యుప్పు
చుండును. వ్యాకరణ విరుద్ధములగు ప్రయోగములు విరళముగాఁ గానఁబడు
చున్నను, నవిగణింపఁదగినవికావు. అట్టి నెరసులీతవినుధామాధురీవాగ్మ్యురిలో
మటుమాయమగుచున్నవి. మొత్తముమీఁద నీ మహాలక్ష్మీవరిణయమును 18, 19
శతాబ్దములలో వెలువడిన ప్రబంధములలోఁ బ్రసిద్ధిపడసియున్నవానిలోఁజేర్చి
యున్నతస్థాన మీయనగునని చెప్పవచ్చును.

కవి యీగ్రంథమును శ్రీ సింహాచలనరసింహస్వామికి నంకితమునర్పెను.
కవితాధోరణి తెలియుటకుగవికృతములగు గ్రంథములనుండి కొన్ని పద్యముల
నిందుఁ బొందుపఱచుచున్నాఁడను.

మ. ఓతి నార్యలనియోగిపుంగవులలో శ్రీ వత్సగోత్రోద్భవుల్
చతురోపాయనమర్జితైభవకళాచాతుర్యవంతుల్
ద్వితనత్కీర్తికళానిధుల్ మగుణ సందీప్తప్రభావోన్నతుల్
మతిమంతుల్ హితకార్యవంతులుమహామంత్రీశ్వర గ్రామణుల్

ఉ. బంగరుమేడలం జలజపాణులు వీణలఁ గేలఁబూని సా
రంగసమాఖ్యరాగ మలరంబలికించినఁ జేరనిల్పు నో
జంగొమరారె విద్రుమనిశాకరకాంతధగద్దగ ప్రభా
భంగవిశాలసాల మనబంధురచిత్రకురంగజాలముల్.

ఈ పద్యమునుబట్టి కవికి సంగీతమందుఁగూడ నభినివేశము గల
దని యూహింపవచ్చును.

చ. మలదొరముడ్డుపట్టి మెడమంగళ సూత్రము కంఠముంద దు
జ్జ్వలసురవాహినీమణికి సాగదు చంచలజీవనంబు నె
న్నడఁదడబా చొకింతయుఁ గనంబడ దవ్వలిగుబ్బ తేనికిన్
హలహలమొక్క సారెగగనాంబరుఁడానిడువేళఁ జాడఁగన్.

కవి యీ పద్యమునందు "ల" "డ" లకుఁ బ్రాసమున మైత్రిఁ
గూర్చినాడు.

క. పలుకులు కపురపుములకలు
వలపులు జ్ఞాన భంగురములు వాపులునున్నల్
నిలుకడలు నీటిబుగ్గలు
అలివేణుల నమ్మఁజూడ రాఝులు జగతిన్ (3. ఆశ్వా)

మ. వరుఁడన్నన్ ధనమన్న సత్యమనిన న్వాత్సల్యమన్నన్ మనో
హరుఁడన్న న్మరమార్గమన్న సుకృతంబన్నన్ తపంబన్న స
ద్గురువన్నన్ ప్రతమన్నఁ గోరికనసంతోషంబనన్ జీవితే
శ్వరుఁడన్నన్ విభుఁడన్న నీకునబలా వైకుంఠుఁడెల్లప్పుడున్.
(5. ఆశ్వా)

చ. సమయమెఱింగి యవ్వభుని సన్నిధికేగి తదీయదివ్య చి
త్తముతెఱఁగెల్లఁగాంచి పనితామణుల న్వలయించువేళ, క
య్యమునకుదూఁకువేళ మృగయారతినొందెడువేళ కోపభా
వము గనువేళమాని, మృదుబాషలవిన్నపమాచరింపుమీ
(శ్రీ వేంకటేశ్వరోపాఖ్యానము, 1. ఆశ్వా)

3వ అనుబంధము

ఓం

శ్రీరస్తు

శ్రీ మహావిష్ణుని దశావతారాభి వర్ణనము.

జ్ఞాన సాధనము

శ్రీ మహాలక్ష్మీ పరిణయాద్య నేతాంధ్ర ప్రబంధ
నిర్మాణాచారీ ధురీణుండగు

వల్లిపర్తి కోనరాట్టాచార్య పాత్రుండగు

(ద్వితీయ)కోనరాజ పుత్రుండగు వేంకటరెడ్డివార్కువిధే

సూక్ష్మ పదముగ కూర్చబడి

సకలజనోపయోగముగ ప్రచురింపబడినది.

ప్రథమ ముద్రణము క్రీ॥శ॥ 1930

శుభమస్తు
అవిష్ణుమస్తు

ఉ॥ ఏ విభువంద నార్చనము విభుచింతయు నామకీర్తనం
బేవిభు లీల లద్భుతము లెప్పుడు సంశ్రవణంబు నేయ దో
షాపలిఖాసి లోకము శుభాయుతవృత్తి జెలంగు నండు నే
నావిభు నాశ్రయించెద నహూమ నివర్తను భద్రకీర్తనున్ ॥

క॥ వినుమీ సంసారంబను వననిధిలో
మునిగి కర్మ వాంఛలచే వేదన
బొందెడు వానికి విష్ణుని గుణ
వర్ణనము దెప్పసుమ్ము మునీంద్రా ॥

శ్రీ సద్గురు పరబ్రహ్మణేనమః
శ్రీమహాగణాధి పతయేనమః
శ్రీ శారదాంబాయేనమః

శ్రీ మహావిష్ణుని దశావతారాభి వర్ణనము

జ్ఞాపరీధవము

శ్రీ రామరఘురామ । నీలాపతేరామ ।

సుజనపోషకరామ । సుగుణాభిరామ ।

1. అఖిలాండకోటి । బ్రహ్మాండనాయకరామ ।

అంతరాత్మారామ । అభినుతించెదను ॥ శ్రీరామ ॥

2. సర్వవిఘ్నంబులను । సమయింపగాజాలు ।
సర్వజ్ఞ విఘ్నేశు । సన్నుతించెదను ॥ శ్రీరామ ॥
3. అన్ని విద్యలకెల్ల । ఆటపట్టయినట్టి ।
అంబుకోదృపురాణి । నాత్మలోదలతు ॥ శ్రీరామ ॥
4. శ్రీ పార్వతీపతిని । శ్రీ మహాదేవుని ।
చిత్తమందునదలచి । చేతువందనము ॥ శ్రీరామ ॥
5. గురువర్యమది నెంచి । చరణపద్మంబులకు ।
సాష్టాంగములు ॥ సన్నుతించెదను ॥ శ్రీరామ ॥
6. ఈ విధంబుగనిష్ఠ । దేవగణంబులను ।
భక్తితో గొనియాడి । పరమమోదమున ॥ శ్రీరామ ॥
7. వరధర్మకామార్థ । వర్తితులైనట్టి ।
పరమమునులందరికీ । భక్తితో మ్రొక్కి ॥ శ్రీరామ ॥
8. ప్రహ్లాదుడాదిగా । పరమభక్తులనెల్ల ।
పరమజ్ఞానులరెల్ల । భక్తితోబొగడి ॥ శ్రీరామ ॥
9. పశుపతి కైనను । పంకజోదరు కైన ।
పరమేశ నీమహిమ । వర్ణింపతరమా ॥ శ్రీరామ ।
10. నీమహామహిమలను । నిత్యంబుగొనియాడి ।
వర్ణింతునోదేవ । పరమమోదమున ॥ శ్రీరామ ॥

విశ్వపూర్తి

11. పరమాత్మయనునట్టి । పరబ్రహ్మమునందు ।
యామూలప్రకూతి । యణగెళ క్తిగను ॥ శ్రీరామ ॥
12. ఆవరణవిశేష । మనిశ క్తిద్వవిధమై
భువిపరిణమించేను । భూతతతిలోన ॥ శ్రీరామ ॥
13. విశేషశక్తి చే । వివిధంబులగుస్థూల ।
సూక్ష్మభూతములన్ని । స్పష్టంపబడియె ॥ శ్రీరామ ॥
14. ఆవరణశక్తి । యజ్ఞానమునుగల్పించి ।
అత్మచైతన్యమును । ఆవరణజేసి ॥ శ్రీరామ ॥
15. ప్రకృతికిపరుడైన । పరమపురుషునియందు ।
ప్రకృతి కారణముగను । ప్రభవించునిచ్చ ॥ శ్రీరామ ॥

16. ఆద్యంతములులేవి । ఆవరమేశునకు ।
స్వప్నసంకల్పంబు । చిత్తమునబొడమ ॥ శ్రీరామ ॥
17. పరిశుద్ధ జలములను । బాగుగానిర్మించి ।
వటవత్రళయనుడై । వరలెనంతటను ॥ శ్రీరామ ॥
18. నారంబులందుననూ । తీరుగాకయవింప ।
నారాయణుండని । నామంబుగలిగే ॥ శ్రీరామ ॥
19. పవలించియుండంగ । పరమేశ్వరుని నాభి ।
స్థానమునపద్మంబు । జనియించెనంత ॥ శ్రీరామ ॥
20. పద్మగర్భంబుననూ । పరమాత్ము యంశమున ॥
బ్రహ్మదేవుండంత । ప్రభవించెనపుడు ॥ శ్రీ రామ ॥
21. తపయనుశబ్దంబు । తనచెవినివినబడగ ।
తపమునరించెను । విపరీతముగను ॥ శ్రీరామ ॥
23. ఆతపంబుకు మెచ్చి । ఆదినారాయణుడు ।
ప్రత్యక్షమైబలికె । పరమదయతో నూ ॥ శ్రీరామ ॥
24. స్పష్టికర్తృపుగమ్ము । శ్రీధ్రంబుగానిపుడు ।
మునుపటివలెనీపు । అనియానతిచ్చె ॥ శ్రీరామ ॥
25. అంతర్నితుండయ్యె । నంతటవిష్ణుండు ।
ఆయాజ్ఞామన్నించె । హంసవాహనుడు ॥ శ్రీరామ ॥
26. అంతటను ఆకాశ । మమరంగనిర్మించి ।
ఆవెనుక వాయువును । నవటగల్పించే ॥ శ్రీరామ ॥
27. అగ్ని దేవునిల్పి । ఆ పమయంబునను ।
వరుణదేవునిగూర్చి । వరుసమీరగను ॥ శ్రీరామ ॥
28. పుడమిదేవతలంత । పాండుగాగల్పించి ।
పంచభూతంబులను । పరిపూర్తి జేసె ॥ శ్రీరామ ॥
29. పంచతన్మాత్రలను । పంచేంద్రియంబులను ।
పంచప్రాణంబులను । పదిలముగనిల్పి ॥ శ్రీరామ ॥
30. మహాదహంభావమును । మనసేంద్రియంబులను ।
బుద్ధిేంద్రియంబులను । పాండుగాజేర్చె ॥ శ్రీరామ ॥
31. పదియు నొకరుద్రులును । పండ్రెండుసూర్యులును
ఉడురాజితారలును । ఉద్భవంబైరి ॥ శ్రీరామ ॥

32. పరసిద్ధసాధ్యులను । గరుడగంధర్వులను ।
అసురగణంబులను । నంతస్పృష్టింపె ॥ శ్రీరామ॥
33. సనకసనందనులు । సనత్కుమారుడును ।
కలహాశనుండంత । గల్పింపబడిరి ॥ శ్రీరామ॥
34. సంకల్పమాత్రమున । సంభవించినవారు ।
అజానిమానపపుత్రా । లనియంచబడిరి ॥ శ్రీరామ॥
35. దేవేంద్రుడాదిగా । దేవసంఘంబులు ।
స్వర్గంబుపాలింప । శాసంపబడిరి ॥ శ్రీరామ॥
36. అఖిలభూతంబులును । అజ్ఞానపశమున ।
కర్మానుబంధమున । గలిగిలోకమున ॥ శ్రీరామ ॥
37. జననమరణంబులును । ఘనశోకమాహములు ।
జనులందరునుబొందె । జన్మతోడుతను ॥ శ్రీరామ ॥
38. పదునాల్గుభువనములు । పలువిధంబులగూర్చి ।
పద్మగర్భుండుండె । పరమమోదమున ॥ శ్రీరామ॥
39. బ్రహ్మదేవునిచేత । బహువిధంబులస్పృష్టి ।
అమరించినర్వాంత । ర్యామియైయుండె ॥ శ్రీరామ॥
40. విశ్వమెల్లనునిటుల । వివిధముగ సృజియించి ।
విశ్వమయుడైయుండె । విశ్వంబులోన ॥ శ్రీరామ॥
41. నిరపేక్షకుండగుచు । నిష్కళంకుండగుచు ।
నిశ్చలండైయుండె । నిఖిలజగమునను ॥ శ్రీరామ॥
42. సర్వరక్షకుడగుచు । సర్వేశ్వరుండగుచు ।
సర్వసాక్షిగనుండె । సత్స్వరూపమున॥ శ్రీరామ॥
43. దుష్టులనుదండింప । శిష్టులను రక్షింప ।
అవతారములదాల్చే ॥ నామహాత్ముండు॥ శ్రీరామ ॥

మత్స్యవతారము

44. అలమత్స్వరూపమున । జలనిధిలోబొచ్చి ।
పోమకునిబరిమార్చి । శ్రుతులన్ని దెచ్చి॥ శ్రీరామ॥
45. బ్రహ్మదేవునికిచ్చి । పరమాదరంబునను ।
బ్రహ్మనిష్టులచేత । పఠనజేయించె ॥ శ్రీరామ॥
46. శ్రీశుకుండాదిగా । శిష్టులొమునులెల్ల ।
శ్రద్ధతోపఠియించి । పేడ్చులైనారు ॥ శ్రీరామ॥

47. అజ్ఞానజనములు । ఆశ్రద్ధగొనలేక ।
విజ్ఞానహీనులై । వెలసిరీభువిని ॥ శ్రీరామ॥

కూర్మావతారము

48. దేవలోకమునందు । దేవదానవులెల్ల ।
దేవేంద్రపదముండ । దీక్షవహించి ॥శ్రీరామ॥
49. అధిక బలంబునను । ఆరాక్షసులు వేగ ।
దేవగణంబులను । దండింపసాగె ॥శ్రీరామ॥
50. అంతటనుదేవతలు । ఆదినారాయణుని ।
రక్షింపరమ్మనుచు । ప్రార్థనలు జేసి ॥శ్రీరామ॥
51. ఆ మొరలు చెవిసోక । ఆదిదేవుండవుడు ।
ఉత్సాహమునుగూర్చె । నుభయగణములకు ॥శ్రీరామ॥
52. పాలనంద్రమునందు । బరగవారలచేత ।
కవ్యముగమందరము । గల్పించియంత॥ శ్రీరామ॥
53. పర్వతముచుట్టునను । ఫణిని రజ్జుగ జేసి ।
దేవదానవులచే । ద్రిప్పించేనంత॥ శ్రీరామ॥
54. పర్వతముబరువౌట । పాతాళమునక్కంగ ।
దేవదానవులపుడు । దీనత్వమొంది॥ శ్రీరామ॥
55. ఓ దేవదేవుడా । ఓ జగన్నాథుడా ।
కావసమయంబిదియె । కరుణామయుండ ॥శ్రీరామ॥
56. ఆపదుర్దారకుడా । ఆదినారాయణుడా ।
కావనేశీశ్రుమున । దేవదేవేశ ॥ శ్రీరామ॥
57. దేవదానవులిట్లు । దీనులైవేడంగ ।
దీనరక్షకుడవుడు ।దిక్కుకాదలచి ॥ శ్రీరామ॥
58. కూర్మావతారమున । కొండక్రిందకునేగి ।
కొండవీపునదాల్చి । కుదురుగానిలిపె ॥శ్రీరామ॥
59. అంతటనుదేవతలు । నసురులెల్లరుగూడి ।
ఆద్రికవ్యముజేసి । అభీమధియింప ॥శ్రీరామ॥
60. హోలాహలముమొదట । నాసమయంబునను ।
ప్రభవించిమండుచును । భయముగలిగించె ॥శ్రీరామ॥

61. ఓపార్యతీనాథ ॥ ఓ భక్తవత్సలుడ ।
పాహిపాహియటంచు । ప్రార్థనలు చేసి॥ శ్రీరామ॥
62. అనురులునుదేవతలు । నంతరుద్రునివేడ ।
హోలాహలముకంత । మందతడునిలిపె॥ శ్రీరామ॥
63. ఆవెనుక జ్యేష్ఠయును । ఆ వెనుకలక్ష్మీయును ।
చంద్రుడావెనువెంటఁ । జన్మంబుగనిరి ॥శ్రీరామ॥
64. అంతట నెవిష్ణుండు । ఆదిలక్ష్మిని జూచి ।
మోహించివరియించె । ముదముతోడుతను ॥శ్రీరామ॥
65. ■ వెనుకనమృతంబు । ఆవిర్భవంబొంద ।
ఆ మహావిష్ణుండు । అత్మనూహించి॥ శ్రీరామ॥
66. మజ్జగంబులవారి । మోహింపగా జేయు ।
మోహనాకారుడై । మూర్తితాబూని॥ శ్రీరామ॥
67. దివ్యమందరమైన । దివ్యమంగళమైన ।
స్త్రీరూపమునుదాల్చి ॥ చిత్తములు చెదర॥ శ్రీరామ॥
68. రాక్షసగణములను । భ్రమలలోమునిగించి ।
అమరులకమృతంబు । సమకూర్చివేగ॥ శ్రీరామ॥
69. అంతర్నితుండయ్యె । ఆజగన్మోహనుడు ।
వైనలేయునిపైని వైకుంఠమునకు॥ శ్రీరామ॥
70. ■ మహావిష్ణుండు । ఆదిలక్ష్మినిగూడి ।
వైకుంఠభువనమున । వసించి యుండె ॥శ్రీరామ॥

వరాహావతారము

71. జయవిజయులను బంట్లు । జగదీశ్వరునికృపను ।
ద్వారపాలకులగుచు । ద్వారముననుండ ॥ శ్రీరామ॥
72. సర్వజ్ఞుడైనట్టి । స్వామినిదర్శింప ।
సనకసనందనులు । చనుదెంచిరంత ॥శ్రీరామ॥
73. ద్వారపాలకులపుడు । ద్వారమందుననించి ।
ఆమునివర్యులను । ఆటంకపరుప ॥ శ్రీరామ॥
74. ఆమునులంతటనె । యధికరోషంబునను. ।
పుడమిజయవిజయ యులను । పుట్టశపియింప॥ శ్రీరామ॥

75. ఆ శాపమునుదెలసి । ఆదినారాయణుడు ।
కావలివారలను । గరుణించిపలికె ॥శ్రీరామ॥
76. అనురులైజన్మించి । యటమూడుజన్మముల ।
తనతోనుపోరాడి । తరియింపుడనియె ॥ శ్రీరామ॥
77. అటుపైని శ్రీవిష్ణు । వందుజేరుండని ।
వరమిచ్చిపొండనియె । వాసుదేవుండు ॥శ్రీరామ॥
78. సనకసనందనులు । స్వామినిదరిశించి ।
స్వస్థానగతులైరి । సన్నుతులు జేసి ॥ శ్రీరామ॥
79. కమలజావంశమున । కశ్యపబ్రహ్మయని ।
ఒక మహామునియుండె । నుర్వియందునను । శ్రీరామ॥
80. అదితియు దితియుంచు । సతవికినిరుపురు ।
భామినులుండెరి । భార్యలై వెలసి ॥ శ్రీరామ॥
81. పుడమి జయవిజయులు । పడుచు దితిగర్భమున ।
అనురులైజన్మించి । రతిగర్భమునను ॥ శ్రీరామ॥
82. హిరణ్యాకుండనియు । హిరణ్యకశిపుండనియు ।
నామధేయంబులను । నయముగాగనిరి ॥శ్రీరామ॥
83. కాంచననేత్రుండు । కడుగర్భముననవని ।
జాపజాట్టగజాట్ట । జనులుబీతిలిరి ॥ శ్రీరామ॥
84. వాసుదేవుండపుడు । వరాహరూపమున ।
దానపునిఖండించి । ధరణితగనిలిపె ॥ శ్రీరామ॥

వృషినిర్వాచనము

85. ఆహిరణ్యాకునికి అనుజడైతనరారు ।
హిరణ్యకశపుండు । హరికృత్యమరిగి ॥ శ్రీరామ॥
86. కాలాగ్నిరుద్బుడై । కడుక్రోధమూర్తియై ।
విష్ణుదేవునిపైకి । పెడలెగర్వమున ॥శ్రీరామ॥
87. ఆత్మజడైనట్టి । హరిభక్తుడైనట్టి ।
పరమపావనుడైన । ప్రహ్లాదునపుడు ॥శ్రీరామ॥
88. హరిభక్తిమానుమని । హరిసేవకూడదని ।
బహువిధంబులనుతుని భాధింపసాగె ॥శ్రీరామ॥

89. బహుకరినశిక్షలచే । బహువిధబాధలచే ।
తనసుతువిదండించె । తగనికోపమున॥ శ్రీరామ॥
90. హరిహరీశ్రీనాథ ॥ ఆర్త చింతామణి ।
కారుణ్యమయమూర్తి కరిరాజవరద॥ శ్రీరామ॥
91. ఆదినారాయణుడా । ఆపదుద్ధరకుడా ।
అమృతాననుభోవు । అఖింజగదీశ॥ శ్రీరామ॥
92. అన్నిలోకములందు । అన్నిభూతములందు ।
యిందెందువెదకినను । అందందుకలవు॥ శ్రీరామ॥
93. సర్వజ్ఞసర్వేశ । సకలలోకాధార ।
సత్యస్వరూపుడా । సత్కృపనుగావు ॥శ్రీరామ॥
94. అనుమత్రప్లోదుండు । ఆర్తరక్షకు వేడ ।
కరుణతోత్రప్లోదు । గానగానెంచి ॥ శ్రీరామ॥
95. నరసింహరూపమును । ధరియిచివేగమున ।
రాక్షశేశ్వరుద్యుంచి । ప్రప్లోదుగావె॥ శ్రీరామ॥

వామవాచతారము

96. ప్రప్లోదునకుధర్మ । పరుడువిరోచనుఁడు ।
కొమరుండుజన్మించె । కోర్కీదీరగను ॥ శ్రీరామ
97. అతనికితనయూడై । అవనియందుజనించె ।
బహుకీర్తివంతుడౌ । బలిచక్రవర్తి ॥శ్రీరామ॥
98. బహుతపంబులుజేసి । బ్రహ్మదేవునిపల్ల ।
బహువరంబులుగాంచి । పబ్రలుడైయతడు ॥శ్రీరామ॥
99. దేవేంద్రుడాదిగా । దేవబృందంబులను ।
పడగొట్టిదేవేంద్ర । పదవిగై కొనియె॥ శ్రీరామ॥
100. అదితి ఆసమయమున । అలిదీనతనుబొంది ।
తనవల్లభునిజేరి । తగనిట్లు బలికె॥ శ్రీరామ॥
101. బలినిగలిచెడునట్టి । బలశాలిపుత్రుని ।
కరుణింపుమననంత । కశ్యపబ్రహ్మ ॥శ్రీరామ॥
102. వయోభక్షణమనెడు । వ్రతమునుపదేశించి ।
ఆదినారాయణుని । ధ్యానించుమనియె ॥ శ్రీరామ॥

103. పరమనియమముతోడ । పరమభక్తియుగలిగి ।
పరమాదరముతోడ । ప్రతముతాసలిపె ॥ శ్రీరామ॥
104. అదితిభక్తికిమెచ్చి । ఆదినారాయణుడు ।
ప్రత్యక్షమైబలికె । పరమదయతోను ॥ శ్రీరామ॥
105. నీగర్వమునజొచ్చి । నేనామనుండనై ।
పుట్టిబలిగర్వంబు । పాలియింతుననియె ॥ శ్రీరామ॥
106. అదితియావార్తతన । అధిపున కెరిగించి ।
సేవజేయుచునుండె । చిత్తమలరంగ ॥ శ్రీరామ॥
107. ఆమెగర్వముజొచ్చి । ఆదిపురుషుండపుడు ।
వామనరూపమున । వసుధనుదయింపే ॥ శ్రీరామ॥
108. బలియృజ్ఞ మొనరింప । వామనుండరుదెంచి ।
బహుదానపరుడైన । బలిని యాచించి ॥ శ్రీరామ॥
109. మూడు పాదంబులను । భూమిదానమువడసి ।
పాదద్వయంబునను । వసుధదివిగప్పె ॥ శ్రీరామ॥
110. మూడవపదమునకు । పుడమిజూపమటంచు ।
పరమపురుషుండపుడు । బలినిశాసించె ॥ శ్రీరామ॥
111. మూడవ పాదమును । ముదముతో తనశిరసు ।
పైనుంచబలివేడె । భక్తితోడుతను ॥ శ్రీరామ॥
112. పరమపురుషుండంత । పరమాదరంబునను ।
బలిభూమిదానముకు । బహుసంతసించి ॥ శ్రీరామ॥
113. సావర్నిమనువపుడు । స్వర్గాదిపత్యమును ।
బలికొసగ నియమించె । భద్రంబుగాను ॥ శ్రీరామ॥
114. బలినంతవరకునూ । పాతాళలోకమును ।
పత్నీసమేతముగ । పాలింపుమనియె ॥ శ్రీరామ॥
115. భక్తవత్సలుడైన । పరమేశ్వరుండవల ।
కావలియుండుటకు ॥ కరుణించిజనియె ॥ శ్రీరామ॥

పరమరామావతారము

116. కార్తవీర్యార్జునుడు । కడుబలంబునమెరసి ।
ధరణీశ్వరులలోను । తగుపేరుబొంది ॥ శ్రీరామ॥

117. తనతపోమహిమచే । తనయోగబలముచే ।
సకలలోకంబులను । నంచరించుచును ॥శ్రీరామ॥
118. ఆతండు జమదగ్ని । ఆశ్రమంబునకరిగి ।
తనపరివారముతో । తనచటనిల్చే ॥ శ్రీరామ॥
119. ఆమహాముని యపుడు । హోమధేనువు చేత ।
బహుభక్యభోజ్యములు । బాగుగావడసి ॥శ్రీరామ॥
120. కార్తవీర్యనకపుడు । కడుప్రేమతోనచట ।
ఆతిధ్యమునరించె । అదివ్య తపసి ॥శ్రీరామ॥
121. ఆతిధ్యమునుబొంది । ఆనందమునపొంగి ।
ఆహోమధేనువును । హరియింపదలచి ॥శ్రీరామ॥
122. తనభటులనంపించి । తనపురికి ధేనువును ।
బలిమితో దెప్పించే । పార్థివుండంత ॥శ్రీరామ॥
123. పురుషోత్తమాంశమున । పరశురామాఖ్యండు ।
జమదగ్నిపుత్రుడై । చరియించుచుండె ॥ శ్రీరామ॥
124. కామధేనువుబోవు । కతమెల్లదెలిసికొని ।
భార్గవరాముండు । పరశువునుబాని ॥శ్రీరామ॥
125. అర్జునుపురమునకు । అతివేగముననేగి ।
అతనితలద్యంచే । అతివిక్రమమునను ॥శ్రీరామ॥
126. తమధేనువును తెచ్చి । తనతండ్రికర్పింప ।
అర్జునుని పుత్రులు । అతిదుఃఖ మొంది ॥ శ్రీరామ॥
127. అంతట జమదగ్ని । యాశ్రమంబునకేగి ।
ఆతనితలద్యంచి । రతిహారముగను ॥శ్రీరామ॥
128. ఆసంగతినిదెలిసి । యాపరశురాముండు ।
అతిదుఃఖమునుబొంది । అధికక్రోధమున ॥శ్రీరామ॥
129. అర్జునుతనయూల । నందరినికడతెచ్చి ।
ఇలక్షత్రయులద్యంచె । నిరువదోకమారు ॥ శ్రీరామ॥
130. వారలరుధిరంబు । వసుధకర్పణచేసి ।
తొమ్మిదిమడుగులను । నెమ్మినిర్మించె ॥ శ్రీరామ॥

శ్రీరామాచారము

శ్రీరామ రఘురామ! వీరసతేరామ
సుజనసోషకరామ! మగుజాభిరామ!

131. వీలమేఘశ్యామ । విగమగోచరరామ ।
విరువమగుణధామ । వీకునందనము ॥శ్రీరామ॥
132. నలు మొగంబులవేల్పు । నలువకుపాత్పడై ।
విశ్రావనుబ్రహ్మ । విశ్వమునబుట్టి ॥శ్రీరామ॥
133. అతవికిమువ్వురు । మతులుదృవంబైరి ।
రాజులు జ్యేష్ఠుడై । రాజిలైనంత ॥శ్రీరామ॥
134. పదిశిరస్సులు విరు । పదికరంబులతోడ ।
అతడుదృవంబందె । నత్యద్భుతముగ ॥శ్రీరామ॥
135. ద్విచీయతనయూడై । పృథ్వియందుదయింపే ।
కుంభకర్ణుండనెడు । హారరూపుండు ॥శ్రీరామ॥
136. విజ్ఞాననంతుడై । విభీషణుండనవి ।
మూడవతనయుడై । ముదమొప్పునెంపె ॥శ్రీరామ॥
137. రావణామరుడపుడు । బ్రహ్మదేవునిగూర్చి ।
బహుతనంబును జేపె । భక్తిమీరగను ॥శ్రీరామ॥
138. ఆ తపస్సుకుమెచ్చి । అన్ని వరంబులను ।
బహుప్రీతితో వెచ్చె ॥ బ్రహ్మదేవుండు ॥శ్రీరామ॥
139. ఆ తపోబలముచే । అతి గర్వమునుబొంది ।
అన్ని లోకంబులను । అతడువిహరింపె ॥శ్రీరామ॥
140. దేవేంద్రుడాదిగా । దేవతలనోడించి ।
దేవకన్యలబట్టి । వీధ్రమోహమున ॥శ్రీరామ॥
141. కడుహారమైనట్టి । కార్యములుజేయుచును ।
హానులను భూసురుల । మర్రింపదొడగె ॥శ్రీరామ॥
142. అలకాపురముకేగి । అలకుబేరువిగల్గి ।
అతనిపుష్పకము । నపుడవహరింపె ॥శ్రీరామ॥
143. కుంభకర్ణుడుకూడ । హారతపమునరించి ।
సురవరేణ్యులనెల్ల । పృక్తింపదొడగె ॥శ్రీరామ॥
144. దేవతలందరును । దేవదేవునిజేరి ।
రావణుబాధలను । దియించునెడలెప ॥ శ్రీరామ॥

145. బ్రహ్మదిదేవతలు । వైకుంఠపురి కేగి ।
విష్ణుమూర్తికి మ్రొక్కి । వివరించిరిట్లు ॥శ్రీరామ॥
146. రావణుండొవరించు । రాక్షసభాధలను ।
భరియింపగాలేము । భక్తరక్షకుడా ॥శ్రీరామ॥
147. అనుచువేడినయంత । నత్యాదరముతోడ ।
■ మహావిష్ణుండు । అప్పుడు కరుణించి ॥శ్రీరామ॥
148. భూభారముమదీర్చు । పుడమి పై దశరథుని ।
పుత్రుడవై బుట్టి ॥ బ్రోతుపాండవియి ॥శ్రీరామ॥
149. ఆ దశరథేశువకు । అయీభ్యపురమున ।
పశ్చులుమువ్వరు । వరలుచుండగను ॥శ్రీరామ॥
150. కౌసల్యగర్భమున । గలిగిశ్రీరాముండు ।
కైకగర్భమునందు । గలిగి భరతుండు ॥శ్రీరామ॥
151. లక్ష్మణ శత్రున్న । లనుపుత్రులిరువురు ।
ముమిత్రమకులైరి । పాంపుమీరగమ ॥శ్రీరామ॥
152. అంతవిశ్వామిత్రు । డను మౌనియట్టాంబు ।
జేయవమరులుజేరి । చెరవబానగమ ॥శ్రీరామ॥
153. ఆరాక్షమలజంప । ఆరామలక్ష్మణుల ।
అడవికి బంపుమవి । అడిగె దశరథుని ॥శ్రీరామ॥
154. దశరథుండొమాట॥ డాటలేకమచింత ।
నందిమౌనివేడె । నంపలేవనుచు ॥శ్రీరామ॥
155. అమువియంతటవే । అత్యగ్రుడగుటవే ।
శ్రీరామలక్ష్మణుల । శీఘ్రమువబంపే ॥శ్రీరామ॥
156. రామలక్ష్మణులు ఏ॥ శ్వామితృతోవేగి ।
బహుశస్త్రవిద్యలను । భక్తితోవేర్చి ॥శ్రీరామ॥
157. యుద్ధశాలకుబోయి । అమరులపాగరణవి ।
రాయియైవడియున్న । రమణివీక్షింప ॥శ్రీరామ॥
158. రామునిపాదంబు । రాయినితొకంగ ।
ఆరాయివారియై । అతనిస్తుతిజేపి ॥శ్రీరామ॥
159. ఆమౌనివంద్రుండు । ■ రామపులతోమా ।
జవకుని పురికేగి । జమలుమెచ్చంగ ॥శ్రీరామ॥

160. శ్రీరాములంతటను । శివునివిల్లువిరచి ।
జనకుని సుతసీత । వనితను వరించె ॥శ్రీరామ॥
161. తనపురంబునకపుడు । జనకుండుదశరథుని ।
రప్పించితగినట్టు । రంజిల్లజేసె ॥శ్రీరామ॥
162. రామునకు జానకిని । లక్ష్మణునకూర్మిలను ।
పరిణయంబులుజేసె । బహువైభవముగాను ॥శ్రీరామ॥
163. మిథిలేశుసోదరుడు । మిగులవేడుకతోను ।
భరతశత్రుఘ్నుల । వాహములు జేసె॥ శ్రీరామ॥
164. మాండవియు శృతకీర్తి । మహితప్రేమంబునను ।
భరతశత్రుఘ్నులను పరిణయంబైరి ॥శ్రీరామ॥
165. అంతటను దశరథుడు ॥ ఆనందమునుబొంది ।
అయోధ్యాపురికి । అరుగుచుండగను ॥శ్రీరామ॥
166. క్షత్రియవంశంపు । శత్రువుండైనట్టి ।
పరశురాముండంత । బలదర్పమునను ॥శ్రీరామ॥
167. శౌర్యంబుతోడతను । సమరంబునకువచ్చి ।
శ్రీరామచంద్రుని । జేరితానోడె ॥శ్రీరామ॥
168. దశరథుండతటను । తనపట్టణంబునకు ।
సహచరులతోనరిగె । సంతోషమునను ॥శ్రీరామ॥
169. శ్రీరామచంద్రుని । జేయుయవరాజుగా ।
దశరథుడు పశిష్టుని । దయసురమ్మనియె ॥శ్రీరామ॥
170. రామునిపట్టాభి । రాముగాజేయంగ ।
సంభారములనన్ని । సమకూర్చెనంత ॥శ్రీరామ॥
171. ఈరేడువర్షములు । శ్రీరాము నడివికి ।
బంపె రాజ్యమునిమ్ము । భరతపుత్రునకు ॥శ్రీరామ॥
172. అని కైకవరములూ । అడిగిరాజేంద్రుని ।
ప్రాణముల విసగించె । పట్టుదలతోను ॥శ్రీరామ॥
173. వరములిచ్చితినంచు । బలుకంగనామాట ।
శ్రీరామచంద్రుని । చెవిబడ్డయంత॥ శ్రీరామ॥
174. రాజ్యామన్నించి । రాముడు సీతయును ।
కానలకుసామిత్రి । తో నరిగిరపుడు ॥శ్రీరామ॥

175. ఆరామలక్ష్మణులు । అధిక సంతోషమున
తపసులసేవించి । ధన్యతనుగనిరి ॥ శ్రీరామ॥
176. అంతట భరతుండు ॥ అన్న గారినిజూడ ।
తనపరివారముతో । తగనేగుదెంచి ॥ శ్రీరామ॥
177. దశరథుమరణంబు । తనయన్నకునుదెల్పి ।
రాజ్యపాలనజేయ । రమ్మనుచువేడె ॥ శ్రీరామ॥
178. రాజాధిరాజైన । రామనీరాజ్యంబు ।
పాలింపనాతరమ । పరిచారకుడును॥ శ్రీరామ॥
179. నీపురాకుండీన । నేను నీతోగూడ ।
నీసేవ జేయుచును । వేనడవినుండు॥ శ్రీరామ॥
180. ఆమాటకు వశిష్ఠు । దానందమునుబొంది ।
శ్రీరాముజననంపు । కారణము దెలుప ॥ శ్రీరామ॥
181. రామునిపాదుకలు । ప్రకటభక్తినిదెచ్చి ।
పట్టభిషేకంబు । భరతుండు జేసె॥ శ్రీరామ॥
182. శ్రీరాముడటపైని । ఘోరకాననమందు ।
దనుజులబరిమార్చి । మునులసేవించి ॥శ్రీరామ॥
183. తీరుగాపంచవలీ । తీరంబునకునేగి ।
ఖరదూషణాది । రాక్షసులవధియించె ॥శ్రీరామ॥
184. మారీచునంతటను । మాయజింకగ జేసి ।
రామునిసన్నిధికి । రావణుడుచంపె ॥శ్రీరామ॥
185. సీతమ్మ యాజింక । చిత్రరూపముగాంచి ।
తనకు తెమ్మని వేడె । ఘనునిశ్రీరాము ॥శ్రీరామ॥
186. శ్రీరాముడంతటను । చిత్రహరిణముతోడ ।
జని జంపెనద్దాని । ఘనభాణమునను ॥శ్రీరామ॥
187. అంతటను హరిణము । హా! లక్ష్మణాయని పడియె
అదివిని లక్ష్మణుని । అలివపంపించె ॥శ్రీరామ॥
188. కూడెనమయమటంచు । క్రూరుడౌ రావణుడు ।
యలివేషమును దాల్చి । యలివదరిజేరి ॥శ్రీరామ॥
189. తనరథముపై సీత । దర్పమున నిడికొనుచు ।
లంకకుగొనిపోయి । రాజపంబుననూ ॥శ్రీరామ॥

190. ఆశోకవనమందు । ఆ జానకినినిల్చి ।
కావలిగాదనుజ । కాంతలనునుంచే ॥శ్రీరామ॥
191. జనకునిసుతవార్త । వినిన జటాయువు ।
శ్రీరామునకు దెల్పు । చింతలోమునిగి ॥శ్రీరామ॥
192. ఊవ్యమూకాన వసిం । మ నుగ్రీవునితో ।
సఖ్యంబురాముండు । సరసతసుజేసి ॥శ్రీరామ॥
193. వాలినివధియించి । వాయుపుత్రునివలన ।
జానకియున్నట్టి । జడదెలిసికొని ॥శ్రీరామ॥
194. వానరసేనలచే । వారధినిగట్టించి ।
లంకేశునగరముకు । రాముండు జేరి ॥శ్రీరామ॥
195. రాక్షససేనలను । రణమందు వధియించి ।
కుంభకర్ణాదులను । గూలగానేసి ॥శ్రీరామ॥
196. రావణాసురుద్యుంచి । రాక్షసులరాజ్యంబు ।
అతనితమ్మునకొనగి । అలెమోదమునను ॥ శ్రీరామ॥
197. విభీషణుండంత । వినయంబుతోడుతను ।
నీతనునమకూర్చి । శ్రీరామునకును ॥శ్రీరామ॥
198. శ్రీరాముడంతటను । నీతతోడనుగూడి ।
అనుజనమేతుడై । అయోధ్యకరిగి ॥శ్రీరామ॥
199. అంజనాతనయుడును । ఆదిత్యమానుడును ।
విభీషణునితోను । వెడలిరాపురికి ॥శ్రీరామ॥
200. శ్రీరామచంద్రుండు । నీతానమేతుండై ।
సంతోషముననొందె । సామ్రాజ్యపదవి ॥ శ్రీరామ॥
201. దేవతలు దివినుండి । దివ్యపుష్పంబులను ।
వర్షించెనయోధ్య । పౌరులుప్యాంగ ॥శ్రీరామ॥

శ్రీకృష్ణావతారము

- అవనిపై రాక్షసులు । అధిపులుకొందరును ।
దుష్టులైవరియింప । దురితములు పెచ్చి ॥ శ్రీరామ॥
203. భూదేవిదుష్టులను । మోయంగలేనందు ।
బ్రహ్మదేవునితోను । బల్కినంతటను ॥శ్రీరామ॥

204. బ్రహ్మాదిదేవతలు । వరుసగా భూదేవి ।
క్షీరపయోదధి । తీరమునకేగి ॥శ్రీరామ॥
205. విష్ణుదేవునికొరకు । వేవిధులప్రార్థింప ।
విష్ణుండుజన్మండు । వినియభయమునగి ॥ శ్రీరామ॥
206. భూభారమునుదీర్చ । భువిరామకృష్ణులై ।
యాదవకులమందు । యపుడవతరించి ॥శ్రీరామ॥
207. దుష్టరాక్షసులను । దుర్యోధనాదులను ।
వరుసగాజంపించే । వెరవుమీరగను ॥శ్రీరామ॥

బుద్ధావతారము

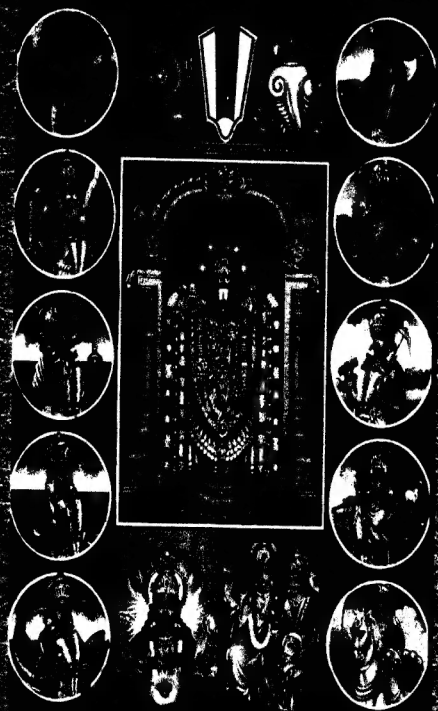
208. బుద్ధావతారమున । భూతదయవలయించి ।
పెద్దులను సాధ్యులను । శ్రీఘ్రమునభ్రోచి ॥శ్రీరామ॥

కలికావతారము

209. కలియుగాంతమునందు । కలికి రూపమునొంది ।
కుజనులను గడతేర్చి । సుజనులనుభ్రోచు

210. సర్వభూతంబులును । స ర్వాత్మయందుండ ।
సర్వసిద్ధియవెడు । సత్రుదేశమున ॥శ్రీరామ॥
211. వద్దిపర్తివారీ ! వంశంబునందునను ।
కోనమరాజునకు । కొమ్మనరసమకు ॥శ్రీరామ॥
212. సుతుడనైజనియించి । సుకృతంబు జేకూర ।
వెంకటరెడ్డియని । వెలసిభువియందు ॥శ్రీరామ॥
213. నీపాదములసేవ । నిత్యంబుగోరుచును ।
నీకర్పణంబుగను । నీపదమువ్రాసె ॥శ్రీరామ॥
214. ఈ పదము నెవరైన । నెలమిలో జదివినను ।
ఆమహావిష్ణుండు । అలరించుకృపను ॥శ్రీరామ॥
216. సన్మంగళమురామ । చంద్రభూపాలునకు ।
సన్మంగళముసర్వ । సాక్షికృష్ణునకు ॥శ్రీరామ॥
217. మంగళము సీతకును । మంగళము రుక్మిణికి ।
మంగళము భువినున్న । మనుజుకోటికినీ ॥శ్రీరామ॥

సంపూర్ణము శ్రీరామార్చనము

శ్రీ మాతృ సమః

శ్రీ దేవి

శరన్నవరాత్ర పురాణము

రచయిత

కీశః అయితం కాళవరప్రసాదరావు